

Årsberetning

Grafill 2023

Årsberetning

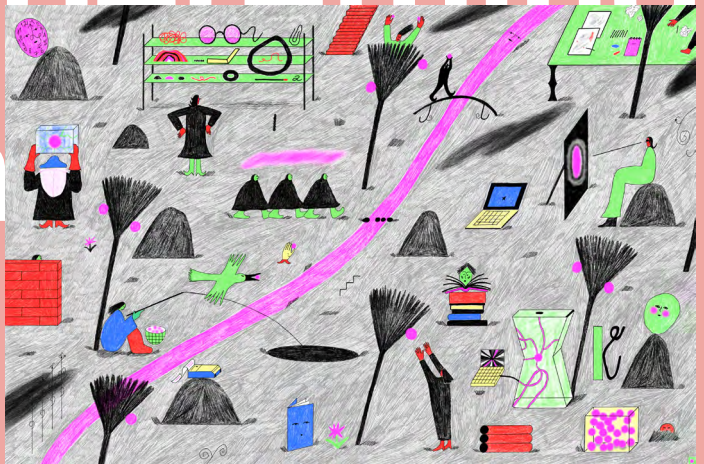
Gra

Års

Grafill 2023

Årsberetning

Grafill 2023

Innhold

Innledning, side 4

Styreleder har ordet
Klassikerprisen 2002 - 2023
Bokkunstprisen 1957 - 2023

Om Grafill, side 12

Styrets arbeid
Administrasjonen
Status for strategi og handlingsplan
Medlemmer
Medlemsfordeler
Stipender
Stipendtyper
Stipendkomité 2023
Tildelinger 2023
Juridisk bistand til medlemmer
Rådgivning konkurranser og
anbud
Politisk arbeid i Grafill
Kommunikasjon

Vederlagsordninger, side 54

Kopinor
Norwaco
Bibliotekvederlag

Aktiviteter, side 58

Årets vakreste Bøker
Visueltprisen
Utstillinger og aktiviteter

Faggrupper, side 86

Grafill Illustrasjon
Grafill Grafisk Design
Grafill Moving Image
Grafill Tegneserie

Lokallag, side 98

Grafill Bergen
Grafill Møre og Romsdal
Grafill Stavanger
Grafill Trondheim
Grafill Tromsø
Grafill Sørlandet

Nettverk og samarbeid, side 114

Nasjonalt samarbeid
Internasjonalt samarbeid

Grafill fond, side 123

Budsjett 2024 og regnskap 2023, side 124

Kontrollkomiteens rapport, side 158

Styreleder har ordet

Kjære medlemmer og venner av Grafill,

Det er med både glede og litt fortvilelse vi ser tilbake på året som har gått. 2023 har vært et år fylt med spennende utviklinger, viktige beslutninger og mange kontraster. Gleden er stor for alt Grafill har klart å få til i en vanskelig tid, fortvilelsen til stede fordi vi ser alle de store utfordringene vår bransje står i - og overfor.

Gjennom hele året har vi holdt fokus på vår strategi og handlingsplan for 2022–2025, med kontinuerlige oppdateringer og tilpasninger. Vi ser at administrasjonen har gjort en fantastisk jobb med å etterleve strategien, være enda mer til stede for våre medlemmer, og være en sterk pådriver i politiske prosesser. Grafill skal inspirere, engasjere og sette våre medlemmers interesser på agendaen. Noe vi har. I år har vi delt ut stipender for rekordhøye 5.380.000 kroner. Dette er midler som vil bidra til å styrke og støtte våre medlemmers kreative prosjekter. Vi har også hatt suksess på den politiske fronten; vi har endelig fått illustratører likestilt med forfattere i Bokloven, og vi har klart å doble støttepotten til tegneserier i Kulturrådet – noe vi har kjempet for i mange år.

En annen stor endring i år var overgangen fra intern til ekstern regnskapsføring, noe som har gitt oss mer tid og ressurser til å fokusere på det som virkelig betyr noe – våre medlemmer og deres behov.

Vi er også svært glade for å kunne rapportere at vårt medlemstall har økt med nesten 200 nye medlemmer! Dette er en fantastisk anerkjennelse av arbeidet Grafill gjør, og vi ønsker alle nye medlemmer hjertelig velkommen.

Foto: Jonathan C. Vivaas Kise

Høsten 2023 gjennomførte vi vår første bransjeundersøkelse, som gir oss verdifull innsikt i utfordringene og mulighetene i vår bransje. I tillegg har vi gjennomført en lønnsundersøkelse for å sikre rettferdige og konkurransedyktige vilkår for alle våre medlemmer. Vi gjør dette for å øke bevisstheten i bransjen, og rundt bransjen. Med mer innsikt og kunnskap har vi satt designpolitikk i fokus, noe vi tror vil være avgjørende for våre medlemmer i tiden som kommer.

Vi ser frem til et nytt år med nye muligheter og utfordringer. Tusen takk til alle våre medlemmer, samarbeidspartnere og støttespillere for deres engasjement og støtte. Sammen fortsetter vi å bygge et sterkere, mer inkluderende og bedre Grafill.

Med vennlig hilsen,

Behnam Farazollahi
Styreleder
Grafill

Klassikerprisen

Klassikerprisen ble innstiftet i 2002 og er Grafills høyeste utmerkelse for utøvere innenfor visuell kommunikasjon i Norge. Prisen deles ut av Grafills hovedstyre og deles ut til en enkeltutøver. I år gikk denne prisen til Kari C. Toverud

<u>Bernard Blatch</u>	<u>2002</u>	
	<u>2003</u>	<u>Bruno Oldani</u>
<u>Finn Graff</u>	<u>2004</u>	
	<u>2005</u>	<u>Leif Frimann Anisdahl og Carl Tørris Christensen</u>
<u>Fam Ekman</u>	<u>2006</u>	
	<u>2007</u>	<u>Sven Skaara</u>
<u>Niels Hartmann</u>	<u>2008</u>	
	<u>2009</u>	<u>Pjotr Sapegin</u>
<u>Kai Gjølseth</u>	<u>2010</u>	
	<u>2011</u>	<u>Kari Grossmann</u>
<u>Enzo Finger</u>	<u>2012</u>	
	<u>2013</u>	<u>Halvor Bodin</u>
<u>Jason</u>	<u>2014</u>	
	<u>2015</u>	<u>Morten Throndsen</u>
<u>Junn Paasche-Aasen</u>	<u>2016</u>	
	<u>2017</u>	<u>Kim Hiortøy</u>
<u>Torill Kove</u>	<u>2018</u>	
	<u>2019</u>	<u>Gunnar Lilleng</u>
<u>John Engen</u>	<u>2020</u>	
	<u>2021</u>	<u>Øyvinn Rannem</u>
<u>Ashley Booth</u>	<u>2022</u>	
	<u>2023</u>	<u>Kari C. Toverud</u>

Foto: Sture Nordhagen

Bokkunstprisen

Bokkunstprisen ble instiftet i 1957 og er Grafills høyeste utmerkelse til en person, virksomhet eller institusjon som har gjort en særlig innsats for å fremme god kvalitet og kunnskap om bokkunst ved å formgi, illustrere, produsere eller utgi bøker. Prisen deles ut av Grafills hovedstyre. Årets pris gikk til Anders Hofgaard

<u>Reidar Johann Berle</u>	<u>1957</u>	
	<u>1959</u>	<u>Crix Dahl</u>
<u>Hans Gerhard Sørensen</u>	<u>1960</u>	
	<u>1962</u>	<u>Roy Gulbrandsen</u>
<u>Thorbjørn Egner</u>	<u>1963</u>	
	<u>1966</u>	<u>Leif Friman Anisdahl</u>
<u>Ørnulf Ranheimsæter</u>	<u>1967</u>	
	<u>1968</u>	<u>Fredrik Matheson</u>
<u>Herman Bongard</u>	<u>1969</u>	
	<u>1971</u>	<u>Kirstes Boktrykkeri</u>
<u>Håkon Stenstadvold</u>	<u>1973</u>	
	<u>1976</u>	<u>Bjerg Omholt</u>
<u>Odd Borgersen</u>	<u>1982</u>	
	<u>1983</u>	<u>Gunnar Lilleng</u>
<u>Junn Paasche-Aasen</u>	<u>1985</u>	
	<u>1987</u>	<u>Finn Graff/Bjørn Roggenbihl</u>
<u>Peter Haars</u>	<u>1989</u>	
	<u>1990</u>	<u>Kristian Ystehede</u>

<u>De Norske Bokklubbene</u>	<u>1995</u>	
	<u>1996</u>	<u>Det Norske Samlaget</u>
<u>Gyldendal Norsk Forlag v/ redaksjonen av Hugin og Mugin</u>	<u>1997</u>	
	<u>1998</u>	<u>Knut Giæver/Egil Haraldsen</u>
<u>Hans Normann Dahl</u>	<u>1999</u>	
	<u>2000</u>	<u>Aud Gløppen</u>
<u>Harald Nordberg</u>	<u>2001</u>	
	<u>2002</u>	<u>Jesper Egermar</u>
<u>Fam Ekman</u>	<u>2003</u>	
	<u>2004</u>	<u>Thore Hansen</u>
<u>Therese Moe Leiner</u>	<u>2005</u>	
	<u>2006</u>	<u>Akin Düzakin</u>
<u>Morten Berner</u>	<u>2007</u>	
	<u>2008</u>	<u>Iben Sandemose</u>
<u>Stian Hole</u>	<u>2009</u>	
	<u>2010</u>	<u>Svein Nyhus</u>
<u>Øyvind Torseter</u>	<u>2011</u>	
	<u>2012</u>	<u>Tronsmo Bokhandel</u>

Per Dybvig **2013**

2014 Anna Fiske

Aslak Gurholt Rønsen **2015**

2016 Espen Holtestaul

Guttorm Guttormsgaard **2017**

2018 Steffen Kverneland

Torpedo **2019**

2020 Vivian Zahl Olsen

Rune Døli **2021**

2022 Kari Nordby

Anders Hofgaard **2023**

Foto: Jørn Aagaard

Om Grafill

Om Grafill

Grafill er interesseorganisasjonen for alle som jobber med design og illustrasjon i Norge. Vårt mål er å samle alle innen designfagene og visuell kommunikasjon i Norge.

Hovedstyret i Grafill

Behnam Farazollahi
Styreleder
Bjørn Ivar Thomassen
Nestleder
Ragnhild Nordgård
(Vararepresentant)
Sara Risvåg
(Vararepresentant uten møteplikt)
Helge Persen
Kim Holm
Cecilie Maurud Barstad
Synnøve Hungnes
Tine Moe Løvberg

Endringer i styret etter
generalforsamling i mai:
Randi Larsen avsluttet sitt styreverv
etter seks år og ble erstattet av Tine
Moe Løvberg.

Vi er en landsdekkende organisasjon og våre interessegrupper har en nøkkelrolle i å sikre lokal og faglig tilstedeværelse. Grafill skal være den beste uavhengige arenaen for å møtes og diskutere fag, og det mest spennende forumet for design og illustrasjon i Norge. Grafill skal være et sted å komme hjem til og et faglig fellesskap for å samarbeide, for å inspirere og for å lære av hverandre.

Vi representerer i dag 1 800 profesjonelle og studenter innen fagområdene grafisk design, illustrasjon, animasjon, motion design, tegneserieskaping, satiretegning, tjenstedesign, digital design, UX-design, interaksjonsdesign og brukeropplevelse.

Våre viktigste oppgaver er å bedre medlemmenes rammebetingelser, fremme fagene, medlemmene og utøverne, tilrettelegge for nettverksbygging og være kompetansehevende. I tillegg jobber vi hver dag for å høyne fagenes kvalitetsmessige og etiske nivå og bedre utdannelsen i fagene.

Vi arbeider etter en strategi og handlingsplan, og sammen med relevante organisasjoner og nettverk er vi aktive i påvirkning av blant annet kulturpolitikk, designpolitikk, regelverk, anbud, etikk, opphavsrett og immaterielle rettigheter. Grafill har en unik posisjon som uavhengig bindeledd mellom bransje, næringsliv, kulturliv, politikere, virkemiddelapparatet, utdanningene og alle som jobber innen våre fagfelt.

Foto: Alex Asensi

Grafill er en direkte fortsettelse av Norske Grafiske Designere, stiftet som Yrkestegnernes Forening i 1937, og Norsk Illustratørforbund, stiftet i 1983. I 1991 dannet de to foreningene en felles forening, Grafill – Norsk organisasjon for visuell kommunikasjon.

Generalforsamlingen

For at medlemmer fra hele landet skal kunne delta i Grafills beslutningsprosesser ble generalforsamlingen i 2023 igjen avholdt som en hybrid generalforsamling den 31. mai. Det var åpent for tre ulike måter å delta på: fysisk tilstedeværelse i Grafills lokaler i Møllergata, digital deltakelse med stemmeadgang gjennom Zoom samt digital deltakelse uten stemmeadgang gjennom Grafill.tv. Til sammen deltok 28 stemmeberettigede i Grafills lokaler i Møllergata og digitalt på Zoom. Ordstyrer var Morten Solberg og referent Eva Bergan.

Styrets arbeid

Styret i Grafill avholdt sju styremøter og behandlet 30 saker, foruten gjennomføring av generalforsamling i mai. Styrets møter ble avholdt rullerende fysisk, digitalt eller i kombinasjon av miljøhensyn for å minimere reising. Styret har i hele 2023 hatt kontinuerlige statusoppdateringer om arbeidet med organisasjonens strategi og handlingsplan (2022–2025), samt arbeidet med overgang fra intern regnskapsfører til eksternt statsautorisert regnskapsbyrå og evaluering og utvikling av nytt konsept for Årets vakreste bøker.

Saker som ble behandlet: økonomi, herunder rapportering, likviditet, budsjett og regnskap, samt overgang til eksternt regnskapsbyrå og bytte av digitalt regnskapssystem; innkomne forslag til generalforsamling og fastsettelse av medlemskontingent; valg av nestleder; lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. (også kalt CRM-direktivet); Æresprisene Bokkunstprisen og Klassikerprisen med innspill fra Æresprisutvalget; Reviderte vedtekter til generalforsamling; Oppdatert strategi for 2022–2025; Valgkomiteens innstilling til generalforsamling; Valgkomitémedlemmer; Grafills leilighet på Vulkan; Styreinstruks; Valg av nestleder; Terminering av Grafills medlemsskap i International Council of Design; Bokmessen i Bologna; Strategi 2022–2025 og inkludering av Kunstig intellings i handlingsplanen; Bedriftsfordeler; Dato for styreseminar; Evaluering og nytt konsept for Årets

vakreste Bøker; Årlig evaluering av Visuelt; Søknader om prosjektstøtte fra eksterne; Styrets møtekalender; Deling av styreferater mellom Grafill Fond og Grafill Forening; Navn på lokallag og faggrupper; Design mot bomber; Mulige nye inntektskilder for Grafill.

Informasjons- og diskusjonssaker i styret inkluderte Kopinor-forhandlinger; Kunstig intelligens; Mangfold og inkludering i kommunikasjonsbransjen; Grafills klagesak til Patentstyret med påfølgende behandling i Medieklagenemda; World Expression Forum; Mulig sammenslåing av Leser søker bok og Foreningen les!; Solidaritet med Ukraina; medlemsfordeler; Barnebokmessen i Bologna; Grafills arrangementer og aktiviteter; Visuelt og bærekraft i Visueltkonkurransen med innføring av ekstraprisen «den Grønne»; Evaluering av Årets vakreste Bøker; Oslo Comics Expo; Young Lions; vederlagsarbeid i Den kulturelle skolesekken; Stipendordning og rutiner; Politisk arbeid og formelle innspill til høringer; Statsbudsjettet; Økning av midler til tegneserier i Kulturrådet; Grafills bokarkiv; Lønnsundersøkelse; Bransjeundersøkelse; Medlemstall.

Foto: Sture Nordhagen

Administrasjonen

Administrasjonen hadde 7,8 årsverk i 2023. De ansatte var daglig leder Lene Renneflott (100%), Eva Boldermo Bergan, seniorrådgiver kommunikasjon (80%), Benedicte Ebbesen Paulsen, fagleder (100%), Katinka Lund Bergskaug, prosjektleder (100%), Iwa N. Reiersen, prosjektleder (100%), Christian Wadahl Uhlen, advokat (100%), Marie Grønvik, advokatfullmektig (100%) og Liz Ramsey, arrangementskoordinator (100%). På grunn av sykdom i administrasjonen ble tjenstedesigner Kia Aulie og bibliotekstudent Ingrid Blancheflor Dorfman Dyrli leid inn på timebasis for henholdsvis å gjennomføre evaluering av Årets vakreste bøker og for å rydde i og strukturere Grafills bokarkiv.

Grafills arrangementer og aktiviteter over hele landet er godt besøkt og med streaming er stadig flere av Oslo-arrangementene lett tilgjengelige for medlemmer over hele landet. Grafills hus i Møllergata, Oslo og arbeidsstua brukes av medlemmer fra hele landet som kommer innom for å jobbe litt i ro og mak med god wifi, kaffe og te.

2023 har ikke bare vært et år med god aktivitet på huset, det har også vært jevnt stigende medlemstall og mye spennende faglig, juridisk og politisk arbeid for administrasjonen. Organisasjonens utstillinger, konkurranser, stipendtildeleging, politiske arbeid og medlemsservice går som det skal, og organisasjonens kommunikasjonsarbeid når bredt ut. Grafill er aktive i flere nasjonale og internasjonale nettverk, og administrasjonens ansatte og tillitsvalgte deltar på mange forskjellige arenaer.

Som alle andre organisasjoner har også Grafills arbeid vært preget av inntoget av kunstig intelligens, krigene i Ukraina og Gaza, fortsatt nedgang i verdensøkonomien, inflasjon, økte utgifter og usikkerhet i bransjen. Vi følger nøye med på hvordan designbransjen påvirkes og gjennom hele 2023 har medlemmenes og opphavernes behov stått sentralt i alt vi har jobbet med.

Strategi og handlingsplan 2022-2025

Høsten 2021 begynte Grafills hovedstyre, tillitsvalgte og administrasjon å utarbeide og videreutvikle en tidsriktig, ambisiøs og aktiv strategi og handlingsplan for 2022–2025. Denne ble lagt frem på generalforsamlingen 2022. Den bygger videre på strategi for 2018–2021, men er justert i forhold til dagens virkelighetsbilde.

Det er lagt særlig vekt på en konkret handlingsplan for de neste årene som speiler situasjonen og behovene til våre utøvere. Handlingsplanen har både tiltak som er videreført fra forrige periode og nye tiltak for de neste årene. September 2022 la Grafills hovedstyre til et femte satsningsområde i strategien: bærekraft, mangfold og sosialt ansvar.

Alt arbeid i organisasjonen holdes til enhver tid opp mot strategien for å vurdere relevans i forhold til utøvernes behov og organisasjonens mål. Administrasjonen har ansvar for å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen. Hovedstyremøter med jevnlig diskusjon om prioritering og tilpasning av strategiske satsningsområder og årlige strategisamlinger mellom Grafills hovedstyre og administrasjon, samt mellom lokallag og faggrupper, sikrer en levende strategi.

Grafills strategi har følgende satsningsområder:

1) Organisasjon, identitet og rekruttering

Grafill jobber for å fremme fagene til en bred medlemsmasse, og vi har et stort, utnyttet rekrutteringspotensial på flere fagfelt. Vi skal være en landsdekkende organisasjon med synlig lokal tilstedeværelse. For å lykkes må vi vise at vi er faglig relevante for alle vi representerer.

Ved å løfte behovene til medlemmene og med gode differensierte tiltak mot våre ulike målgrupper skal vi lykkes med å:

- Øke samhold og fellesskap
- Være landsdekkende med synlig lokal tilstedeværelse
- Ta kunnskapsdrevne strategiske beslutninger
- Øke Grafills relevans for designere i det digitale feltet
- Skape gode ambassadører
- Øke Grafills medlemsantall

2) Bærekraft, mangfold og sosialt ansvar

Grafill skal arbeide for at bransjen har miljø og grønne valg som en naturlig og integrert del av utøvelsen av yrket. Grafill skal bidra til å skape læringsmuligheter om hvordan designere og illustratører kan jobbe for en sterkere sirkulærøkonomi. Grafill skal bidra til økt bærekraft gjennom å løfte bærekraft i faglige sammenhenger og bidra til økt kompetanse om bærekraftige designvalg, miljøsertifiseringer og sirkulærøkonomi i bransjen. I tillegg vil vi bidra som miljøpartner i forhold til anbudsprosesser.

Mangfold skal være naturlig integrert i alt Grafill arbeider med. Med mangfold mener vi etnisk opphav, seksuell legning, kjønnsidentitet, religiøs tilknytning, funksjonsevne, alder med mer. Målet er å bidra til en mangfoldig bransje der alle er inkludert og representert. Design og illustrasjon må spille samfunnet, både internt i våre virksomheter og i vårt arbeid. Mangfold er en forutsetning for å lykkes.

Mål for perioden:

- Videreutvikle mangfoldstrategi og implementere flere inkluderingstiltak

- Mangfold og inkludering er klare kriterier for alle verv, utvalg og arrangementer
- Fremme fagene overfor minoritetsgrupper
- Løfte bærekraft i faglige sammenhenger
- Bidra til at designere og illustratører øker kompetanse på bærekraftige designvalg, miljøsertifiseringer og sirkulærøkonomi

3) Fremme fagene, nettverk og kompetanse

Grafill skal være det mest spennende forumet for design og illustrasjon. Vi skaper arenaer for inspirasjon, engasjement, kompetanseheving og faglig fellesskap gjennom utstillinger, aktiviteter, kurs og ulike prosjekter. Grafill er aktive i en rekke nettverk med relevante nasjonale og internasjonale aktører.

Frivillighetsapparatet bidrar til faglige og sosiale møteplasser over hele landet. Faggrupper og lokallag samarbeider ofte for å sikre gode tilbud på tvers av landet. Det er høyt prioritert å sikre de frivillige riktige rammer, god støtte, verktøy og betingelser. Mål for perioden:

- Synliggjøre designfagene, illustrasjon, tegneserie, animasjon og motion design
- Vedlikeholde eksisterende og oppsøke nye samarbeidsrelasjoner
- Videreføre etablerte og utvikle nye fagfremmende aktiviteter
- Relevant rådgivning, støtte og veiledning til medlemmer
- Kurs- og kompetanseheving

4) Politikk og påvirkning

Grafill skal påvirke og styrke mulighetene for dem vi representerer. Vi skal være kjent for sterke og gode relasjoner til søsterorganisasjoner, myndigheter og bransjen.

Grafill jobber kontinuerlig kulturpolitisk, som for bedre innkjøpsordninger i Kulturrådet og med innspill til kunst- og kulturmeldinger. Vi viderefører arbeidet rettet mot bokbransjen om blant annet bokloven og innkjøpordningen for tegneserier.

Grafill har en næringspolitisk rolle i å løfte designfagene opp mot privat næringsliv og offentlig virksomhet.

Mål for perioden:

- Bedre rammevilkårene til illustratører og designere som jobber i forlagsbransjen
- Få gjennomslag fagpolitisk gjennom lobby og politiske samarbeid
- Bedre anbudsprosesser og konkurransevilkår
- Kunstig intelligens - posisjonere Grafill for å ivareta de vi representerer juridisk, politisk og faglig i mv[[tet med generativ KI
- Jobbe politisk og juridisk for designbransjen i nedgangstider

5) Økonomi og vederlag

Grafills aktiviteter finansieres hovedsakelig av kollektive vederlagsmidler fra Kopinor, Norwaco og Biblioteksvederlaget. Grafill er forpliktet til at vederlagsmidlene skal komme alle opphaverne vi representerer til gode, både medlemmer og ikke-medlemmer.

Aktiviteten inkluderer stipendtildeling, fagfremmende og kompetansehevende aktiviteter og arrangementer, samt organisasjonens øvrige politiske og rådgivende arbeid. Tiltakene bidrar til at skapere innen våre fagområder lykkes i sitt faglige virke og kan fortsette å skape nye åndsverk.

For å sikre at vederlagsmidlene benyttes i tråd med medlemmenes ønsker, forankres bruken i Grafills hovedstyres budsjettvedtak og generalforsamlingens godkjenning av regnskaper, strategi og handlingsplan og valg av styremedlemmer.

Mål for perioden:

- Sikre langsiktig og strategisk økonomisk planlegging for Grafill
- Sikre finansiering av drift og aktiviteter
- Transparent og målrettet fordeling av vederlagsmidler

Grafills handlingsplan 2022-2025

Grafills strategi og handlingsplan for 2022-2025 ble vedtatt i Grafills hovedstyre 20.04.2022. Sist oppdatert 9. mars 2023 med statusoppdatering tiltak.

Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart
Organisasjon, identitet og rekruttering	Øke samhold og fellesskap.	Bygge merkevaren Grafill som et faglig fellesskap man vil støtte opp om og være en del av.	Kommunikasjon	Kontinuerlig
		Utvikle Grafills lokaler i Møllergata 39 til å bli en naturlig base og faglig møtepunkt for medlemmer.	Arrangement	Pågående
	Øke Grafills relevans for designere i det digitale feltet.	Synliggjøre Grafills relevans som organisasjon og faglig fellesskap for alle som utdanner seg eller jobber innen det digitale feltet.	Kommunikasjon	Kontinuerlig
	Faglig relevant med differensierte tilbud.	Utarbeide flere differensierte tilbud som treffer medlemskategoriene med særlig vekt på prioriterte målgrupper som: interaksjonsdesignere, studenter, bokillustratører og tegneserier-skapere.	Arrangement	Pågående
	Landsdekkende med synlig lokal tilstedeværelse.	Løfte frem de lokale miljøene og vise faglighet fra hele landet.	Lokallag/fag-grupper Kommunikasjon	Kontinuerlig
		Sikre god støtte fra Grafill sentralt til faggrupper og lokallag.	Lokallag/fag-grupper	Pågående
		Legge til rette for gode interne samarbeid på tvers av fag og geografisk beliggenhet.	Lokallag/fag-grupper	Pågående
		Bistå det lokale frivillige apparatet så de kan ha gode tilbud og lykkes med lokal rekruttering.	Lokallag/fag-grupper	Pågående
		Sikre at flere lokaltilbud blir tilgjengelige nasjonalt gjennom økt bruk av	Lokallag/fag-grupper	Pågående

Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart	
	Øke Grafills medlemsantall.	streaming og/eller digitale arrangementer.			
		Ferdigstille og iverksette rekrutteringsstrategi.	Prosjektarbeid	2023 - 2025	
		Rekruttere flere som jobber innen det digitale feltet.	Prosjektarbeid Kommunikasjon	2023 - 2025	
		Rekruttere flere studenter og nyutdannede.	Skolebesøk og studentutstillinger i M39	2023 - 2025	
		Rekruttere flere med minoritetsbakgrunn.	Prosjektarbeid Kommunikasjon	2023 - 2025	
		Iverksette rekrutterings-tiltak sentralt og lokalt.	Prosjektarbeid Kommunikasjon	2023 - 2025	
	Skape gode ambassadører.	Jobbe mot skoler og firma så de er gode ambassadører for studenter og ansatte.		TBD	
	Kunnskapsdrevne strategiske beslutninger.	Sikre at datadrevet kunnskap, behovsanalyser og innsiktsarbeid ligger til grunn for strategiske beslutninger.			TBD
		Gjennomføre brukerundersøkelser og annet innsiktsarbeid ved behov.			TBD
		Gjennomføre lønnsundersøkelse hvert andre år.	Lønnsundersøkelse	2022 - 2023	
Bærekraft, mangfold og sosialt ansvar	Øke inkludering og mangfold.	Videreutvikle mangfoldstrategi og implementere inkluderingstiltak utviklet av lokallag og faggrupper.	Lokallag/fag-grupper	TBD	
		Sikre at mangfold og inkludering er klare kriterier for alle verv, utvalg og arrangementer.	Visuelt, Årets vakreste Bøker, verv	Pågående	

Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart
		Fremme fagene overfor minoritetsgrupper.		TBD
	Bidra til økt bærekraft.	Utvikle strategi for bærekraft. Avstemme Grafills drift og aktiviteter i forhold til FNs bærekraftsmål.		TBD
		Løfte bærekraft i faglige sammenhenger og bidra til at designere og illustratører øker kompetanse på bærekraftige designvalg, miljøsertifiseringer og sirkulærøkonomi.	Arrangement Kommunikasjon Visuelt prisen 'Den grønne'	Pågående
Fremme fagene, nettverk og kompetanse	Synliggjøre designfagene, illustrasjon, tegneserie, animasjon og motion design.	Synliggjøre verdien av fagene mot relevante aktører i Norge og internasjonalt.	Kommunikasjon	Kontinuerlig
		Synliggjøre Grafills relevans som organisasjon og faglig fellesskap for alle som utdanner seg og jobber inne våre fagfelt.	Kommunikasjon	2023 – 2025
		Løfte frem og inkludere designere som jobber med digitale løsninger og tjenester.	Kommunikasjon Samarbeid med Y + IxDA + UX Norge	Pågående
		Løfte frem og anerkjenne kvaliteten på norsk visuell litteratur.	Årets vakreste Bøker Kommunikasjon	Pågående
		Løfte og synliggjøre satiretegnere, bokillustratører og tegneserieskapere.	Årets vakreste Bøker + Årets tegneserie Kommunikasjon	Pågående
		Vedlikeholde eksisterende og oppsøke nye samarbeidsrelasjoner.	Samarbeide med og synliggjøre Grafill mot relevante aktører i Norge og internasjonalt.	Politisk arbeid + EIF

Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart
		Inngå relevante samarbeid for å sikre fellesskap og økt påvirkningskraft.	Politisk arbeid + DOGA	Pågående
	Videreføre etablerte og utvikle nye fagfremmende aktiviteter.	Visuelt, Årets vakreste Bøker, Early Nerds, fagarrangementer, utstillinger mm skal til enhver tid være relevante og fremme fagene.	Evaluering	Pågående
	Relevant rådgivning, støtte og veiledning til medlemmer.	Sikre juridisk og forretningsmessig rådgivningsstøtte og veiledning til alle medlemmer, basert på deres behov.	Advokatenes rådgivning	Pågående
		Utvide Grafills rådgivningstjeneste med flere konkrete verktøy.		TBD
	Kurs- og kompetanseheving. (Kompetanse defineres som kunnskap, ferdigheter og holdninger.)	Tilby relevante kompetanseutviklingsmuligheter for medlemmer og andre som jobber innen våre fagområder.	Klasserom	2024 – 2025
		Tilby relevante foredrag, kurs og oppdateringsmuligheter for kjøpere og brukere av Grafill-medlemmenes faglige register.	Klasserom	2024 – 2025
		Tilby kurs og opplæring i hvordan drive lønnsomt som designer eller illustratør.	Klasserom	2024 – 2025
		Kartlegge kompetansehevingstiltak for medlemmer/utøvere som faller utenfor dagens marked.		TBD

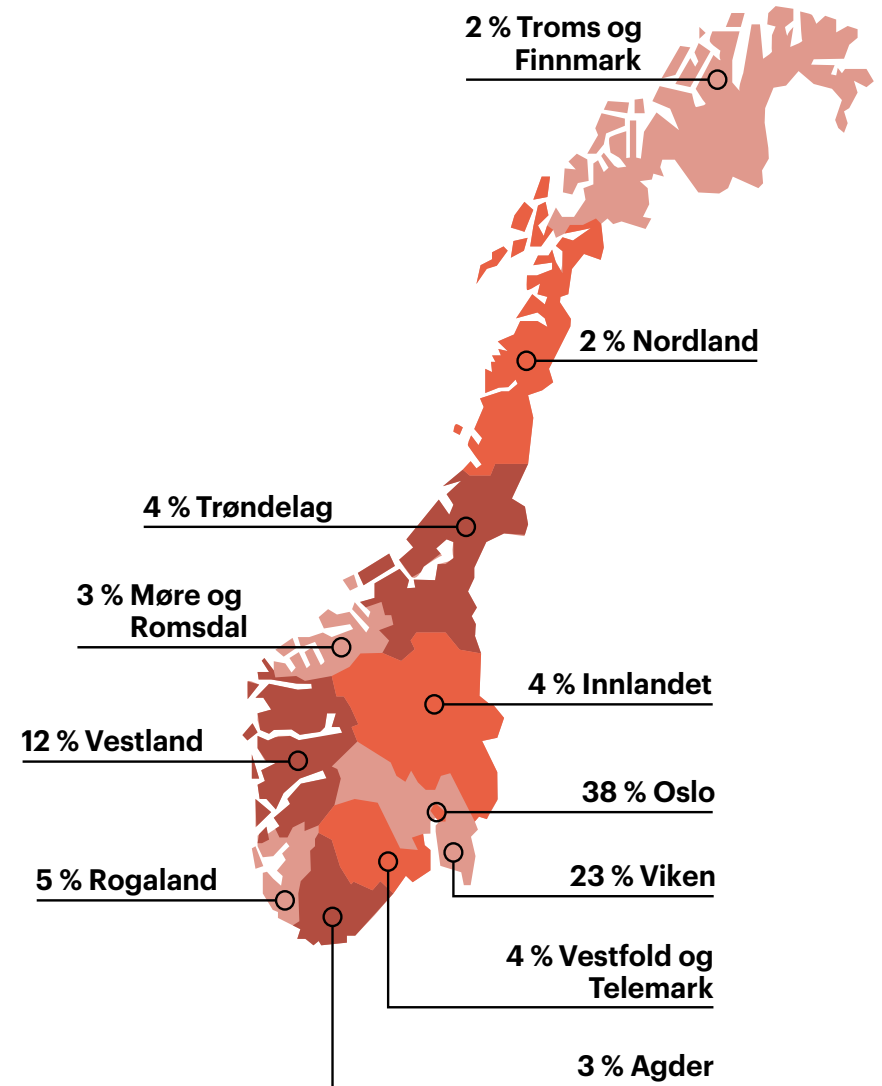
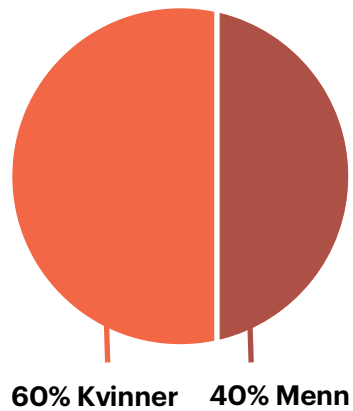
Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart
Politikk og påvirkning	En nasjonal designpolitikk.	Jobbe for en nasjonal designpolitikk der miljøhensyn og innovasjon finner sammen i gode, brukervennlige og samfunnsnyttige designløsninger.	Politisk arbeid	2023 – 2025
	Bedre rammevilkårene til illustratører og designere som jobber i forlagsbransjen.	Videreføre tiltak fra handlingsplan for de som jobber med bøker.	Politisk arbeid	Pågående
		Jobbe for økte midler til tegneserier på innkjøpsordningene til Kulturrådet.	Politisk arbeid + Statsbudsjett	Pågående
		Jobbe for samme unntak i konkurranseloven for bokillustratører og designere som forfattere og oversettere.	Politisk arbeid + Juridisk arbeid	Pågående
		Reforhandle rammeavtalen med Forleggerforeningen.	Juridisk arbeid	TBD
		Jobbe for rettferdig vederlag i alle sammenhenger, f.eks. DKS.	Juridisk arbeid	Pågående
		Jobbe for ytringsfriheten og satiretegnernes betydning for samfunnsdiskursen og demokratiet.	WEXFO samarbeid	Pågående
		Lobby og politiske samarbeid.	Knytte kontakter, være en kjent og synlig aktør for både politikere og byråkrater, samt en god medspiller for våre søsterorganisasjoner.	Politisk arbeid
	Drive lobbyvirksomhet i fagrelevante sammenhenger når politiske avgjørelser skal tas overfor Kulturdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og andre statlige instanser.		Politisk arbeid	Kontinuerlig

Satsningsområde	Mål	Tiltak	Aktivitet	Oppstart
	Anbudsarbeid og konkurranser.	Bistå både tilbydere og innkjøpere av design-tjenester til å lykkes i anbudsarbeid gjennom informasjon, verktøy og rådgivning.	Rådgivning	Kontinuerlig
		Påvirke til rettferdige konkurransevilkår for alle som jobber innen våre fag.	Rådgivning Kommunikasjon	Pågående
Økonomi og vederlag	Sikre langsiktig og strategisk økonomisk planlegging for Grafill.	Videreutvikle aktivitetsregnskap for å synliggjøre Grafills ressursbruk og verdiskaping for alle som jobber innen fagene vi representerer.	Økonomiarbeid	Pågående
		Sikre finansiering av drift og aktiviteter.	Utredde nye mulige inntektskilder for Grafill.	
		Bistå faggrupper og lokallag i å søke eksterne midler.	Lokallag/faggrupper	TBD
		Søke eksternt støtte til prosjekter som ÅVB slik at Grafill ikke bærer hele kulturarrangementet alene.	Prosjektarbeid	Pågående
		Transparent og målrettet fordeling av vederlagsmidler.	Utarbeide policy for fordelingsnøkkel for vederlagsmidler.	Stipendarbeid
	Iverksette nødvendige tiltak for å overholde lov om kollektiv rettighetsforvaltning.		Juridisk arbeid	Pågående

Medlemmer

Grafill hadde ved årets slutt 1 786 medlemmer som fordelte seg på 1 505 stemmeberettigede medlemmer, 224 studentmedlemmer og 57 assosierte medlemmer.

Medlemstallet i 2023 gikk opp med 196 personer. Ordinære medlemmer gikk opp med 190, studentmedlemmer opp med 17 og assosierte gikk ned med 11 medlemmer.

Medlemsfordeler

Grafill har gode medlemsfordeler, både økonomiske og faglige. Vi jobber kontinuerlig for å forbedre medlemsfordelene ytterligere og for å kunne tilby gode faglige og økonomiske fordeler uavhengig av hvor i landet du befinner deg.

Faglige medlemsfordeler:

Et mangfold av faglige samlinger, møter, workshops og kurs avholdes årlig for å fremme fagene og kompetanse blant utøvere over hele landet.

Sosiale nettverk og mulighet til verv og engasjement i organisasjonen.

Innholdsrikt ukentlig nyhetsbrev.

Filmer fra enkelte av våre arrangementer.

Leilighet, arbeidsplass og møterom:

Arbeidsplass i våre lokaler i Møllergata 39.

Låne møterom i våre lokaler i Møllergata 39.

Leilighet på Vulkan i Oslo til medlemspris.

Mulighet for fire-ukers arbeidsopphold med leilighet og atelier i Grez-sur-Loing i Frankrike.

Foto: denne siden: Grafill

Juridisk hjelp og rådgivning:

Inntil to timer gratis juridisk hjelp fra Grafills advokater, deretter kr. 500,- + mva.

Annen rådgivning og veiledning knyttet til ditt virke.

Lexolve – Plattform for digital juss til bedrifter: halv pris første året.

Forretningsverktøy:

25% rabatt på et avtaleverktøy for kreative tjenester - Coright.

15 % rabatt på regnskapsprogrammet Fiken.

Kurs og kompetanse:

En måned gratis tilgang på digitale kurs fra Utdannet.no.

20% rabatt på konferansen Y Oslo.

Arrangement:

12% rabatt ved påmelding til ED-Awards.

Medlemspris på Grafill-arrangementer.

Mulighet for reisestøtte i for-bindelse med arrangement i regi av Grafill.

Kultur og fritid:

Gratis inngang på Nasjonal- museet.

100 kr. rabatt pr. måned på medlemskap hos Naardic.

Hotell og leiebil:

10% rabatt hos Avis Norge.

Hotell til medlemspris på First Hotels.

Opp til 20% rabatt på alle Scandic-hoteller i Norge, Sverige, Danmark, Finland, Tyskland og Polen.

10% rabatt på alle Strawberry Hoteller i Norden og Baltikum.

Utstyr og materiell:

Opp til 25% på innramming av egne arbeider hos Artifix.

200 kr. avslag på medlemskap hos Bitraf.

20% rabatt på leie av rom og 10% rabatt på kurs arrangert av Kroloftet.

10% hos tegne.no.

10% rabatt på kunstartikler hos utvalgte Torso-avdelinger.

Trykkeriet Aksell gir den beste prisen de kan tilby på alle sine produkter.

15% rabatt på nettbutikken Tudos.

20% rabatt på trykk hos CopyCat Trondheim.

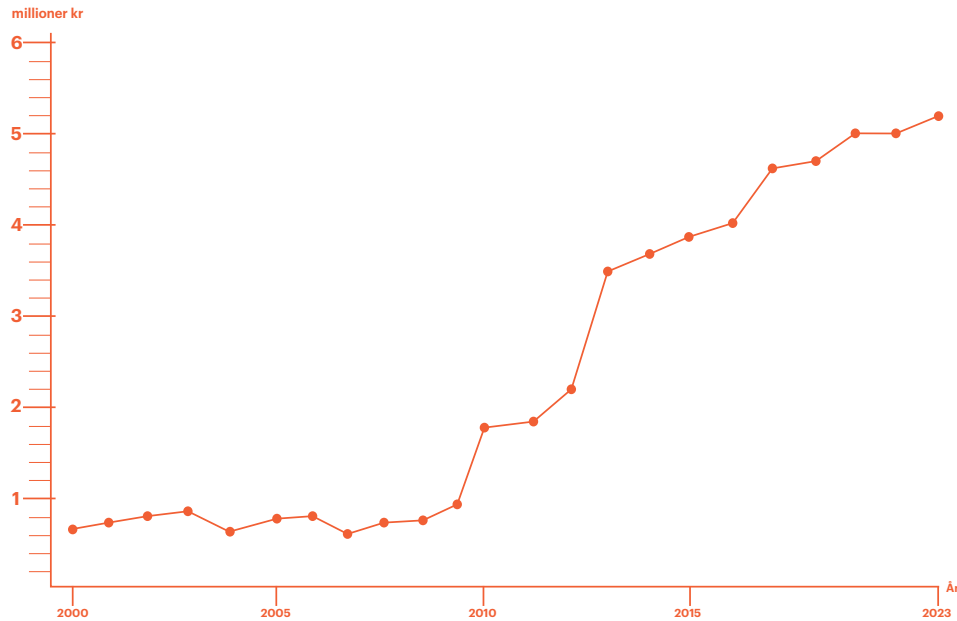
20% rabatt hos Østerlie kunst og farve i Trondheim.

Sjekk også med våre lokallag for flere medlemsfordeler.

Stipender

Stipendene er et av Grafills viktigste bidrag til den faglige og kulturelle utviklingen innen våre fagområder i Norge.

* Uavhentede stipender som har utløpt legges til stipendpotten hvert år. Dette forklarer mindre fluktueringer i totalbeløpet. Det var færre uavhentede stipender fra forrige periode i 2023 enn tidligere år.

Den totale stipendpotten inkluderer årlig også studentstipend pålydende 10.000,- og Grafills ærespriser pålydende 75.000,- Bokkunstprisen 2023 ble først utdelt i 2024.

Stipendene er et av Grafills viktigste bidrag til den faglige og kulturelle utviklingen innen våre fagområder i Norge. Stipendenes formål er å gi økonomisk støtte til utøvere for å utvikle egen kreativ virksomhet, skape nye verk, forske på og formidle fagene vi forvalter.

Stipendene ble lyst ut i oktober og vi opprettholdt de ulike type stipender i 2023.

Vi gjennomførte en «spørretime» der man kunne kontakte oss på e-post, telefon eller via chat for å raskt få svar på sine spørsmål. Nytt av året er at vi satt opp skjema for utbetaling og rapportering av stipend gjennom Grafills portal. Utbetalinger skjer to ganger i året.

Deichmanstipendet er et samarbeid mellom Serieteket og Grafill, hvor stipendmottagere innen illustrasjon og tegneserie mottar stipend fra Grafill for å stille ut sine arbeider i Serietekets lokaler på Deichman Grünerløkka. Det ble i 2023 kun utdelt tre stipender på grunn av rehabilitering av lokalene på biblioteket.

Det ble gjennomført et digitalt informasjonsmøte før stipendkomiteen fikk tilgang til alle søknadene, og skulle møtes til behandling i Grafills hus. Dette har vært et ønske fra komiteens deltagere for å ha litt mer fleksibilitet i gjennomføringen av den individuelle vurderingen som danner underlaget for det videre arbeidet. Stipendbehandlingen ble gjennomført i Grafills hus i Møllergata, hvor de jobbet i plenum i løpet av de to arbeidsdagene som var satt av.

Målsetting og bakgrunn

Stipendordningen til Grafill finansieres av de kollektive vederlagsmidlene vi mottar fra Kopinor og Norwaco samt av Bibliotekvederlaget. Retningslinjene for Grafills stipendordning må derfor gjenspeile lovgrunnlagene og retningslinjene for vederlagsordningene.

Midlene fra Kopinor og Norwaco er kollektive vederlagsmidler (opphavsrettsinntekter) fra bruk av vernet materiale på områder der Kopinor og Norwaco har avtaler. Disse avtalene gir brukerne en rett til å utnytte en bolk av opphavsrettigheter mot at det betales vederlag. Inntektene fra disse avtalene kan imidlertid ikke individualiseres. Det finnes for eksempel ingen eksakt oversikt over alle kopier som tas i skoleverket eller hvem som har rettigheter i disse kopiene.

Vederlagsmidlene fordeles derfor mellom de ulike organisasjonene etter hvilke rettigheter de representerer. Midlene Grafill mottar skal derfor kompensere hele det kollektivet av rettighetshavere som vi representerer: illustratører, tegneserieskapere, animatører, grafiske designere, digitaldesignere og tjenstedesignere, uavhengig av eventuell organisasjonstilknytning. De kollektive midlene skal gå tilbake i det kulturelle økosystemet for å skape ny kultur, i form av kollektive tiltak (kurs, rådgivning, møteplasser e.l.) eller individu-

elle tiltak (direkte støtte, stipender etc.). Det bør imidlertid utvises varsomhet med å knytte bruken av midlene til utnyttelsen av arbeidet til den enkelte opphavsmann, ettersom tallgrunnlaget ikke er pålitelig nok til dette.

Bibliotekvederlaget er et mer rendyrket kulturpolitisk virkemiddel hvor det eksplisitt fremgår i retningslinjene at bruken av midlene ikke skal knyttes til utnyttelsen av arbeidet til den enkelte opphavsmann. De skal derimot stimulere skapende virksomhet til å arbeide videre med nye prosjekter.

Sammenfatningsvis bør derfor stipendmidlene benyttes på en måte som ivaretar et bredt spekter av utøvere innen våre felt gjennom å stimulere til økt aktivitet, produksjon og innovasjon, uten å skjele til hvilke enkeltutøvere som kan tenkes å ha generert midlene. Med et marked i endring bør derimot hovedstyret til enhver tid sørge for at retningslinjene for stipendordningen innrettes i samsvar med markedsutfordringene, utøvernes behov og Grafills strategi.

Etter Grafills vurdering fremstår det ikke på nåværende tidspunkt å være behov for endringer i retningslinjene for stipendordningen som følge av den nye loven om kollektiv forvaltning av opphavsrett.

Vurderingskriterier

Komiteen tildeler stipend og arbeider etter retningslinjer vedtatt av Grafills hovedstyre. Hver søknad blir nøye vurdert av komiteen, som ser på blant annet prosjektenes faglige kvalitet og gjennomføringsevne synliggjort med tidsplan, budsjett og beskrivelser. I tillegg vurderer komiteen alle søknader under ett med tanke på spredning; alle innen våre fagområder skal ha mulighet til å få støtte. Komiteen ser blant annet på prosjektmessig spredning og at det er variasjon i tildelingene. Som en landsdekkende organisasjon er det også viktig at både by og land er ivare tatt. I tillegg er alder og kjønn viktige parametere. Stipendkomiteen bestemmer selv hvordan kriteriene skal slå ut for den enkelte stipendtype.

Stipendtyper 2023

Prosjektstipend

Hensikten er å støtte realisering av forskning, utvikling, tiltak og/eller ideer innenfor Grafills fagområder. For større tildelinger vil stipendkomiteen prioritere prosjekter som kommer flere til gode og fremmer faget for et bredere publikum.

Prosjektstipend - Bildebok / Illustrert bok

Tilskudd til realisering av bildebok, illustrert bok, sakprosabok, diktsamling og liknende.
15 stipend / 59 søknader

Prosjektstipend - Tegneserie

Tilskudd til tegneserier, tegneserieromaner og tegneseriebøker, både skjønnlitteratur og sakprosa.
12 stipend / 53 søknader

Prosjektstipend – Publikasjon annet

Tilskudd til realisering av ulike former for publikasjoner, kan være digital publikasjon, antologi, fagutgivelser, magasin, fanzine, katalog med mer.
7 stipend / 32 søknader

Prosjektstipend – Utstilling

Realisering av utstilling.
6 stipend / 19 søknader

Prosjektstipend – Forskning, research, dokumentasjon

Tilskudd til forskning, research, fordypning og dokumentasjon.

3 stipend / 14 søknader

Prosjektstipend – Formidling

Tilskudd til gjennomføring av for eksempel foredrag, foredragsserie, workshop og kurs.

5 stipend / 17 søknader

Prosjektstipend – Utvikling av verktøy

Tilskudd til utvikling av programvare, nettløsning, verktøy og liknende.

2 stipend / 9 søknader

Prosjektstipend – Annet

Tilskudd til prosjekter som ikke faller inn under de andre prosjektypene, for eksempel film, animasjon, spill, brettspill og kortserie.

8 stipend / 29 søknader

Kompetanse- og fagutviklingsstipend

Tilskudd til egenutvikling gjennom fordypning, kompetanseheving, kurs, videre- og etterutdanning og liknende.

11 stipend / 24 søknader

Virksomhetsutviklingsstipend

Tilskudd til profesjonalisering i forbindelse med etablering og/eller videreutvikling av virksomhet innenfor Grafills fagområder.

10 stipend / 36 søknader

Etableringsstipend nyutdannet

Tilskudd for å lette overgangen til det profesjonelle yrkeslivet etter gjennomført utdanning på bachelor- eller masternivå innen Grafills fagområder.

Etableringsstipend kan søkes inntil to år etter endt utdanning.

8 stipend / 30 søknader

Reisestipend

Tilskudd til reiser som fagrelatert seminar, festival, workshop, bokmesse eller studietur.

18 stipend / 37 søknader

Utstilling – Grafills hus

Tilskudd til utstillinger i Grafills hus, for eksempel vise faglig nyskapning, presentere faget i et historisk perspektiv, eller på ulike måter synliggjøre den bredde og kompetanse utøvere besitter.

4 stipend / 16 søknader

Aktivitetsstipend – Grafills hus

Tilskudd til aktiviteter i Grafills hus som for eksempel silketrykk-workshop, visning av animasjon eller film, programvarekurs, fagquiz, tegnekveld eller andre relevante aktiviteter.

0 stipend / 2 søknader

Deichman Grünerløkka/Serieteket

Hensikten er å vise mangfoldet av arbeider innen tegneserie og illustrasjon i lokalene til Deichman Grünerløkka/Serieteket, som huser landets eneste fagavdeling for tegneserier.

3 stipend / 4 søknader

Stipendkomité 2023

Stipendkomiteen velges av Grafills generalforsamling og består av fem fagpersoner med bred kompetanse innenfor fagområdene Grafill representerer. Stipendkomiteen innvilget i år totalt 112 stipender og tildelte dermed stipender med en total ramme på 5.190.000,- i henhold til Grafills stipendbudsjett for 2023.

Årets tildelinger ble gjennomført av Kristin Roskifte (deltok digitalt), Kristian Pedersen, Eivind Stoud Platou og Marius Sunde. Eivind Stoud Platou ble valgt som leder for komiteen.

Valgt på Generalforsamlingen 2023

Eivind Stoud Platou, leder

Kristin Roskifte

Kristian Pedersen

Åge Peterson

Marius Sunde

Anna Fiske, første vararepresentant

Thomas Sørli Hansen, andre vararepresentant

Rapport fra stipendkomiteen 2023

En stor takk på vegne av komiteen for interessante, lærerike og deilig fagnerdete dager på Grafill. Og takk til Benedicte & Co for at det var både proft, faglig og hyggelig tilrettelagt. I år igjen, ser vi en tydelig trend: Gjennomtenkte, gjennomarbeidede søknader som har en tydelig plan og som skiller seg ut er de som når opp. Og de var det heldigvis mange av. Gode og originale prosjekter som vi gleder oss til å se satt ut i live. Vi noterer oss ellers at det er gledelig å se at skriftdesign-miljøet i Norge vokser, og at det er flere miljøer som tar formidlingsansvar når det gjelder mulighetene og utfordringene med KI-verktøy. Til slutt et tips til neste års søkere: Teknologifeltet er underrepresentert. Det håper vi endrer seg.

Tildelinger 2023

Prosjektstipend - Bildebok/ Illustrert bok

Borghild Fallberg
Illustrert bok Minnebok
kr 25 000,-

Axel Næss
Bildebok «Mitt opphold i Taiwan: En reiseskildring»
kr 35 000,-

Kari C. Toverud
Illustrert håndbok i bevegelsesundersøkelser
kr 50 000,-

Åshild Irgens
Illustrert bok «Steinalderen, et forsknings og tegneøvelse-forprosjekt»
kr 50 000,-

Aina Piao
Illustrert bok «Tree Trilogy»
kr 50 000,-

Svein Nyhus
Bildebok «Bokstavene»
kr 60 000,-

Anja Øverbye
Illustrert bok «Færøyene»
kr 70 000,-

Per Dybvig
Bildebok «Stikkord»
kr 70 000,-

Kaia Linnea Dahle Nyhus
Bildebok «Krigen finnes»
kr 80 000,-

Elisabeth Moseng
Illustrert sakprosbok «Kråka - smartest i klassen»
kr 80 000,-

Embla Sunde Myrva
Bildebok «The Melzack Dream Studies»,
kr 80 000,-

Lina Raknes
Bildebok «Tre bøker om Åse»,
kr 80 000,-

Christina Skreiberg
Illustrert bok «Frilanslivet»
kr 80 000,-
Kristine Sand
Bildebok «Eldre barn med lese- og skrivevansker»
kr 80 000,-

Hermod Karlsen
Illustrert bok «Fugler i Nord-Europa»
kr 80 000,-

Prosjektstipend - Tegneserie

Sara Hjardar
Grafisk roman «Mia Myhr og det råtnete vannet»
kr 50 000,-

Charlotte C Sandmæl
Tegneserie «Dragens Øye»
kr 50 000,-

Ingeborg Karlsby Wiulsrød
Tegneserie «Mine streite år som skeiv»
kr 50 000,-

Andreas Iversen
Tegneseriebok «Haugskrømt»
kr 50 000,-

Esben Slaatrem Titland
Tegneserieantologi «No Future»
kr 70 000,-

Kjersti Johanne Barli
Tegneseriebok «Raset»
kr 70 000,-

Nils Axle Kanten
Tegneseriebok «Hardråde 1 – Kongsbroren» kr 70 000,-

Ida Larmo
Tegneseriebok «Oh Boy – En 11 årings hemmelige dagbøkerkjennelser»
kr 80 000,-

Bjørn Ousland
Tegneserieroman «Hjem til stjernene»,
kr 80 000,-

Inga Sætre
Tegneserieroman «Ankerfeste»
kr 80 000,-

Endre Skandfer
Tegneseriebok «K&K Nord og Ned - del 2»
kr 80 000,-

Anders N. Kvammen
Tegneserie «Fra Nordkapp til Lindesnes på to hjul»
kr 80 000,-

Prosjektstipend - Publikasjon annet
Julie Kristensen
Litterært tidsskrift «Forloren Skildpadde – Nr. 9» kr 40 000,-

Camilla Kuhn
Forskningsprosjekt «SpedAims ABC123 undervisningshefte 2024»
kr 43 000,-

Marie Payan
Publikasjon «News therapy»
kr 50 000,-

Marte Meling Enoksen
Kunstmot «Valmueslekten»
kr 80 000,-

Bjørn-Kowalski Hansen
Bok «Rastad & Relling Tegnekontor
Oslo - Møbeltegninger 1940-1970»
kr 80 000,-

Espen Friberg
Bok «Espen Friberg i Morgenbladet
(2013 - 2023)»
kr 80 000,-

Marte Veys Berg
Publikasjon «extra // ordinary»
kr 80 000,-

Prosjektstipend – Utstilling

Mariell Fotland
Utstilling «Vinger Gjennom Året»
kr 40 000,-

Emil Khoury
Utstilling «Kunstig intelligens i prosess»
kr 40 000,-

Ane Thon Knutsen
Utstilling «Kew Gardens - Technology
and Poetics»
kr 50 000,-

Johanna Warberg-Nilsen
Utstilling «justgirlythings» - Illustrasjon
og tekstilkunst
kr 80 000,-

Sindre Goksøy
Utstilling «Mind Your Own Fucking
Business – Et liv i hemmelighet»
kr 80 000,-

Petri Henriksson
Utstilling «Satellitter»
kr 80 000,-

Prosjektstipend - Forskning, research, dokumentasjon#

Kim Andre Fosslie Ottesen
Utforskning og fordypning i nye
teknologier «Generativ AI og
algoritmer»
kr 45 000,-

Frøde Helland
Fordypning «The Print Shop at the End
of the World»
kr 80 000,-

Arve Båtevik
Fordypning «Den Norske Bokstaven»
kr 80 000,-

Prosjektstipend – Formidling

Mario Urban
Forelesningsserie «PART Type»
kr 50 000,-

Benjamin Egseth Martinsen
Workshops og foredrag

«Kunstkalkulator - AI-workshops»
kr 60 000,-

Cecilie Maurud Barstad
Tegneklubb «The Travelling Drawing
Club – Hverdagsaktivisme»
kr 60 000,-

Ann-Kristin Stølan
Foredrags- og kursrekke «Magical Riso
Bergen 2024»
kr 60 000,-

Marit Brandsnes
Workshop «Boktrykk og praktisk
typografi»
kr 70 000,-

Prosjektstipend – Utvikling av verktøy
Alejandro Rojas
Digitalt verktøy «Tankekart og
presentasjonsverktøy»
kr 50 000,-

Mike Patterson
Verktøy «Fontbiblioteket»
kr 80 000,-

Prosjektstipend – Annet

Astrid Wolden
Grafisk verksted «Singsås Stasjon»
kr 50 000,-

Bidisha Biswas
Utvikling «Årstad Font»
kr 50 000,-

Lars Aurtande
Silketrykkverksted «Illustrerte
silketrykk»
kr 60 000,-

Harald Nordberg
Videreutvikling Pop-up-bøker (artist
books)
kr 70 000,-

Carina Hegreberg
Utvikling av spill «Oopsie»
kr 80 000,-

Hanne Berkaak
Animasjonsfilm «Pesta, Love in the
Time of the Plague»
kr 80 000,-

Kajsa Maria Næss
Utvikling tegneseriefilm «Oppskrift mot
ånder som knuser ting»
kr 80 000,-

Kristine Five Melvær
Elektronisk vev «Visuell kommunikasjon
gjennom elektronisk vev – det grafiske
og taktile veves sammen»
kr 80 000,-

Reisestipend

Ole Fredrik Hvidsten
BirgersOterUtleie samling
kr 5 000,-

Maria Maaneskiold
Reisestøtte kunstneropphold i Milano
kr 8 000,-

Mike Malajalian
Comics festival, Angoulême
kr 10 000,-

Emma Davis
Atelier Blekksprut studietur
kr 12 000,-

Torbjørn Lien
Oslo Comix Expo 2024
kr 13 000,-

Sofia Østerhus
Research tur til Japan - tema lek
kr 15 000,-

Rune Døli
New York Art Book Fair 2024
kr 15 000,-

Mads Andersen
Studietur Risografi
kr 15 000,-

Dyveke Skøld
Annecy International Animation
Festival 2024
kr 15 000,-

Bo Gaustad
Bologna 2024
kr 15 000,-

Kjersti Hansen Eggen
OFFF Barcelona
kr 15 000,-

Allan Ohr
OFFF Barcelona
kr 15 000,-

Sveinung Sudbø
Visuelle smaksopplevelser
kr 15 000,-

Andrea Ferkingstad
Angoulême
kr 15 000,-

Joakim Ulseth
OFFF Barcelona
kr 15 000,-

Iselin Bergesen
Fortiden som framtid – med skiltmaling
kr 15 000,-

Johannes Jellum
Europeisk gnist!
kr 15 000,-

Karoline Bakken Lund
Athena Châtelaïne library:
Illustrasjonspirasjon og prosessreise!
kr 15 000,-

Aktivitetsstipend Grafills hus

Annelie Axén
Workshop, Verdensbygging i science
fiction og fantasy
kr 60 000,-

William Stormdal
Foredrag og programvarekurs Glyphs
ABC
kr 70 000,-

Utstillingsstipend Grafills hus

Jørgen Brynhildsvoll
Utstilling «Kongsberg Jazz – En
designhistorie»
kr 50 000,-

Magnus Rakeng
Utstilling «Bokstavelig malt»
kr 70 000,-

Goedele Teirlinck
Utstilling «Turi – illustratøren bak Turi-
design»
kr 80 000,-

Thomas Tengesdal Nordby
Utstilling «Hubro, 15 år»
kr 80 000,-

Utstillingsstipend Deichman Grünerløkka

Martin M. Hvattum
Utstilling «Den Siste Hodeskallen –
Villvillmarka»
kr 25 000,-

Goedele Teirlinck
Utstilling «Lilly – Enden av livet er når
jeg dør»
kr 25 000,-

Henriette Tomter Osnes
Utstilling «Men er gulvet fortsatt lava?»
kr 25 000,-

Kompetanse- og fagutviklingsstipend

Lasse Leonhardsen
Kurs, Advanced Motion Methods på
School of Motion
kr 9 000,-

Ole Fredrik Hvidsten
Deltakeravgift og workshop
PICTOPLASMA 2024
kr 10 000,-

Kjersti Lofthaug
Fagutvikling Silketrykk
kr 16 000,-

Siv Nilsen
Kursavgift, Branding and Storytelling
kr 16 000,-

Susanna Strand
Deltakeravgift Kurs i GIS
kr 20 000,-

Ellinor Myskja Balke
Deltakeravgift Workshop London
Centre for Book Arts
kr 20 000,-

Victoria Ydstie Meyer
Fagutvikling Alt kan demonteres,
resirkuleres og ommøbleres
kr 23 000,-

Rannveig Lohne
Fagutvikling Omstilling- og
innovasjonsledelse
kr 43 000,-

Elisabeth Horne
Fagutvikling The Animation Workshop
summer school
kr 45 000,-

Karoline Bakken Lund
Fagutvikling Guest study Städler Schule
kr 45 000,-
Julian Schlicht
Kursavgift Designledelse
kr 50 000,-

Virksomhetsutviklingsstipend

Jonas Vetlesen
Tilskudd Generativ design
kr 12 000,-

Bendik Lillemoen Skaalerud
Tilskudd utstyr WISS Collective and
Type Foundry
kr 15 000,-

Kristine Flatland Larsen
Oppstartsutgifter Etablering av Studio
Flatland
kr 30 000,-

Anja Øverbye
Oppstartsutgifter Korall Korall
kr 30 000,-

Trine Gjerde
Tilskudd utstyr Etablering av egen
virksomhet
kr 30 000,-

Laila Myrseth Tryggeset
Vidersutvikle moppen.studio
kr 30 000,-

Tonje Holand
Bedriftsutvikling Darling Clementine
kr 30 000,-

Stine Malene Foss Berg
Vidersutvikle PART Design
kr 30 000,-

Sunniva Grolid
Oppstartsutgifter etablering av egen
virksomhet
kr 30 000,-

NN
Oppstartsutgifter etablering av egen
virksomhet
kr 30 000,-

Etableringsstipend nyutdannet

Alicia F D A Johnsen
Etablering egen virksomhet Lansering
av Bruhita
kr 30 000,-

Benjamin Gaupset
Utvikling nytt norsk skriftforlag
kr 30 000,-

Caroline Thanh Tran
Oppstartsutgifter etablering av egen
virksomhet
kr 30 000,-

Johanna Warberg-Nilsen
Nødvending utstyr Kurs i tufting
kr 30 000,-

Pernille Grimsrud
Oppstartsutgifter etablering av egen
virksomhet
kr 30 000,-

Zarina Saidova
Oppstartsutgifter etablering av bedrift,
ministrykkeri og arkivering
kr 30 000,-

Lars Høie
Etablering egen virksomhet
Typographically yours
kr 30 000,-

Aina Piao
Etablering egen virksomhet
Collaboration Projects
kr 30 000,-

Juridisk bistand til medlemmer

Illustrasjon: Dorte Walstad

Advokat Christian Wadahl Uhlen begynte 1. mars 2018 som organisasjonsadvokat i Grafill. Uhlen har juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo og Master of Laws (LL.M.) fra King's College London, med spesialisering i opphavsrett. Han har lang erfaring som rådgiver og advokat innen opphavsrett og bistand til kunstneriske utøvere.

6. oktober 2021 begynte Marie Grønvik som advokatfullmektig i Grafill. Grønvik har master i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo, i tillegg til en bachelorgrad i sosialt arbeid. Hun har blant annet arbeidsrettslig spesialisering og erfaring som juridisk rådgiver i fagforening.

Organisasjonsadvokatene har styrket organisasjonens generelle juridiske arbeid og utvidet tilbudet med

juridisk bistand til våre medlemmer. Medlemmer i Grafill kan få inntil to timer gratis rådgivning per sak, og de kan ta direkte kontakt med advokatene i saker om avtaleinngåelse, avtalebrudd, arbeidsrettslige spørsmål, opprettelse av selskap, opphavsrett eller andre juridiske utfordringer knyttet til virksomheten som utøver innenfor våre områder. I særskilte tilfeller kan det etter nærmere avtale gis bistand utover de to timene, mot en egenandel.

Ikke-medlemmer kan også ta kontakt for svar på enkle generelle spørsmål.

I løpet av 2023 har Grafills advokater ytt i underkant av 640 timer juridisk bistand, hvorav 20 timer er ytt til ikke-medlemmer og det resterende til medlemmer. Av bistanden som er ytt til medlemmer, utgjør enkel bistand uten opprettelse av sak 330 timer, mens det øvrige (ca. 280 timer) er bistand i rundt 30 saker av mer omfattende karakter (avtaleutforming, forlikssamtaler, forhandlinger, møter, innledende prosesshandlinger mv.).

Det ble i 2023 fakturert medlemsbistand for 80 640 kr. Rådgivningstjenesten oversteg dermed grensen for mva-pliktig omsetning, og Grafill ble derfor registrert i mva-registeret. Egenandel for advokattjenester må derfor fremover faktureres med mva.

Rådgivning konkurranser og anbud

Gjennom året har administrasjonen fortsatt sitt arbeid med å påvirke for bedre og riktige rammer og vilkår ved kjøp av illustrasjons- og designtjenester. Vi opplever etterspørsel etter rådgivning i forkant av utlysninger, og administrasjonen har vært i dialog med flere aktører innen privat- og offentlig sektor. Det jobbes videre med å påvirke hvordan innkjøpere av kreative tjenester, på best mulig måte legger til rette for en god prosess for å inngå samarbeid med en leverandør. Vi opplever at det er en større forståelse for kompleksiteten i innkjøp av designtjenester og at det er flere som ser behovet for fagkompetanse ved innkjøp av denne type tjenester.

Politisk arbeid i Grafill

For bokillustratører, -designere og tegneserieskapere

I 2018 opprettet Grafills hovedstyre en egen handlingsplan for utøvere som jobber med bøker. I 2023 var mye av handlingsplanen oppfylt og de resterende målene ble overført til Grafills strategi og handlingsplan. For å sikre kontinuerlig illustrasjonsfokus og fremdrift med tiltakene i hovedstyret, har Bjørn Ivar Thomassen fra faggruppen Grafill Illustrasjon vært hovedstyrets nestleder for femte år på rad. Grafill har vært en synlig og aktiv politisk aktør og pådriver for illustrasjon og tegneserier hos Kulturrådet, Kulturdepartementet og i andre relevante sammenhenger i hele 2023. Daglig leder, Lene Renneflott, har vært fast i kontaktutvalget for litteraturordninger i Kulturrådet, og vi spiller årlig inn til statsbudsjettet og til høringer som er viktige for våre medlemmer. Og i 2023 kom to av de viktigste politiske prosjektene Grafill har jobbet for de siste årene i mål! Nemlig ny boklov og økning av tegneseriemidlene i Kulturrådet.

Bokloven - sidestiller visuelle kunstnere med forfattere og oversettere

Endelig ble bokloven vedtatt! Grafill har i lang tid arbeidet for endring av lovgivningen for å tillate kollektivt forhandalede normalkontrakter mellom forlag og illustratører. Vi har blant annet samarbeidet med NBK og professor dr. juris Erling Hjelmeng for å endre forskriften til konkurranseloven, som til nå kun har tillatt slikt samarbeid mellom forlag og forfattere eller oversettere, men ikke mellom forlag og

illustratører. I 2022 tok dette arbeidet en ny vending. Det var med stor glede og etter mye lobbyarbeid fra Grafill i samarbeid med de andre organisasjonene på litteraturfeltet at Kulturdepartementets forslag til ny boklov endelig likestilte illustratører med forfattere og oversettere - helt i tråd med Grafills forslag forut for høringen. Grafills jurister Christian Wadahl Uhlen og Marie Grønvik hadde en svært viktig rolle i arbeidet. Bokloven ble vedtatt i Stortinget 8. juni 2023. Dette var en stor seier for alle illustratører, tegneserierskapere og designere som jobber med bøker da det gir rett til å forhandle med forlagene om normalkontrakter som inneholder satser.

Foto: Grafill

Tegneseriepotten i Kulturrådet doblet for 2024

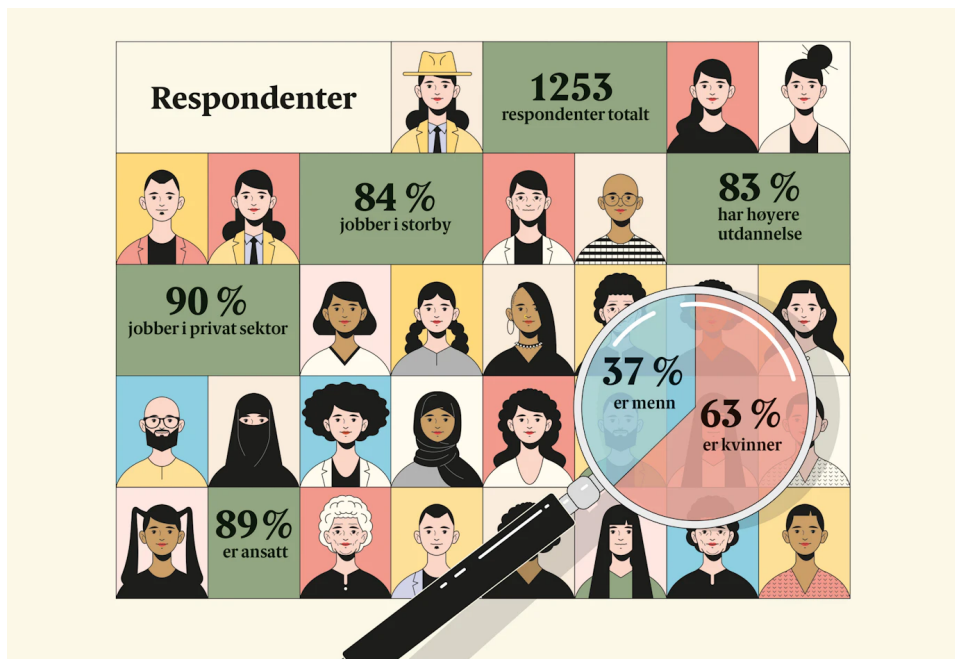
Det politiske arbeidet for å øke midlene til Kulturrådets innkjøps- og produksjonsordningene for tegneserier fortsatte i 2023. Grafill ledet arbeidet med å holde trykket oppe i tegneseriefeltet for å få økt ordningene. Dette ga seg utslag i flere gode kronikker, samt at i tillegg til Grafill så spilte flere både serieskapere og forlag saken inn til politikere i Familie- og kulturkomiteen. Kulturrådet hadde igjen prioritert tegneserier i sin budsjettøknad for 2024 og i tillegg la sommeren 2023 til en ekstra million kroner i innkjøpspotten, så den rekordlave innkjøpsprosenten ikke skulle krype enda lavere. På statsbudsjettøknaden høsten 2023 hadde regjeringen foreslått en liten økning av tegneseriemidlene, men det var Sosialistisk Venstreparti som i siste runde lyktes å forhandle frem en doubling av tegneseriemidlene i statsbudsjett 2024! Da ble nylått leder Jenny Jordahl og kasserer Cha Sandmæl i Grafill Tegneserie sammen med daglig leder Lene Renneflott invitert til å feire med kaffe og kaker hos SV på Stortinget.

Ny Kopinor-avtale med Den kulturelle skolesekken sikrer betaling til illustratører

Kopinor og Kulturtanken har inngått en ettårig pilotavtale for formidling av litteratur i Den kulturelle skolesekken (DKS). Gjennom avtalen gir Kopinor, på vegne av blant annet Grafills medlemmer, tillatelse til at opphavsrettslig beskyttet materiale brukes ved formidling av litteratur i DKS, mot at Kulturtanken betaler vederlag for denne bruken. Grafill tok initiativ til dette arbeidet i 2019 og det er Marie Grønvik, advokatfullmektig i Grafill, som har representert illustratørene.

Inntektsrapport for skapere som arbeider med bøker og visuell litteratur

I 2023 kom Grafill for andre gang med en egen inntektsrapport for de som jobber med bøker og visuell litteratur. Rapporten viste at gjennomsnittsinntekten til skapere som jobber med bøker og visuell litteratur ligger langt under befolkningen generelt. De er også helt avhengige av andre inntektskilder som stipender og støtteordninger, og må ofte ta deltidsjobber som ikke er fagrelaterte.

Illustrasjon: Terje Tønnesen/infokraft.no

Lønnsundersøkelse for kreativ bransje

Som tidligere gjennomførte Grafill også i 2023 en egen lønnsundersøkelse for kreativ bransje i samarbeid med IxDA Oslo. Denne viste at kreativ bransje følger samme lønnsvekst som resten av landet og de ansatte i design- og teknologiselskaper er lønnsledende, det samme gjelder de som er bosatt i Oslo. Det er fortsatt et lønns-gap mellom kjønnene, der kvinner tjener mindre enn menn i alle typer virksomheter og i alle stillingsnivåer.

Designpolitikk

Grafills hovedstyre har de siste årene jobbet med en strategi for designpolitikk. Norge mangler en helhetlig politikk som synliggjør samfunnsverdien av design og som kan bidra til en bærekraftig designnæring. Som et ledd i dette arbeidet spilte Grafill inn til regjeringens «Utsynsmelding» som skal peke på de viktigste kompetansebehovene i arbeids- og samfunnslivet fremover, og bidra til at innbyggerne i hele landet har tilgang til utdanning. Grafill la vekt på at det må sikres kreativ kompetanse i fremtidens arbeidsliv og at

designkompetansen må økes i takt med samfunnets behov for digitalisering og omstilling til et grønnere og mer bærekraftig samfunn. Høsten 2023 så Grafill flere tegn til at designbransjen hadde utfordringer i den krevende postpandemiske økonomien. Det ble derfor gjennomført en bransjeundersøkelse som bekreftet at nedgangstidene påvirker bransjen negativt.

Kunstig intelligens

2023 var det året da kunstig intelligens tok verden med storm. Grafill var tidlig på ballen for å forstå hvordan KI kan og vil påvirke designere og illustratører. Arrangementskoordinator Liz Ramsey skrev tidlig en informasjonsartikkel om KI-baserte illustrasjonsverktøy, holdt introduksjonsseminar om KI for illustratører og inviterte til panelsamtaler. Grafills daglig leder ledet og gjestet også flere panelsamtaler om KI blant annet på WexFO, Kulturytring Drammen og hos Den norske forfatterforening. Grafills jurister har deltatt bredt på KI-relaterte seminarer og vært aktive i Kunstnernettverkets juristgruppe om opphavsrettslige problemstillinger knyttet til KI og for å forberede høringsinnspill til implementeringen av DSM-direktivet i norsk rett. De nye lovreglene har implikasjoner for bruk, trening og utvikling av kunstig intelligens på opphavsrettsbeskyttet materiale.

I desember 2023 startet også Kopinor et eget KI-prosjekt der Grafills advokat Christian Wadahl Uhlen sitter i styringsgruppen. Prosjektet har som mål å gjøre Kopinor-administrasjonen, styret og medlemsorganisasjonene bedre i stand til å utforme politikk og strategi og bedre kunne vurdere risiko og mulig gevinst ved fremtidig forretningsutvikling, spesielt knyttet til å tillate og lisensiere bruk av verk i språkmodeller og maskinlæring. Arbeidet vil være preget av at KI-feltet er under utvikling i et høyt tempo. Prosjektet vil særlig vektlegge juridiske og teknologiske faktorer i utredningen. I tillegg må rettighetshavernes interesser inkluderes i vurderingene.

Kommunikasjon

Grafills kommunikasjonsarbeid har som overordnet målsetting å synliggjøre medlemmer, organisasjonen og fagene vi representerer, være en viktig informasjonsressurs for designere, illustratører og alle som har en tilknytning til visuell kommunikasjon og bidra til at skaperne vi representerer har en sterk stemme. Vår kommunikasjonsstrategi beskriver kommunikasjonsmål og organisering, og legger føringer for formidling, markedsføring, pressekontakt og alt av kommunikasjonsarbeid.

Grafills nettsider er vår viktigste informasjonskanal. Alt vi gjør av kommunikasjonsarbeid i andre kanaler skal lede folk til artikler og annet innhold her. Det er et mål at grafill.no skal være et naturlig sted å oppsøke for å finne oppdatert og relevant informasjon om fagene og bransjen. Magasinet på nettsiden med intervjuer og dybdestoff skrevet av frilans skribenter har etter flere år blitt et innholdsrikt faglig arkiv. Vinner sidene for Visuelt og Årets vakreste bøker er også et viktig nettarkiv for fagene våre. Vi benytter det GDPR-vennlige analyseverktøyet Fathom for brukerstatistikk på nettsiden. I 2023 hadde vi 146 734 besøkende, 416 434 sidevisninger og en gjennomsnittlig besøkstid på 1 minutt og 19 sekunder.

Grafill har to nyhetsbrev. Det ukentlige «Hallo fra Grafill» går til medlemmer, påmeldte, samarbeidspartnere og andre i vårt nettverk. Nyhetsbrevet formidler siste nytt fra Grafill og bransjen,

og hadde i 2023 en åpningsrate på 63 prosent. Grafill har også et medlemsbrev som sendes ut et par ganger i halvåret. Her formidles viktige saker som kun angår aktive medlemmer. Medlemsbrevet hadde i 2023 en åpningsrate på 78 prosent.

Grafill har også en sosiale medier strategi, denne fungerer som en overordnet guide for hvor og hvordan vi kommuniserer i disse kanalene. Mediene er i konstant endring, og hvor vi er mest aktive endrer seg over tid. Vi har i dag kontoer på plattformene Instagram/Story (10 970 følgere), Facebook (11 380 følgere) og LinkedIn (4 900 følgere).

Kommunikasjonsavdelingen består av en seniorrådgiver som har det overordnede ansvaret for strategisk planlegging, utvikling og innholdsproduksjon. Daglig leder er organisasjonens ansikt utad og bidrar med politiske saker, tekstskriving og pressearbeid. Prosjektledere i administrasjonen skal sikre at informasjonstiltak henger sammen med målsettinger for prosjektene. Flere bidrar også på sosiale medier. Frivillige i lokallag og faggrupper promoterer egne arrangement, som også Grafill sentralt hjelper til med å markedsføre.

Vederlags- ordninger

Representasjon i Kopinor

Cecilie Maurud Barstad var i 2023 Grafills representant i Kopinors representantskap, med Christian Wadahl Uhlen som vararepresentant. På vegne av opphaverorganisasjonene på områdene foto, billedkunst, kunsthåndverk, illustrasjon og design var Lene Renneflott styremedlem med Gyrid Garshol (NBK) som varamedlem.

Kopinor

Grafill er en av Kopinors 23 medlemsorganisasjoner. Kopinor forhandler og inngår avtaler om kopiering og annen bruk av åndsverk innenfor utdanningssektoren, offentlig forvaltning, kirker og trossamfunn, næringsliv og organisasjoner. Gjennom Kopinors avtaler får brukerne enkel tilgang til beskyttet materiale, samtidig som opphavere og utgivere får betalt for sine verk. De største avtaleområdene er kommunesektoren (inkl. skoleverket) og høyere utdanning. Egne avtaler, blant annet med Nasjonalbiblioteket, gjelder digital formidling på internett. En ny og utvidet avtale med Nasjonalbiblioteket om å legge ut digitaliserte bøker på internett (Bokhylla-avtalen) ble inngått i 2023. Hege Munch Gundersen er fra juni 2023 Kopinors adm. direktør. Tom Remlov er styreleder. Les mer om Kopinor på www.kopinor.no.

Grafill mottok i 2023 18 919 904 kr i kollektive vederlag fra Kopinor (2022: 18 193 058 kr).

Kopinors samlede inntekter i 2023 var 459 mill. kr. Kollektivt vederlag til medlemsorganisasjonene beløp seg til 299 mill. kr. Videre ble det utbetalt 25 mill. kr i individuelle vederlag, samt 62 mill. kr til utlandet. I tillegg kommer avsetninger av ikke fordelbare midler og av midler til fremtidig fordeling.

Norwaco

Norwaco forvalter videresendingsrettigheter i audiovisuelle produksjoner på vegne av rettighetshaverne, og inngår blant annet avtaler med brukere av audiovisuelt innhold til arkiv- og undervisningsformål. I tillegg forvalter Norwaco privatkopieringskompensasjonen som bevilges over statsbudsjettet.

Grafill er én av 35 medlemsorganisasjoner i Norwaco. Administrasjonen følger arbeidet i Norwacos ulike sektorer, og Marie Grønvik var også representert i Fordelingsutvalget for sektor VI (Offentlig fremføring av tv-innhold).

I 2023 ble kr 376 378 i kollektive vederlag fordelt til Grafill Fond fra Norwaco. Midlene avventer utbetaling til Grafill Fond inntil ny utbetalingsavtale er på plass. I tillegg er ca. 4,2 mill. kr i privatkopieringsmidler utbetalt fra Norwaco til Bono, som på vegne av blant andre Grafill forvalter den nye individuelle privatkopieringsordningen for visuelle verk. Av dette ble ca. 460 000 kr utbetalt individuelt til opphavere innen tegning/illustrasjon, og ca. 130 000 kr ble utbetalt til opphavere innen tegneserie.

Bibliotekvederlag

Bibliotekvederlaget er et kulturpolitisk virkemiddel forvaltet av Kulturdepartementet. Vederlaget beregnes ut fra antall enheter som er utgitt i Norge og som disponeres i offentlige bibliotek.

Vederlaget skal ikke være knyttet til bruken av arbeidet til den enkelte opphaver, men skal sikre opphaverne samlet et vederlag for den bruken allmennheten gjør av arbeidene deres i bibliotekene. Vederlagsmidlene skal fordeles slik at de stimulerer skapende virksomhet i form av individuelle utbetalinger (stipender e.l.) eller kollektive tiltak (kompetanseheving e.l.).

I 2023 mottok Grafill Fond 3 733 519 kr i bibliotekvederlag, mot 3 480 592 kr i 2022.

Aktiviteter

Årets vakreste Bøker – Evaluering

Foto: Grafill

Konkurransen Årets vakreste Bøker har gjennom mange år vært et viktig verktøy for å fremme bokillustrasjon og bokdesign, men en nedgang i deltakelse de siste årene, og tilbakemeldinger fra skapere, forlag og andre i litteraturfeltet, har vist at konkurransen må endres og fornyes for å være levedyktig. Grafills hovedstyre besluttet å gjennomføre en større evaluering av konkurransen.

Tjenestedesigner Kia Aulie ble engasjert for å utføre en åpen og uavhengig evaluering, samle innsikt fra et bredt spekter aktører, og basert på dette evaluere konkurransen i sin helhet og danne grunnlag for å videreutvikle Årets vakreste Bøker. Kia utførte prosjektet i samarbeid med evalueringsgrupper i Grafill.

Det ble utformet en spørreundersøkelse som ble distribuert bredt ut via Grafills informasjonskanaler til formgivere, medlemmer, forlag, fagjuryer, trykkerier, samarbeidspartnere og andre relevante bokaktører. I tillegg ble det gjennomført dybdeintervjuer med aktører i bokbransjen og samlet dermed både kvantitativ og kvalitativ innsikt. Det kom inn svar fra totalt 564 respondenter.

Oppsummert viste funnene i evalueringen at det er et tydelig sprik blant målgruppene i spørsmålet om Årets vakreste Bøker bør være nisje for et smalt publikum eller kommersiell for et bredt publikum. Skillet går mellom de som jobber med bokdesign/bokkunst og de som jobber med visuell litteratur.

Grafills hovedstyre besluttet på bakgrunn av evalueringen å dele Årets vakreste Bøker i to separate aktiviteter, en for bokdesign/bokkunst og en for visuell litteratur. Målsettingen er å imøtekomme målgruppenes behov, fremme bokkunst og visuell litteratur, ivareta tradisjonen og på sikt være mer kostnadseffektiv.

Konkurransen er rendyrket for bokdesign og har som formål å fremme bøker med bokdesign av høy kvalitet. Forlag, skapere og andre som har deltatt på en bokutgivelse inviteres til å delta og alle typer bøker kan sendes inn.

Konkurransen har ingen kategorier og en fagjury vil etter en samlet vurdering velge ut 12-20 bøker. De utvalgte bøkene blir stilt ut i Grafills hus og også sendt til den internasjonale designkonkurransen "Best Book Design from all over the World".

For å kunne nå fristen for å sende bøker til den internasjonale konkurransen, åpnet vi for innsending til Årets vakreste bøker i november, med påmeldingsfrist er 11. januar 2024. Det var mulig å melde på bøker utgitt i 2022 og 2023. Totalt antall påmeldte bøker var 207, 83 utgitt i 2022 og 115 utgitt i 2023. I tillegg kom det inn 9 studentarbeid. For innsendelse til konkurransen kostet det 600 kr per bok og 100 for bok i studentkategorien.

Bokkunstprisen 2023

Foto: Jørn Aagaard

Bokkunstprisen ble tildelt Anders Hofgaard, og prisen ble overrakt av styreleder i Grafill, Behnam Farazollahi. Dette er en hederspris som gis til en person eller virksomhet som har gjort en særlig innsats for å fremme god bokkunst gjennom sitt arbeid med å formgi, illustrere, produsere eller utgi bøker. Det er Æresprisutvalget i Grafill som står for utvelgelsen.

Martin Asbjørnsen og Jørn Aagaard hadde ansvar for utvikling av en varig identitet for Årets vakreste bøker som består av faste elementer som gjenbrukes hvert år. I tillegg utviklet de et kampanjekonsept for Årets vakreste bøker 2024.

Bøkernes Visuelle verden

En konkurranse som fremmer tegneserier, bildebøker og grafiske romaner.

Visuell litteratur vokser i popularitet, og selv om stadig flere oppdager lesegleden i tegnet og illustrert litteratur, er det et stort potensial for å nå flere lesere i alle aldre. I en tid der informasjon oversvømmer oss fra ulike kanaler er visuell fortellerkunst stadig viktigere, og Bøkernes visuelle verden skal synliggjøre hele den visuelle litteraturen og de som skaper den.

For å få til dette løftes de illustrerte bøkene i skjønnlitteratur og sakprosa ut fra konkurransen Årets vakreste bøker og blir til en helt ny konkurranse som skal vise vårt rike univers av tegnet og illustrert skjønnlitteratur og sakprosa for boklesere over hele landet. Sammen med en utstilling skal det knyttes opp et mangfold av fagarrangementer for å fremme bøkene og de som lager dem.

Forlag, skapere og andre i litteraturfeltet inviteres til å sende inn bøker til konkurransen. En fagjury vil vurdere de påmeldte bøkene utfra deres helhetlige kvaliteter og evne til å nå målgruppen innen fiksjon og fakta.

Målet med Bøkernes visuelle verden er todelt. På den ene siden søker vi å belyse illustratørene og tegneseriskapernes sentrale rolle i dagens bokmarked. På den andre siden ønsker vi at lesere i alle aldre skal oppdage gleden av å fordype seg i bøker der ord og bilder smelter sammen til en helhet.

Visueltprisen

Visueltprisen premierer det fremste innen design, illustrasjon, animasjon og visuell kommunikasjon i Norge, og har som målsetting å inspirere til nytenkning, kreativitet og høy faglig standard. Både profesjonelle utøvere og studenter deltar.

Konkurransen presenterer det ypperste av arbeider innen grafisk design, illustrasjon, moving image og digital design med fokus på enkeltutøverne. Mottakerne av Visueltprisen hedres på prisutdeling, presenteres i Visueltutstillingen og i det historiske vinnerarkivet på grafill.no.

Påmeldingsfrist til konkurransen var 1. februar 2023. Konkurransen ble arrangert for 30. gang og vi mottok i alt 816 bidrag. Fordelingen av bidragene i de forskjellige hovedkategoriene var som følger: grafisk design: 399 bidrag, illustrasjon: 181 bidrag, digital design: 127 bidrag og moving image: 109 bidrag. Og innenfor hovedkategoriene kom det totalt kom det inn 100 studentarbeid.

Innsendelse til konkurransen kostet 650 kr per innsendelse og 100 kr for studentkategoriene.

Vi har fem juryer, og hver jury består av fem utøvere og har et viktig ansvar i å velge ut vinnerarbeidene. Disse valgene setter standarden for det faglige nivået innen norsk illustrasjon og designverden. Vi samlet alle 25 jurymedlemmene i Grafills hus over tre dager. På siste

Foto: Sture Nordhagen

dag gjennomførte vi filming av gullkommentarene i et eksternt studio. Disse filmene har stor verdi både for mottaker av prisen og for utdanningsinstitusjoner og er viktige i arbeidet Grafill gjør for å ivareta utvikling og historien av faget.

Vi fikk ny designpartner på Visuelt som var JahJah Studio som holder til i Bergen. Vi jobbet tett med Johanne Kalsrud og Hanne Gabrielsen, som utarbeidet et konsept for Visuelt med fokus på feiring, jubileum og galla. Estetikk og lydbildet reflekterte opplevelsen av å være på den røde løperen og stå i «spotlighten». Det ble et tydelig og dynamisk uttrykk som skapte en helhetlig profil til all kommunikasjon og det visuelle universet for prisutdelingen.

For gullkommentarene fortsatte vi samarbeidet med Also Known As, ved Even Suseg og Thomas Flått, som filmet juryene og gjorde alt klipp av årets gullkommentarer. Prisutdelingen gikk av stabelen torsdag 11. mai på Chat Noir med fullsatt sal. Vi samlet

totalt 523 til prisutdeling og etterfest på Pakkhuset. I tillegg ble prisutdelingen streamet og det var samlet små grupper for feiring rundt i landet.

Vi hadde med oss Siri Kristiansen som loset oss gjennom kvelden. Det ble vist over 50 filmer, bestående av blant annet presentasjonsfilm av hver jury og film for hver av gullvinnerne. Best of Show 2023 gikk til Rebecka Taule og Henrik Reistad i TRY for Visualisering til dokumentarfilmen 'A Trip to Infinity'.

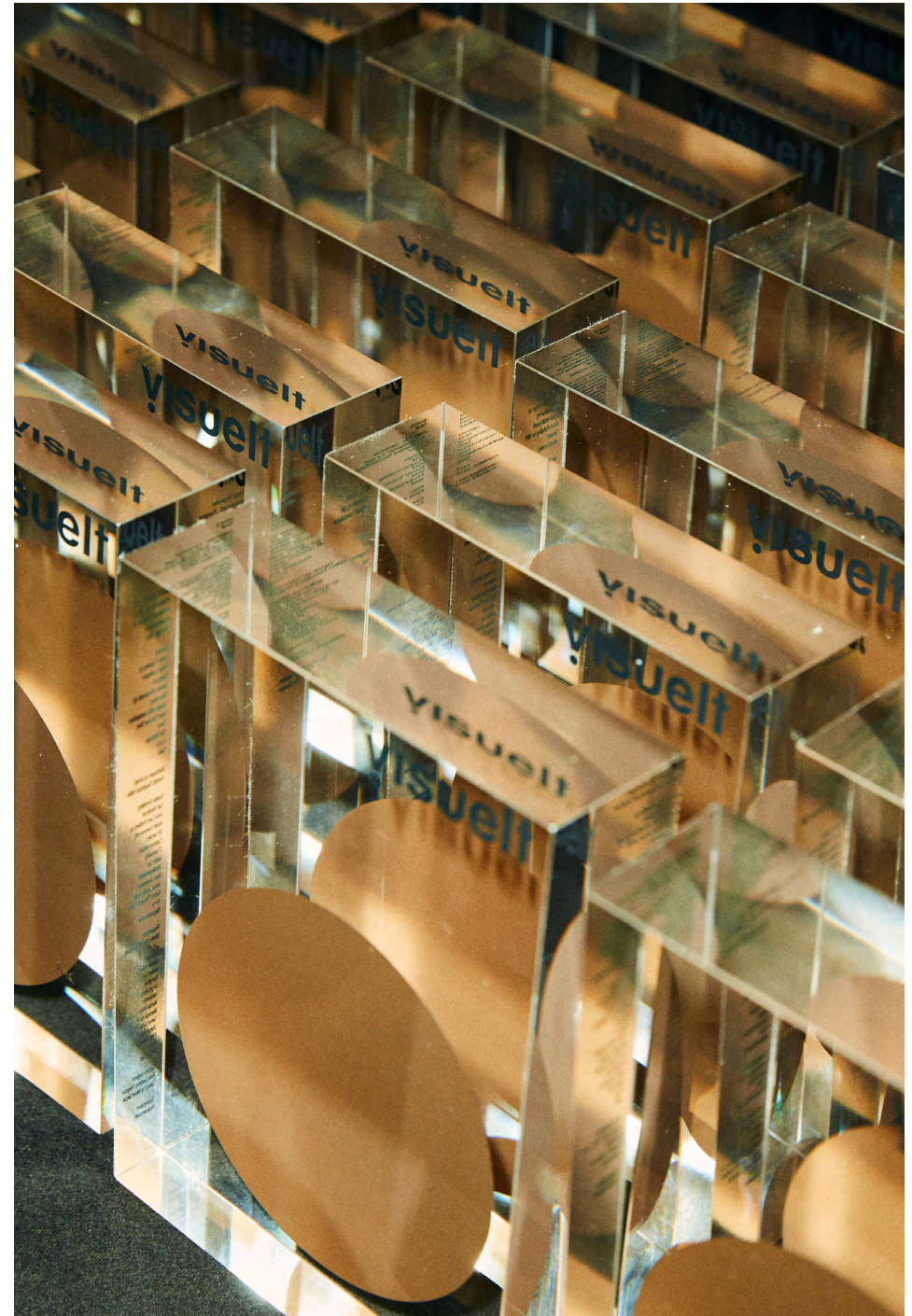
I år innføres det en helt ny spesialpris 'Den grønne', som skulle gå til et arbeid som i tillegg til å svare på Visueltpris-kriteriene form og funksjon, også bidrar til det grønne skiftet. Prisen gikk til Heydays for Investeringsapp 'Moniflo' og ble delt ut av styreleder i Grafill, Behnam Farazollahi.

Årets klassikerprisvinner, Kari C Toveruds, ble også hedret til stående applaus. I tillegg hadde vi et arrangement i Grafills hus under Visueltutstillingen, hvor alle som ønsket kunne blir bedre kjent med Kari C Toveruds virke gjennom tidene.

Siden 2015 har Grafill samarbeidet med IxDA Oslo om IxDAs hederspris. I 2023 gikk denne til Heydays for Webapp for podcast-tjenesten Nomono, og prisen ble delt ut av David Krogh.

Deltagelse på prisutdelingen kostet 1000 kr for medlemmer, 2000 kr for ikke-medlemmer og 500 kr for studenter/honnør. Det var 315 medlemmer, 135 ikke-medlemmer, 23 studenter/honnør og 50 inviterte gjester/æresmedlemmer.

Foto: Sture Nordhagen

Visueltutstillingen

Visueltutstillingen presenterer alle vinnere av Visueltprisen. Visueltutstillingen ble vist hos Grafill i Møllergata fra 22. juni til 10. september.

I tillegg til alle vinnerarbeidene kunne man fordype seg i arbeider fra Kari C. Toveruds mangeårige virke, som vant Klassikerprisen for 2023. Vi hedret årets Klassikerprisvinner i forbindelse med utstillingen tirsdag 5. september og Grafill inviterte til en samtale med Toverud og Are Brean.

Utstillingen ble godt besøkt av både utøvere, studenter og forbipasserende.

Foto: Øverst til høyre: Alex Asensi. Øverst til venstre og over: Grafill.

Utstillinger og aktiviteter

I 2023 ble det gjennomført elleve utstillinger, fem boklanseringer, fire Earlynerds, to workshops, to foredrag, to markeder, et webinar og en fight night, i tillegg til faglige aktiviteter som faggruppene gjennomførte i Grafills hus.

Fight Night. Foto: Martin Hvattum

Grafills hus

Grafills hus er en møteplass for bransjen, med utstillinger, foredrag, kurs og workshops med mere. Lokalene inneholder administrasjonens kontorer, to kjøkken, et stort utstillingsområde med mulighet for 100 personer sittende i kinooppsett for foredrag og filmvisninger, to møterom som medlemmer kan låne og en arbeidsstue for våre medlemmer. Ved utstillingsåpninger eller liknende aktiviteter har lokalet kapasitet opp til 200 mennesker.

Utstillinger

I vårt flotte utstillingslokale i Grafills hus vises både bredden til fagene våre og det dykkes ned i de mer marginale uttrykksformene. Vi har flere og varierte stipendutstillinger hvert år, vinnerne av konkurransene Visuelt og Årets vakreste Bøker stilles ut, og i tillegg har vi mindre pop-up-utstillinger. Vi er også så heldige

å få bruke glasshjørnet i byggets første etasje – et luftig utstillingsrom med store vinduer og en vegg som strekker seg over to etasjer. Dette rommet blir flittig brukt av utstillere.

Faglig program

Vi ønsker at Grafills hus skal være et sted for å formidle og debattere faglig innhold. Programmet settes sammen av Grafill og våre faggrupper og lokallag – alt fra foredrag med flinke og kunnskapsrike folk i bransjen, til workshops, fagprat, visning av animasjon og film, programvarekurs, fagquiz, tegnekveld, julemarked og mye, mye mer.

Earlynerd

Vi inviterer til en faglig start på arbeidsdagen med en serie frokostmøter. Her setter vi søkelyset på relevante temaer som opptar bransjen. Tidligere Earlynerds har hatt tema som miljø og digital forsøpling, redesign og nye identiteter for blant annet NSB, Nasjonalmuseet og Oslo kommune, arbeidslivstematikk som hjemmekontor, overgang fra skolebenk til eget byrå, presentasjonsteknikk og mye, mye mer. Earlynerd starter klokken 08.00 med rundstykker og kaffe. Tidlig nok til at du rekker inspirasjon og påfyll før arbeidsdagen er i gang. Start dagen hos oss!

Arbeidsstue og møterom for medlemmer

Medlemmer hos oss er hjertelig velkomne til å bruke Arbeidsstua i Grafills lokaler når de trenger et sted å jobbe noen timer eller kortere perioder. Vi har også to møterom som kan lånes ved behov.

Kari Toverud. Foto: Alex Asensi

Utstillinger i Grafills hus

13. januar – 5. februar: Stipendutstilling: Let's Wonton – A multi-sensory experience and a cross-culture meeting hub av Wizards og Juan Qin

Wizard and Juan Qin's exhibition "Let's Wonton" used the form of pop-up dinner-night, art exhibitions, pop-up stores, and social media interactive games to cover the topic of graphic design, social design, political design, and eating design. It wished to give people who live outside of China a better understanding of Chinese culture. Meanwhile, answering some of the most frequently asked eating-related questions to eliminate cultural prejudices and preconceptions. Besøkende: 350

Foto: Alex Asensi

10. – 26. februar: Studentutstilling: Eksponering

Hva skjer når designstudenter retter kritisk søkelys mot sitt eget fag? Tredjeårsstudentene på bachelor i grafisk design ved Høyskolen Kristiania / Westerdals har gått på jakt etter uheldige normer og praksiser i designbransjen, designutdanning og andre deler av faget. Resultatet ble vist frem hos Grafill i form av en utstilling. Besøkende: 600

Illustrasjon: Høyskolen Kristiania

23. mars – 14. mai: Stipendutstilling: 63 FORSIDER FOR BLA av Martin Asbjørnsen

De siste seks årene har BLA invitert illustratører og tegnere til å lage motiver til avisens forside. Våren 2023 ble alle omslagene fra perioden januar 2017 til mars 2023, i tillegg til skisser og utvalgte originaltegninger, stilt ut i Grafills hus. Utstillingen var kuratert av Martin Asbjørnsen, med innspill og bidrag fra Sigrid E. Strømme, Eirik Riis Mossefinn, Even Teistung og Ulla Svalheim. I forbindelse med utstillingen var det laget et temanummer av BLA, som også fungerte som utstillingskatalog. Besøkende: 850

Foto: Ivar Kvaal

11. – 16. april: Studentutstilling: Sound Toys

Studenter ønsket velkommen til en litt annerledes utstilling hos Grafill uka etter påske, hvor besøkende ble invitert til å utforske og leke med lydinstallasjoner laget av studenter ved Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo. Besøkende: 50

6. – 11. juni: Studentutstilling: Spot me!

Studentene ved illustrasjon og grafisk design ved Fagskolen Kristiania arrangerte avgangsutstillingen Spot Me! i Grafills hus. Utstillingen bød på plakater, bøker, videoer og mye annet spennende laget av 34 studenter. Besøkende: 500

Bilde: The Most Beautiful Swiss Books

22. juni – 10. september: Visueltutstillingen

Alle veggene hos Grafill ble tatt i bruk for å vise frem vinnerarbeidene i Visuelt. Her kunne de besøkende se det beste av grafisk design, illustrasjon, moving image og digital design. I utstillingen ble også arbeider av årets Klassikerprisvinner, Kari C. Toverud, vist frem. Denne hedersprisen deles ut av hovedstyret i Grafill, og går til en utøver som har holdt høy faglig kvalitet og vært av stor betydning for sitt fag gjennom mange år. Besøkende: 1350

15. september – 1. oktober : The Most Beautiful Swiss Books

Det har blitt en tradisjon at Grafills faggruppe for grafisk design stiller ut den omreisende utstillingen The Most Beautiful Swiss Books. Boksamlingen består av 20 utgivelser valgt ut blant 400 titler av en fagjury. Det er Federal Office of Cultur som står bak konkurransen, som ønsker å berømme god bokdesign og bringe det ut til folket. Etter noen år med pandemi, var utstillingen tilbake i Norge, og det var en glede å invitere til vernissasje under Oslo Kulturnatt. Besøkende: 300

5. oktober – 5. november: Stipendutstilling: Ingen veit kven Trygve er av Arve Båtevik

Trygve M. Davidsen var blant Noregs mest produktive illustratørarar og formgjevarar. Gjennom Trygve sine egne utklippsbøker, får vi eit innblikk i korleis det var å vere grafisk utøvar i første halvdel av 1900-talet. I samband med utstillinga ga 'Store Norske Skriftkompani' ut fleire skriftsnitt basert på Trygve sitt arbeid. Plakatlar med eit utval arbeid, var til salgs som katalog. Utstillinga er utforma av Arve Båtevik. Besøkende: 650

Foto: Jørn Aagaard

26. oktober – 5. november: Anime Architecture exhibition and lectures

Grafill Moving Image and Fredrikstad Animation Festival was proud to present Anime Architecture – a showcase of iconic anime background artworks, curated and produced by Riekeles Gallery. The exhibition presented superb reproductions of the urban architecture made for the big screen. These meticulous scenes, which are usually visible for only a few seconds, was presented as artworks where viewers can dive into the meticulously hand-drawn artificial wonderlands from famous films such as Akira, Ghost in the Shell, Metropolis, and more. Besøkende: 200

9.–26. november: Stipendutstilling: Kjøkken by Xueting Yang

Grafill wished everyone welcome to "Kjøkken", showcasing Xueting Yangs artwork from her comic books with the same name. The collection on display

features Xueting Yang's recent comic creations, including the already published "Kjøkken" and a sneak peek at her upcoming comic book, "virvle." These two books share a continuous thematic thread that was explored throughout this exhibition.

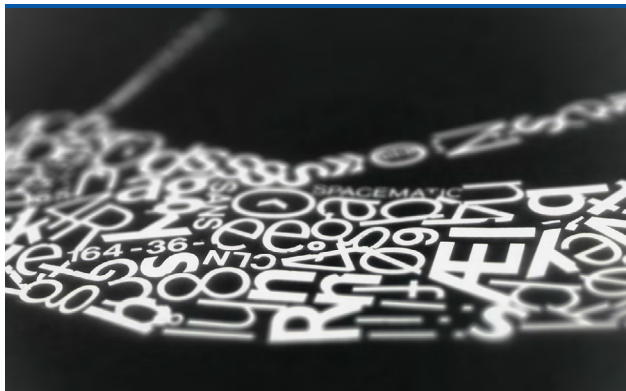
Besøkende: 850

Foto: Alex Asensi

7. desember – 7. januar (2024): Stipendutstilling: 1812 – bokstavelig av Peter Knutsen

Peter Knutsen laget en stop motion-animasjonsfilm basert på det mest kjente kartet til den pensjonerte franske broinspektøren Charles Minard, nemlig «Carte figurative des pertes successives en hommes de l'Armee Française dans la campagne de Russe 1812–1813» eller «Kart over Napoleons felttog mot Moskva» – fra 1869. Denne filmen ble vist i Grafills hus vinter 2023. Besøkende: 100

Kreditering: Peter Knutsen

Aktiviteter i Grafills hus

26. januar - Copy-Paste: Et introkurs i opphavsrett, immaterialrett og plagiat

Grafills advokat og juridisk ansvarlig i Grafill, Christian Wadah! Uhlen, gikk gjennom hovedreglene i lovverket, og så nærmere på enkelte plagiatsaker og grensen plagiat/inspirasjon/kopiering.

Illustrasjon: Dorte Walstad

02. februar - Ukrainsk boklansering og foredrag med Art Studio Agrafka

Ukrainske Romana Romanyshyn og Andriy Lesiv lanserte den norske utgaven av bildeboken «Krigen som endret Rondo» hos Grafill. Utgivelsen er et norsk dugnadsprosjekt i solidaritet med det krigsrammede Ukraina. Alt fra forlag og korrekturleser til trykkeri og bokbinder har bidratt gratis, og all inntekt gikk til Flyktninghjelpen.

16. februar - Boklansering: Design and Strategy av Wanda Grimsgaard

Grafills hus åpnet dørene for lansering av oversatt og oppdatert, ny utgave av «Design og strategi. A Step-by-Step Guide», utgitt av det multinasjonale forlaget Routledge. Forfatter og professor Wanda Grimsgaard snakket om boken, tanker fra skriveprosessen,

inspirasjonskilder og eksperter, hva som er nytt og hva som er tidløst. Bård Annweiler innledet om hvordan han og hans kolleger i Mission har bidratt som faglige støttespillere i bokprosjektet, og hvordan Mission bruker boken som verktøy i arbeidshverdagen. Juli Victoria Pramm avsluttet med å fortelle om Fete Typer sin lesesirkel.

Foto: Wanda Grimsgaard

28.februar - The Basics of A.I. for designers

I dette to-timers foredraget, snakket Liz Ramsey om teknologien kunstig intelligens og KI-baserte bildeverktøy. Hva er teknologien? Hvordan ble det utviklet, og hva skjer nå? I tillegg snakket hun om noen av de politiske, juridiske, og etiske problemstillinger som dukker opp i diskusjoner om KI i hele verden. Foredraget ble avsluttet med å åpne for spørsmål og resulterte i en uformell diskusjon om hvordan KI påvirker illustratører og designere, og hva som forventes av Grafill.

12. april - Boklansering: "Hei, følelse!" av Elisabeth Moseng

Under boklanseringen av «Hei, følelse» en illustrert sakprosbok for barn hadde forfatter og illustratør Elisabeth Moseng en samtale med familierapeut og barne- og familieveileder Monica Hansen Bråthen i tillegg til musikalsk innslag ved Trond Bredesen, boksalg og mingling.

13. april - Arven etter Aldus – antikkvaskriften i europeisk historie

Boklansering og samtale med Øyvinn Rannem der han fortalte om sin nye bok "Arven etter Aldus".

18. April - Webinar med Fiken om årsavslutning og skattemelding

Fiken er et regnskapsprogram laget for å gjøre regnskap enkelt for "ikke-økonomen" - og som medlem hos Grafill får man 15% rabatt. Fiken holdt webinar for medlemmer som har enkeltpersonforetak og som skulle gjøre ferdig 2022-regnskapet.

4. mai - 64 forsider for BLA: Poetikk, panelsamtale og lanseringsfest

I sammenheng med utstillingen «64 forsider for BLA» skulle den nyeste avisa opp på veggen, og i den forbindelse inviterte BLA og Grafill til lanseringsfest. Herman Breda Enkerud, Erlend Peder Kvam, Victoria Durnak og Ane Barstad Solvang kom for å snakke om hvordan de bruker tekst og bilde til å beskrive tiden vi lever i.

23. mai - Fight Night – Compromise vs. Uncompromising, hos Uhørt

Fight Night er en uformell, leken samtale med sterke meninger og både enighet og uenighet mellom profesjonelle utøvere som er dypt engasjert i temaene som blir diskutert live. Temaet i mai 2023 var om kreative prosjekter blir bedre eller verre når designere bli bedt om å inngå kompromisser i sitt arbeid.

25. mai og 1. juni – Aktivitetsstipend: ABC i Glyphs

Smuss Studio inviterte til workshop i skriftdesign, hvor målet var å gi deltakerne en dypere forståelse av skriftdesign og hvordan programvaren Glyphs kan brukes til å løse både skrift- og vektorprosjekter. Workshopen passet for både nybegynnere og de som allerede har eksperimentert med skriftdesign tidligere. Kurset gikk over to økter, torsdag 25. mai og torsdag 1. juni.

17. august - Earlynerd: A Trip to Infinity

Regissør og motion designer Rebecka Taule fra TRY Motion kom til Grafills hus for å snakke om sekvensene hun og motion designer Henrik Reistad skapte til Netflix-dokumentaren «A Trip to Infinity». Arbeidet ble kåret til Best of Show i Visueltprisen 2023.

29. august - Earlynerd: Hvor viktig er det å tegne mangfoldighet?

Grafill inviterte tegneserieskaper Cha Sandmæl til å snakke om sitt arbeid med hens skeive fantasy tegneserie, Dragens Øye.

02.- 03. september - Fotobokfestivalen

Grafill var en del av Fotobokfestival i Oslo igjen i år, og sponset bruk av Grafills hus til to spennende workshops om kunsten av fotobøker.

Illustrasjon: Grafill

05. september - En kveld med Klassikerprisvinner Kari C Toverud

Grafill hedret årets Klassikerprisvinner i forbindelse med Visueltutstillingen. Grafill inviterte til en samtale med klassikerprisvinner Kari C.Toverud og Are Brean. Etter samtalen var det lett servering og mingling.

15. september - Oslokulturnatt – The Most Beautiful Swiss Books

Oslo Kulturnatt er et samarbeid mellom Kulturetaten i Oslo kommune og byens kulturliv, institusjoner, organisasjoner, kunstnere, artister og næringsliv om å tilby kulturopplevelser for alle over hele byen. I Grafills hus var det utstillingsåpning av «The Most Beautiful Swiss Books» under kulturnatten.

12. oktober - Boklansering: "Mora Mi" av Trond Bredesen

Trond Bredesen lanserte sin nye grafiske roman "Mora mi", en sann historie om sin aldersdemente mor ved livets slutt. Trond viste tegninger og skisser og forteller om arbeidet med boka, det var musikalsk innslag ved Bent Bredesen og Trond Bredesen, samt boksignering.

Foto: Liz Ramsay

16.- 20. oktober - Creator's Crawl, hos Fellesverkstedet, Bitraf, Kroloftet, Norske Grafikeres Verksted og M39.

Creator's Crawl var en ukes reise rundt til Oslos mest spennende verkstedene og skaperier. Hver dag reiste vi til et nytt sted og lærte om hva de driver med, hva slags utstyr de har, og hva du kan skape

hos dem. Reisen endte hos Grafill som forklarte våre stipendordninger og hvordan du kunne søke midler å dekke produksjonskostnadene rundt et prosjekt skapt hos en av de fine verkstedene, samt tilby et nærmere blikk hos sine egne arbeidsplasser i Grafills Hus.

Foto: Anders Stensland Olsen

18. oktober - Earlynerd: Frilanslivets 10 beste søknadstips

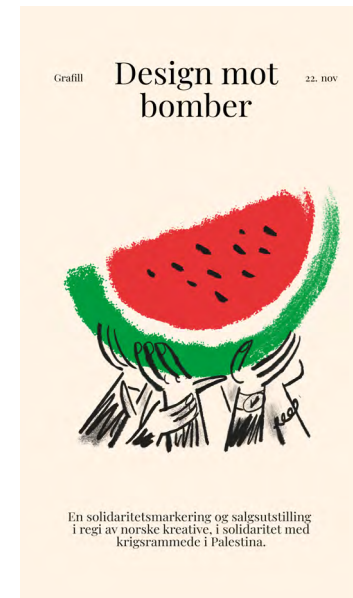
Christina Skreiberg og Hanna von Bergen lever av å starte og drive frem egne prosjekter. I tillegg til å frilanse hver for seg, både med oppdrag og selvinitierte prosjekter, driver de podkasten Frilanslivet sammen. På denne Earlynerden fortalte de om sine tips til bedre søknadskrivning.

16. og 21. november – Seminar og miniutstilling: Papir av studenter på Kunsthøgskolen i Oslo

I 10 uker fordypet 1 års masterstudentene i grafisk design og illustrasjon hos KHiO seg i forskning på papir både som et material og som subjekt. De har skjært, samlet, skapt, kokt, ødelagt, trykket, brettet, varmet opp, skannet, og analysert. Resultatet ble stilt ut hos Grafill med et seminar om papir.

22. november - Design mot bomber

Gruppen Design mot bomber inviterte til en fredfull solidaritetsmarkering og en salgsutstilling, der inntektene gikk til Leger uten grensers humanitære arbeid i Palestina. Verkene som ble solgt på utstillingen var donert av designere, illustratører og kunstnere.

Illustrasjon: Martin Hvattum

28. november - Earlynerd: Hva gjør designeren på produktteamet?

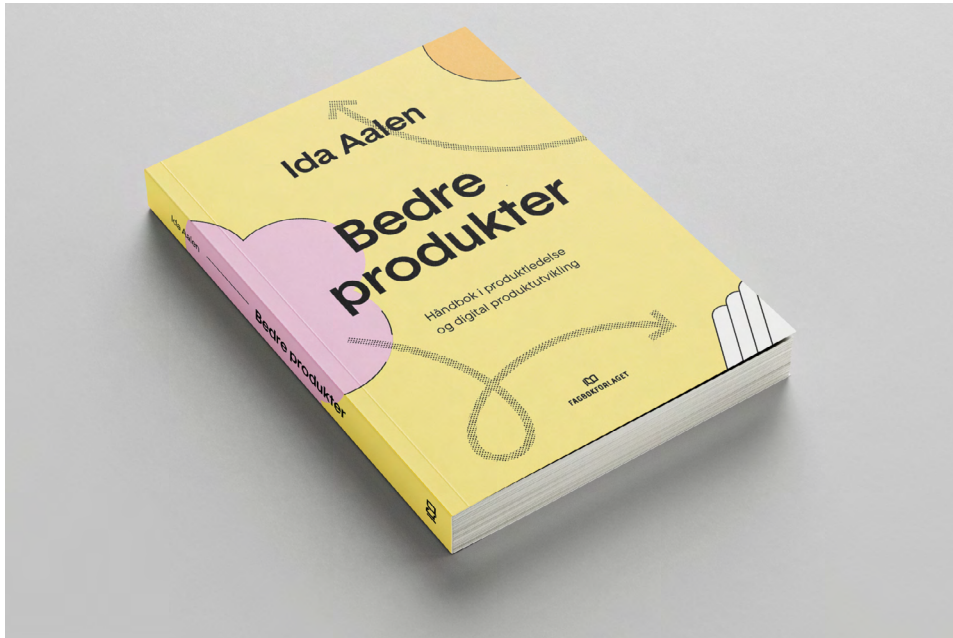
Grafill inviterte Ida Aalen for å snakke om boken "Bedre produkter", lansert i oktober 2023, som er den første norske boken om produktledelse og digital produktutvikling.

02.- 03. desember - Julemarked

Grafills julemarked er en unik mulighet til å finne spesielle og særegne julegaver fra våre fagområder, som plakater, trykk, notatbøker, magasiner, tegneserier, fanziner, julepapir, med mer, skapt av illustratører og designere. I 2023 var det rekordmange selgere fordelt på to etasjer. Til sammen var det 38 selgere på markedet og over 1200 besøkende.

9. - 10. desember – Aktivitetsstipend: Verdensbygging for barn og unge

Verdensbygging var en workshop for barn og unge. På workshopen lærte deltakerne om verdensbygging ved å prøve selv, sammen med billedkunstneren Karen Pettersen og forfatterne Annelie Axén og Simen Hagerup. Verkstedet var en praktisk innføring i prosessen fra idé til et ferdig utformet bilde, kart eller en fortelling.

Hva gjør designeren av Ida Aalen. Illustrasjon: Grafill

Julemarked. Foto: Jon Gorospe

Frilanslivet. Foto: Sarah Spilling

Julemarked, Foto: Jon Gorospe

Faggrupper

Grafill har fem faggrupper. Målet er å arrangere faglige foredrag, workshops, utstillinger og konkurranser, bidra med rådgivning til Grafill i fagrelevante og politiske spørsmål, samt rekruttere medlemmer innenfor sine fagområder.

Lokallags- og faggruppemesse

25. april

Grafills faggrupper og lokallag er hjertet i Grafill. Med messen søkte gruppene flere på laget og arrangerte en «bli kjent med oss» kveld. Faggruppene hadde sitt arrangement i Oslo, mens lokallagene hadde lokale messer med følgende budskap: Kom og hør mer om hva vi gjør, planene for fremtiden og lær mer om hvordan DU kan bli en del av dette inspirerende faglige fellesskapet! Vi ønsker at alle blir med - fra studenter til de mest erfarne designerne. Du møter oss der du er i landet på en og samme kveld.

Årsmøter lokallag og faggrupper

Høst 2023

For første gang arrangerte lokallag og faggrupper i Grafill egne årsmøter. Årsmøtene er en mulighet for medlemmer til å bruke stemmeretten sin og bli kjent med alle de fantastiske frivillige som driver gruppene. Samtidig er årsmøtene viktige for demokratiet til Grafill og en anledning til å påvirke ditt lokallag eller din faggruppe. Leder og kasserer er vervene som er på valg hvert år.

Det er kun Grafills medlemmer som har anledning til å stemme på årsmøtene, men ikke-medlemmer kan også delta som observatører, men uten mulighet til å stemme. Alle Grafill-medlemmer som føler faglig tilhørighet til en faggruppe kan delta og stemme i disse, og Grafills administrasjon er til stede med oversikt over hvem som er stemmeberettiget.

Grafill Illustrasjon

Foto: Liz Ramsey

Illustrasjon Business: Gundersons i Grafills Hus 1. februar

Grafill Illustrasjon inviterte Robin og Rudi Gunderson fra Gundersons designstudio som delte sin inngående kunnskap om forretningsiden av å jobbe som illustratører. Dette var en unik mulighet for deltakerne til å få et dypdykk i det å etablere og drive en illustrasjonsvirksomhet, med alt fra å utvikle gode kundeforhold til budsjettering av prosjekter. Deltakerne fikk også et innblikk i hvordan brødrene Gunderson har bygget opp sin egen forretning, som inkluderer et fysisk salgssted i Bodø og en aktiv nettbutikk. Med en imponerende CV og klienter som strekker seg internasjonalt, inkludert kjente fotballklubber som Liverpool FC og FC Bayern München, var brødrene utvilsomt kvalifiserte til å veilede og inspirere andre i bransjen.

Illustrasjonspreik på Youngs 15. juni

I juni samlet illustratører seg på Youngs for en uformell bransjeprat. Dette var en anledning for fagfolk å utveksle ideer, diskutere utfordringer og dele det som gjorde jobben deres spesielt morsom. Det var

en sjanse til å observere og reflektere over de siste trendene og utviklingene i illustrasjonsbransjen, alt i en avslappet atmosfære med likesinnede. atmosfære med likesinnede.

Grilldagen 2023 i Grafills Hus 14. oktober

Grafill illustrasjon inviterte igjen til innholdsrike dager med illustrasjon i fokus. Det ble holdt både foredrag, workshops og fest i Grafills hus. Grilldagen var en mulighet til å se hva som rørte seg i bransjen, la seg inspirere og møte likesinnede. De inviterte et knippe spennende illustratører fra inn- og utland som representerte bredden i illustrasjonsbransjen.

Halloween Tegneworkshop i Grafills Hus 31. oktober

I samarbeid med Blank Page inviterte Grafill Illustrasjon til en kostymetegning. Årets Halloween-tegning ble arrangert i Grafills lokaler, der en scene med lys var rigget og flere modeller med en forkjærlighet for spennende kostymer og skumle poseringer var invitert.

Illustrasjon: Martin Hvattum

Grafill Grafisk Design

Foto: Grafill

Leder
Henrik Hjorth Austad

Medlemmer
Andrea Tjørvoll
Nestleder
Shubham Mehra
Listya Amelia
Bjørnar Pedersen
Linn Hagen
Studentrepresentant

Dan Solbach foredrag i Grafills Hus

27. april

Dan Solbach (født 1987 i Gentofte, DK) er en sveitsisk grafisk designer basert i Berlin, Tyskland, spesialisert på kunstbøker og visuelle identiteter. Hans arbeidspraksis fokuserer på design for kunstnere, gallerier og samtidskunstinstitusjoner. I tett samarbeid med klientene utvikler Solbach kunstnerbøker, utstillingskataloger, monografier og visuelle identiteter. Blant hans kunder finner man institusjoner som Kunsthalle Basel, Kunsthalle Bern, Kunsthalle Zürich, Mudam Luxembourg, Tank Shanghai, Westfälischer Kunstverein og White Cube i London. Hans arbeid er blitt tildelt prisen The Most Beautiful Swiss Books and the Swiss Design Award, og han har to ganger mottatt «Goldene Letter» for beste bokdesign fra hele verden.

The Most Beautiful Swiss Books i Grafills Hus

15. september

Det har blitt en tradisjon at Grafills faggruppe for grafisk design stiller ut den omreisende utstillingen The Most Beautiful Swiss Books. Boksamlingen bestod av 20 utgivelser som ble valgt ut blant 400 titler av en fagjury. Det var Federal Office of Culture som stod bak konkurransen, med et ønske om å berømme god bokdesign og bringe det ut til folket. Etter noen år med pandemi, vendte utstillingen endelig tilbake til Norge, og det var en glede å invitere til vernissasje under Oslo Kulturnatt.

Graphic Placemaking #3: The Rodina i Grafills Hus

11. oktober

I forbindelse med den tredje utgaven av Graphic Placemaking hadde Grafill Grafisk Design gleden av å invitere Tereza Ruller fra The Rodina. Der viste Tereza frem hvordan hun bringer grafisk design til live, gjennom performance, trykk og annet. The Rodina er et post-kritisk designstudio med base i Amsterdam, bestående av Tereza og Vit Ruller. Studioet utforsket romlige og interaktive muligheter i virtuelle miljøer som et rom for nye tanker og estetikk som oppstår i skjæringspunktet mellom kultur og teknologi.

Quiz + Pils på OsloVelo

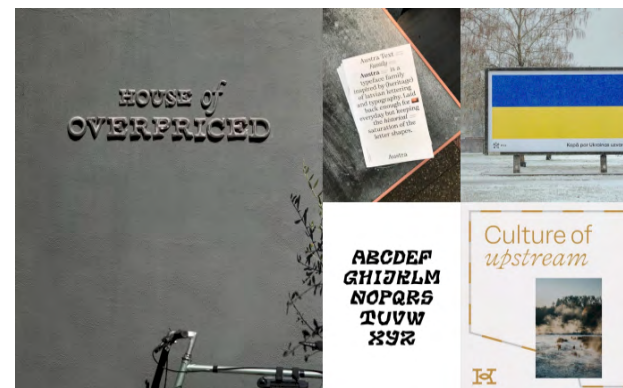
18. oktober

Etter en lang dvale hadde Grafill Grafisk Design endelig gleden av å invitere til første runde av Quiz+Pils, en lavterskel, sosial og informativ quizkveld med fokus på typografi, design og illustrasjon på OsloVelo. Arrangementet var gratis og åpent for alle (yrkesaktive, studenter og entusiaster).

Overpriced Design Practice foredrag i Grafills Hus

28. november

Designstudioet Overpriced åpnet dørene i 2015 og knyttet til seg noen av Latvias mest talentfulle kreative hoder. I prosjektet Poor Latvian brukte illustratøren Roberts Rūrāns og skriftdesigneren Eva Abdulina designfaget til å bygge en bro mellom akademikere og håndverkere. I dette spennet utforsket de idéer om hvilken betydning design kunne ha i en latvisk kontekst.

Illustrasjon: Grafill

Grafill Moving Image

Foto: Marianne Lind

Leder
Yaprak Morali

Medlemmer
James Martin
Kim Holm
Sandra Anke Pilny-Lockertsen
Sigurd Kristiansen
Steph Hope

Toon Boom Workshop + Networking Event i Grafills Hus

16. mars

FAF og Toon Boom ønsket animasjonsindustrien velkommen til Grafill Moving Image for en kveld med utdanning og nettverksbygging. De inviterte til et stopp innom på vei hjem for en kort pedagogisk workshop og nettverksarrangement med animasjonsindustrien. Toon Booms Ansgar Massmann kom til Grafill for å holde en workshop som utforsket hvordan animatører kunne utnytte Toon Booms Harmony Premium-verktøy uavhengig av animasjonsstilen de arbeidet i. Verktøyet åpnet feltet for hva det kunne gjøre for animasjonsproduksjonen – Toon Boom er mer enn bare en programvareleverandør.

Filmkveld på Vega – Titina, fra skissebok til ferdig film på Vega Kino

19. april

Grafill Moving Image, Westerdals institutt for film og medier og Mikrofilm hadde gleden av å invitere til en filmkveld med animasjonsmagi! Dette arrangementet

fant sted på Vega kino, hvor publikum fikk muligheten til å se fjorårets store kritikkersuksess, Titina. Denne animasjonsfilmen forteller den nesten sanne historien om den lille terrieren som erobret Nordpolen i 1926 sammen med Roald Amundsen og den italienske luftskipsingeniøren Umberto Nobile. Hvert bilde i filmen ble håndtegnet rute for rute, og består av over 94.000 unike tegninger, noe som gjenspeiler en bemerkelsesverdig dedikasjon til tradisjonell animasjonsteknikk.

Julia Schimautz, Riso Magic i Grafills Hus

24. mai

Julia Schimautz, hjertet og sjelen bak det uavhengige design- og trykkerstudioet Don't Try Anything New i Berlin, besøkte Grafill. Schimautz er en grafisk designer, trykker og animatør basert i Berlin, som bruker risetrykk for å skape vakre digital-til-analog-animasjoner med en unik og nostalgisk kvalitet. Hennes arbeid er fullt av farger, karakter og stil, og har fått enorm popularitet, med kunder som The New York Times, The Atlantic og Adobe.

Frame x Frame på Cinemateket

2. september

Arrangementet ble en hel dag fylt med animasjonsrelaterte foredrag, samtaler og filmvisninger! Dagen begynte med en portfolioreview, etterfulgt av en presentasjon om den norske animasjonsindustrien. Deretter var det en møte- og hilseøkt hvor deltakerne kunne møte og snakke med Gaute Storaas, en musikk-komponist fra Norge, og Magdalena Osinska, en regissør fra Polen-UK. Sara Gunnarsdottir, en regissør fra Island ble også presentert. Deretter ble det vist casestudier fra Norge, inkludert arbeidet med "The Last of Us" fra Storm Studios, og "Jul med Astrid Lindgren" med regissørene Yaprak Morali og Are Austnes fra Qvisten Animation. Dagen ble avsluttet med en fest og lotteri, hvor deltakerne kunne sosialisere og kanskje vinne noen spennende premier.

Fredrikstad Animation Festival på Fredrikstad Kino 19.-20. oktober

Fredrikstad Animasjonsfestival er den ledende festivalen for animasjonsfilm i Norden, med røtter tilbake til 1994 og festivalen Animerte Dager i Oslo, Norge. Den årlige festivalen finner nå sted hver oktober i byen Fredrikstad, utenfor Oslo. En av hjørnesteinene i festivalen er den nordisk-baltiske animerte kortfilmkonkurransen. Festivalen er en profesjonell arena for animasjonsbransjen, samt en viktig begivenhet for studenter og utdanningsinstitusjoner innen animasjon, grafisk design og digital medieproduksjon. Hvert år holder topp fagfolk fra animasjonsbransjen seminarer og forelesninger, og festivalen har tidligere hatt gjester fra kjente studioer som Pixar, Disney og Aardman.

Anime Architecture, utstilling og foredrag i Grafills Hus 26. oktober 2023

Grafill Moving Image og Fredrikstad Animasjonsfestival hadde gleden av å presentere Anime Architecture - en utstilling av ikoniske anime-bakgrunnskunstverk, kuratert og produsert av Riekeles Gallery. Utstillingen presenterte superbe reproduksjoner av byarkitekturen skapt for det store lerretet. Disse nøyte utførte scenene, som vanligvis er synlige i bare noen få sekunder, ble presentert som kunstverk der publikum kunne fordype seg i de nøyte håndtegnede kunstige vidundrene fra berømte filmer som Akira, Ghost in the Shell, Metropolis, og flere.

Houdini Masterclass i Grafills Hus 27. oktober

Houdini er en programvare bygd opp for å la animatører jobbe fritt og enkelt. Den kraftige 3D-plattformen kan brukes til alt fra simulering av typisk VFX (røyk, vann, ødeleggelser osv.) til kreative generative løsninger og abstrakt design. I dette kurset fokuserte man på den designtekniske delen og ga en smakebit på hva som var mulig med programmet. Erfaring med noe 3D var essensielt, men la til rette for en rolig og hyggelig reise. For en C4D-bruker som ville utvide horisonten, var dette en perfekt Masterclass.

Procreate Dreams – foredrag og kurs i Grafills Hus 25. - 26. november

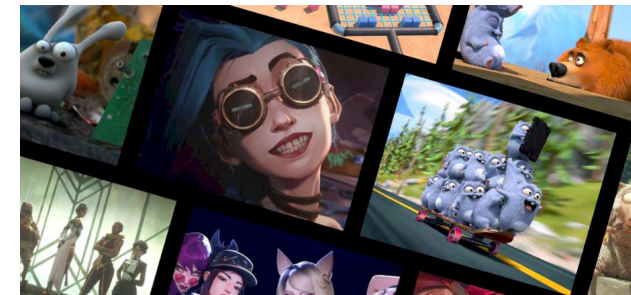
"Procreate Dreams" er en helt ny 2D animasjons app for animasjon & motion graphics. Her kunne man leke seg med en rekke animasjonsteknikker, foto, video og lyd. Procreate Dreams er en komplett produksjons studio for iPad! Man trenger ikke å være animatør for å ha glede av den, alle kan gi liv til sine kreasjoner. Appen ble lansert over hele verden 22. november. Kurset ble holdt bare 3 dager etter lanseringen av Nikolai Lockertsen - en av hovedinnholdsprodusentene bak promo-materialet for Procreate Dreams.

Out of Office Exhibition på Aker Brygge 26. november

Design- og teknologistudioet Uppercase og JCDecaux gikk sammen for å skape «Out of Office» - en utendørsutstilling for digital kunst og grafikk på Aker Brygge. Søndag 26. november fikk alle de 32 JCDecaux-skjermene på Aker Brygge en helt ny funksjon. Reklamen ble skrudd av og erstattet med nyskapende arbeider innen animasjon, 3D, 2D, Motion Graphics, og Stop Motion. Out of Office var en utendørsutstilling i Oslo som stilte ut all slags bevegende bilder. Over 32 skjermer i Oslo sentrum ble dedikert til å vise fram digitale design og animasjoner.

Meet and Greet with Charles Bouet i Grafills Hus 5. desember

En kveld med Charles Bouet, pipelinesjef hos Fortiche, hvor han delte noen tanker om utviklingen av den populære serien Arcane. Etter samtalen ble det arrangert en liten sosial sammenkomst hos Grafill. Arrangementet var gratis for alle.

Illustrasjon: Charles Bouet / Grafill.

Grafill Tegneserie

OCX fagdag støtteordninger.
Foto: Martine Falkeid Kommedal

Leder
Are Edvardsen

Medlemmer
Trond J. Stavås,
Therese G. Eide
Regine Toften Holst

Søknadskalender 2023

En digital oversikt med stipendordninger og søknadsfrister listet opp i kronologisk rekkefølge illustrert av Trond J. Stavås.

OCX – Oslo 24 timers tegneseriemaraton på Serieteket

31. mai

Grafill & Serieteket arrangerte en 24 timers tegneseriemaraton hvor 24 tegneserietegnere var samlet for å lage hvert sitt 24 siders tegneseriehefte på 24 timer.

OCX: Clip Studio Paintkurs med Regina Toften, på Serieteket

11. juni

Kurset var være en grunnleggende innføring i det å sette opp og eksportere et tegneserieprosjekt.

OCX: Støtteordninger, på Serieteket

11. juni

Grafill tegneserie informerte om støtteordninger og stipender som tegneserietegnere og tegneserieforfattere kan søke på.

Lansering av 24timers tegneseriemaraton, på Blekk i Bergen

11. november

Årets Bergen 24-timers tegneseriemaratonbok ble lansert med møte av de 12 deltakerne og salg av boken. De tolv tegneseriemaraton-deltakerne var Elin Bjørnå, Ellen Louise Thomassen, Erle Yrvin, Hanne Hauge, Ida Ones, Julia Luzon, Lars Erik Helgemo, Marion Høydal, Mira Foust, Regine Toften Holst, Scott Bodin og Thondiv Ela Calip.

Bergen Tekst og Tegning, Bergen Bibliotek

17.-19. november

Tegneseriegruppen seriX ønsket alle hjertelig velkomne til Bergen tekst & tegning. Serix gjorde comeback med en ny utgave av festivalen, med et spesielt blikk på norske tegneserier. Grafills faggruppe for tegneserier var også deltakende. Festivalen ble gjennomført i sin helhet på hovedbiblioteket i Bergen. Årets tema var helse.

Oslo 24 timers tegneseriemaraton.
Foto: Per J. Olsen

Lokallag

Grafill har seks lokallag. Målet er å skape en lokal faglig møteplass, arrangere foredrag og utstillinger, være bindeledd for Grafill sentralt for lokale utøvere, utfordringer og forhold, samt rekruttere medlemmer lokalt.

Grafill Bergen

Illustrasjon: Grafill

Leder

Steve André Skog

Medlemmer

Per Hanevik
Mario Urban Mannsåker
Synnøve Ringstad
Kim André Fladen
Lina Tanita Leiva
Thale Josephine Mathiassen Meisjord
Studentrepresentant

Årets Vakreste Bøker Utstillingen på Bergen Offentlige Bibliotek

9.-21. januar

Årets vakreste Bøker hedrer den visuelle litteraturen og bøkernes formgivere, i 2022 ble 45 bokutgivelser premiert i konkurransen, og nå ble de vist de frem på Bergen Offentlige Bibliotek. Årets vakreste Bøker arrangeres av Grafill som representerer designere, illustratører og tegneserieskapere i Norge.

Foredrag med Rebel Unit på Kulturhuset i Bergen

20. mars

Hvordan får et lite selskap i Bergen oppdrag for store Hollywood-produksjoner? Hvilke ulike jobber har de gjort, og hva er det de faktisk gjør? Og hva er planene videre? Mats og Theodor kom for å fortelle om og vise alt det kule Rebel Unit har fått være med på siden oppstarten. Rebel Unit jobber på noen av verdens største filmprosjekter. Med sin ekspertise på visuelle effekter innenfor filmproduksjon har de i løpet av de siste sju årene opparbeidet seg en imponerende

portefølje, som blant annet «Doctor Strange», «Guardians of the Galaxy 2», «Rogue One: A Star Wars Story» og «Fantastic Beasts 2».

Visual Sustainability på Villhuset i Bergen

29. mars

Hvordan kan grafiske designere bidra til bærekraft? I dette foredraget argumenterte grafisk designer Benedetta Crippa for hvordan forholdet mellom grafisk design og bærekraft er et tema som ennå ikke er utforsket fullt ut. Ved å introdusere begrepet "visuell bærekraft", avkrefter foredraget den vanlige myten om at bærekraft bør handle om å designe mindre, og skaper i stedet et rammeverk for visuelle utøvere for å designe bedre, med fokus på estetikkens kraft.

KNUST, Pioneers of Riso Print på Faculty of Fine Art, Music, and Design, UiB

13. april

I samarbeid inviterte Grafill, Geir Goosen, KMD og BABF til visning av dokumentaren "KNUST, the pioneers of Riso print". Dokumentaren forteller historien om det post-fluxus kunstkollektivet "Knust", grunnlagt på 80-tallet under den store husokkupasjonsrevolten i Nijmegen. Siden den gang har Knust-kunstnerne fått internasjonal berømmelse takket være autentisiteten til deres fargerike trykksaker laget med Riso-teknikken. I filmen følger vi også den engelske illustratøren, Charlotte Ager, under hennes opphold på Extrapool, hovedkvarteret til Knust. Sammen med henne er vi vitne til produksjonen av en Riso-trykt kunstbok og den utrolige sjarmen til denne håndverksteknikken.

Risoworkshop med Knust (NL) på Pamflett i Bergen

20. april

Grafill Bergen inviterer til risografi-workshop med pionerene Knust Press fra Nijmegen, Nederland. Det var fokus på fargeseparering og prepress.

Dan Solbach foredrag på Bergen Assembly

26. april

Et foredrag med retrospektivt fokus som ser nærmere på Dans erfaring som grafisk designer som jobber via kunstneriske samarbeid, selvorganiserte rom og

publisering. Dan Solbach (*1987 Gentofte, DK) er en sveitsisk grafisk designer basert i Berlin, Tyskland, spesialisert innen kunstbøker og visuelle identiteter. Praksisen hans fokuserer på design for kunstnere, gallerier og samtidskunstinstitusjoner. I nært samarbeid med kundene utvikler Solbach kunstnerbøker, utstillingskataloger, monografier og visuelle identiteter. Blant hans kunder finner vi institusjoner som Kunsthalle Basel, Kunsthalle Bern, Kunsthalle Zürich, Mudam Luxembourg, Tank Shanghai, Westfälischer Kunstverein og White Cube, London. Arbeidet hans har blitt belønnet med priser som The Most Beautiful Swiss Books and the Swiss Design Award, og han har mottatt «Goldene Letter» to ganger for Beste Bokdesign fra hele verden.

Designbar: Musikk + Design på Rommet i Bergen

2. mai

Første torsdag i måneden var det designbar på Rommet! Denne gangen tok vi for oss hvordan designere kunne hjelpe musikere å nå ut med kunsten sin. Vi hørte fra dem som hadde vært blant de mest sentrale aktørene på den visuelle delen av musikkscenen i Bergen. Det er ingen tvil om at designbyen Bergen også var en musikkby. Vi ønsket at dette skulle bli en gyllen mulighet til å møte designere og musikere du kunne samarbeide med. Arrangementet var et samarbeid mellom Rommet, Design Region Bergen og Grafill Bergen. Det var gratis og åpent for alle.

Designbar: Kunstig Intelligens + kreativitet på Rommet i Bergen

1. juni

Mister du jobben som designer nå? Vil KI ødelegge alt? Designbar inviterte til samtale om hvilke muligheter og utfordringer som ligger i kunstig intelligens for kreativ bransje. Det ble svært spennende samtaler om kunstig intelligens, og ikke minst ble KMD-andreårsstudentenes YMT-magasin lansert. Det var en fantastisk mulighet til både å oppdatere seg litt, få med seg et eksklusivt blad trykket i 250 eksemplarer og nyte sosialt samvær.

Designbar: Med verden som marked på Rommet i

Bergen

2. november

En Designbar med en uformell panelsamtale om internasjonale muligheter i og for designbyen Bergen. Hva skal til for å nå ut i verden med design fra Bergen? Og kan alt design eksporteres? Arrangementet var et samarbeid mellom Rommet, Linjeforeningen Raster, Design Region Bergen og Grafill Bergen.

Overpriced Design Practice: foredrag + workshop på Bergen Design Festival

24. - 25. november

Designstudioet Overpriced åpnet dørene i 2015, og har knyttet til seg noen av Latvias mest talentfulle kreative hoder. I prosjektet Poor Latvian bruker Illustratøren Roberts Rūrāns og skriftdesigneren Eva Abdulina designfaget til å bygge en bro mellom akademikere og håndverkere. I dette spennet utforsker de idéer om hvilken betydning design kan ha i en latvisk kontekst.

Juleverksted på PART Bodega

6. desember

Grafill Bergen inviterte til et åpent årsmøte og koselig juleverksted. Det var mulig å gi tilbakemeldinger eller innspill på hvordan vi drev lokalavdelingen underveis. Etter årsmøtet var det anledning for juleverksted og hyggelig samvær med åpen bar og lett bespisning innenfor snackfeltet.

Grafill Møre og Romsdal

Kossen klekke ut bok med Hilde Hodnefjell. Foto: Grafill

Leder
Synnøve Hungnes

Medlemmer
Agnete Rønning Måseidvåg
Guro Synes
Line Skjølde

Årets Vakreste Bøker: Utstilling på Plassen Kulturhus i Molde

06.-09. september

Årets vakreste Bøker er den eneste konkurransen som fokuserer på de visuelle og taktile kvalitetene ved boken; design, illustrasjon, typografi, struktur og materialbruk. Prisvinnerne representerer vår tids viktigste aktører innen bokdesign og illustrasjonskunst. Utstillingen Årets vakreste bøker 2022 var utstilt i det åpne rommet i 3. etasje på Plassen kulturhus i Molde, og var åpen gjennom hele Bjørnsonfestivalen 2023.

Kossen klekke ut klok bok med Hilde Hodnefjeld på Klubblokalet «Storyville» i Molde

7. september

Prisbelønt illustratør og forfatter Hilde Hodnefjeld besøkte Molde. De var nysgjerrige på hvordan bildebøkene hennes blir til, skapelsesberetningen bak bøker som vinnerboka UPPSA. Hvordan spirer historiene frem og hvordan ribber hun dem ned til kjernen av få, men vesentlige ord? Hvordan tar karakterene form, visualiseres, blåses liv i, og til

slutt festes til papiret i bokform? Hva er de største hindringene Hilde møter på veien, og hva er hennes formel for å få fullført bokprosjektene?

Overpriced Design Practice: foredrag på Molde og Romsdal Havn IKS

22. november

Designstudioet Overpriced åpnet dørene i 2015, og har knyttet til seg noen av Latvias mest talentfulle kreative hoder. I prosjektet Poor Latvian bruker Illustratøren Roberts Rūrāns og skriftdesigneren Eva Abdulina designfaget til å bygge en bro mellom akademikere og håndverkere. I dette spennet utforsker de idéer om hvilken betydning design kan ha i en latvisk kontekst.

Grafill Stavanger

Loulou and Tummie. Illustrasjon: Grafill

Leder
Frida Preacher

Medlemmer
Goedele Teirlinck
Lucas Veil
Tim Levang
Veslemøy Holt
Benjamin Hickethier
Bernt Henrik Kommedal
Fredrik Kleppe

Krise: Samtale med forfattere og illustratører under NBBK på Studio 12 i Stavanger

7. februar

Zakiya Ajmi, Elin Hansson, Ole Petter Ribe, Nora Dåsnes, Ragnar Aalbu og Jannicke Hansen fikk i oppgave under NBBK å tolke konferansens tema "Krise" gjennom tekst og bilder. Hvordan tolket de tema

og hva blir resultatet når de skal jobbe sammen en hel dag? Det var mingling med fagkolleger, og visning av resultatene fra mandagens workshop. Arrangementet var en del av Nordisk barnebokkonferanse, som ble arrangert i Stavanger 5. – 7. februar 2023 i samarbeid med Grafill Stavanger og Norske barne- og ungdomsbokforfattere.

Loulou & Tummie: Foredrag + Workshop på Rogaland Kunstsenter
24. - 25. mars

Loulou & Tummie er en kreativ nederlandsk duo dannet av illustratørene Laurens og Chantal. De fant en symbiose ved å kombinere Chantals søte og yndefulle tegninger med Laurens' mer strømlinjeformede, geometriske design. I løpet av de siste atten årene, har de fylt porteføljen sin med illustrasjoner, animasjoner og karakterdesign for bøker, spill, reklame, veggmalier, emballasje, leker, klær og installasjoner. De har jobbet med mange internasjonale merkevarer som Nickelodeon, Netflix, Converse, Warner Bros, Disney, Google, Samsung og mange andre.

Earth Day Risography poster workshop på &soWalter/Consulatet i Stavanger
22. april

Grafill Stavanger og Norsk Risoforening ønsket velkommen til en riso-verksted med George Wietor fra Issue Press. Verkstedet hadde temaet rundt Earth Day og vårt svar på klimakrisen. Hvordan kan vi som designere, illustratører og visuelle kunstnere bli agenter for den systemiske endringen som trengs for å dempe effektene av klimaendringene? Hvordan kan riso-plakater bidra til å øke bevisstheten og mobilisere for handling for klima rettferdighet, om i det hele tatt?

Pick and Mix Mini-Lectures, "Smågodt" Søregeta 22
24. oktober

I tillegg til det årlige møtet inneholdt dagen "Smågodt," fem inspirerende presentasjoner der hver varte i 15 minutter. Disse foredragene ble holdt av designere som enten har flyttet eller kommet tilbake til regionen. De viste frem noe av arbeidet sitt og dele sine historier. En dag med engasjerende diskusjoner, nettverksmuligheter og inspirasjon.

Foto: Grafill

Boktrykkverksted på Iddis i Stavanger
3. november

Vi inviterte til en spennende workshop der man kunne utforske kunsten med boktrykk. Deltakerne tok med et prosjekt man ønsket å jobbe med, det kunne være en plakat (maks A3), bokmerke, postkort eller kanskje en zine man ønsket å sette sammen med bokstavene i Iddis sitt trykkeri.

Overpriced Design Studio Practice: foredrag på Blåveis i Stavanger
23. november

Designstudioet Overpriced åpnet dørene i 2015, og har knyttet til seg noen av Latvias mest talentfulle kreative hoder. I prosjektet Poor Latvian bruker Illustratøren Roberts Rūrāns og skriftdesigneren Eva Abdulina designfaget til å bygge en bro mellom akademikere og håndverkere. I dette spennet utforsker de idéer om hvilken betydning design kan ha i en latvisk kontekst.

Julebord og Blender Workshop på Rogaland Kunstsenter
06. desember

En grunnleggende blender-workshop med festlige vibber! Dette var perfekt for illustratører og designere som var helt nye til Blender og 3D. Vi modellerte en stilisert nissekarakter sammen og hadde det gøy! Det var festlige snacks og drikke som fikk oss i riktig stemning. Etter Blender-workshopen hadde vi et avslappet julebord/julefest. Dette inkluderte mat fra julemenyen til Fortou/Fôr, samt noe å drikke.

Grafill Trondheim

Illustrasjon: Grafill Trondheim

Leder

Marte Vik Eriksen

Medlemmer

Allan Ohr
Erlend Kristiansen
Mattis Skjevling
Lina Victoria Tuddenham Haug
Ingrid Blix Dyrseth

Meetup på Habitat

23. februar, 30. mars, 15. juni, 21. september

Grafill Trøndelag inviterte til en uhøytidelig minglekveld. Folk kom innom og møtte andre i feltet, spiste litt pizza (gratis!), og koste seg med en leskende brus, eller hva de enn ønsket.

Studio Crawl hos Tank Design, Increo, OLO og Skogen

25. mai

Et utvalg av Trondheims byråer åpnet dørene sine denne kvelden. Her kunne du slå av en prat med likesinnede, gamle kjente og møte nye bekjente hos Tank Design, Increo og OLO, Skogen. Det ble inspirasjon, god stemning, snacks og drikke.

Årets Vakreste Bøker 2022 Utstilling hos Lademoen

Kunstverksted

25.- 27. august

Grafill Trondheim inviterte til utstillingen «Årets vakreste Bøker 2022» på Lademoen Kunstverksted. Årets vakreste Bøker er den eneste konkurransen som fokuserer på den visuelle siden av boken; design,

illustrasjon, typografi, struktur og materialbruk. Prisvinnerne representerer vår tids viktigste aktører innen bokdesign og illustrasjonskunst.

Funs Times Festival hos OLO

9. november

I 2019 arrangerte vi den første utgaven av vår mini designfestival, med noen fantastiske talere og et engasjert publikum. Nå inviterte vi venner fra Finland, Oslo, Stjørdal og Bakklandet, og gledet oss til å ønske velkommen til andre utgave av Funs Times! Festivalen er et samarbeid mellom Skogen og Grafill Trondheim.

Studio Crawl hos Superponni, Breach og Nonspace

24. november

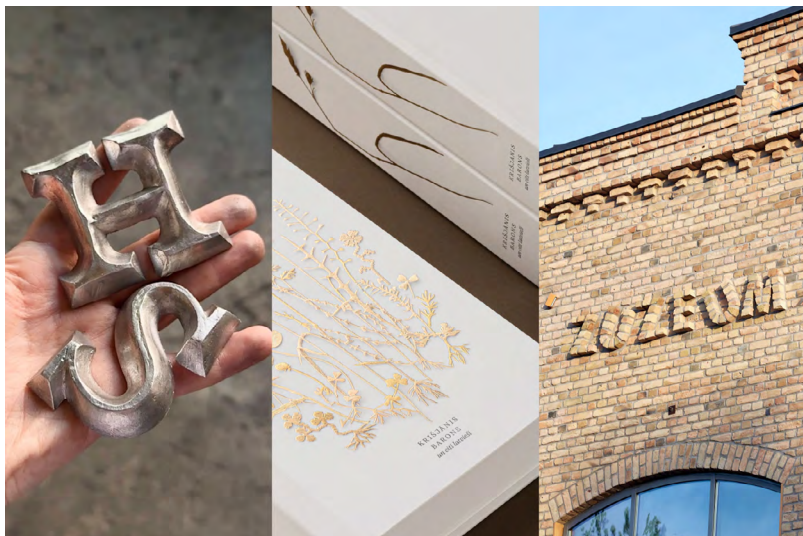
Vi gjentok suksessen og inviterte alle med på en ny vandring innom Trondheims byråer. Denne gangen besøkte vi Superponni, Breach og Nonspace. Vi startet hos Superponni kl 17.00, der det ble servert pizzabuffet. Vi spiste nede i restauranten på Digs, før vi puljevis gikk opp og besøkte Superponnis lekeplass. Adressen til Digs var Søndre gt 11, Trondheim. Nonspace var siste stopp på Studiocrawlen, men vi hadde planlagt å booke et bord på for eksempel Havet til etterpå, slik at de som ville kunne fortsette festen der.

Illustrasjon: Grafill Trondheim

Grafill Tromsø

Illustrasjon: Grafill Tromsø

Leder
Tor Åge Vorre

Medlemmer
Kristian O. Gundersen
Emma Johansson
Jan Roald
Gunn Astrid Eidesen
Siw Larsen
Christopher Ide

Loulou & Tummie – Foredrag på Amtmandens 27. mars

Loulou & Tummie er en kreativ nederlandsk duo dannet av illustratørene Laurens og Chantal. De fant en symbiose ved å kombinere Chantals søte og yndefulle tegninger med Laurens' mer strømlinjeformede, geometriske design. I løpet av de siste atten årene, har de fylt porteføljen sin med illustrasjoner, animasjoner og karakterdesign for bøker, spill, reklame, veggmalier, emballasje, leker, klær og installasjoner. De har jobbet med mange internasjonale merkevarer som Nickelodeon, Netflix, Converse, Warner Bros, Disney, Google, Samsung og mange andre.

Dan Solback – Foredrag på Amtmandens 24. april

Dan Solbach (født 1987 i Gentofte, DK) er en sveitsisk grafisk designer basert i Berlin, Tyskland, spesialisert på kunstbøker og visuelle identiteter. Hans arbeidspraksis fokuserer på design for kunstnere, gallerier og samtidskunstinstitusjoner. I tett samarbeid med klientene utvikler Solbach

kunstnerbøker, utstillingskataloger, monografier og visuelle identiteter. Blant hans kunder finner man institusjoner som Kunsthalle Basel, Kunsthalle Bern, Kunsthalle Zürich, Mudam Luxembourg, Tank Shanghai, Westfälischer Kunstverein og White Cube i London. Hans arbeid er blitt tildelt prisen The Most Beautiful Swiss Books and the Swiss Design Award, og han har to ganger mottatt «Goldene Letter» for beste bokdesign fra hele verden.

Kreativ Kaffe på Tøllefsen 09. november, 07. desember

Kreativ Kaffe er Tromsøs uformelle treffpunkt for alle som vil møte andre kreative. Uten styr og stell, uten planer – bare god kaffe (eller te!) og godt selskap. Kreativ Kaffe er noe Grafill Tromsø prøver å arrangere første eller andre torsdag hver måned.

Overpriced Design Practice – Foredrag på Breyard Brewpub 27. november

Designstudioet Overpriced åpnet dørene i 2015, og har knyttet til seg noen av Latvias mest talentfulle kreative hoder. I prosjektet Poor Latvian bruker Illustratøren Roberts Rūrāns og skriftdesigneren Eva Abdulina designfaget til å bygge en bro mellom akademikere og håndverkere. I dette spennet utforsker de idéer om hvilken betydning design kan ha i en latvisk kontekst.

Grafill Sørlandet

Grafill Sørlandet gjennomførte ingen aktiviteter i 2023.

Leder
Bjørn Høydal

Medlemmer
Anne-Britt E. Thompson
Kasserer
Tonje Torkildsen
Vebjørn Moi
Ann Lisbeth Mangseth

Nettverk og Samarbeid

Nasjonalt samarbeid

Kunstnernettverket

Grafill er en del av Kunstnernettverket som samler 19 landsomfattende organisasjoner innenfor visuell kunst, litteratur, musikk, scene og film i Norge. Samlet har Kunstnernettverket 25 000 medlemmer. Kunstnernettverket arbeider for bedre inntektsforhold, gode stipendordninger, vederlag for bruk og opphavsretten. Daglig leder Lene Renneflott møter på vegne av Grafill på nettverksmøtene. Kunstnernettverket er delt inn i ulike utvalg som arbeider for å søke allianser og påvirke politiske myndigheter. Utvalgene består av Kunstnerpolitikkutvalget, Trygd- og pensjonsutvalget, Næringsutvalget, DKS-utvalget (Den kulturelle skolesekken) og Juridisk utvalg (tidligere Opphavsrettsutvalget). Grafill er medlem av Juridisk utvalg representert ved advokat Christian Wadahl Uhlen og advokatfullmektig Marie Grønvik.

Nasjonalt fagorgan for design

Nasjonalt fagorgan opprettes av UHR-Kunst, design og arkitektur etter behov for å løse langsiktige oppgaver innenfor spesifikke fagfelt. Formålet med de nasjonale fagorganene er å ivareta institusjonenes behov for faglig og administrativ utvikling, erfaringsdeling, samordning og nasjonal koordinering innenfor avgrensede fagområder.

Grafill er observatør i fagorganet som i 2023 ble ledet av Høyskolen Kristiania. Fagleder i Grafill Benedicte Ebbesen Paulsen deltok i oktober på fagorganets møte og felles reise på designskoler i London.

Årets tegneserie

Prisen Årets tegneserie deles ut av Serieteket på Deichman Grünerløkka, Tegnerforbundet og Grafill under Oslo Comics Expo, og i 2023 ble den tildelt Flu Hartberg for boka Jammerdalen.

Y-konferansen

Grafill var igjen en samarbeidspartner med Y Oslo og spilte inn navn på foredragsholdere til årets program.

Foto: Grafill

Kulturtanken

Grafill har de siste årene vært aktive på litteraturområdet i DKS for å representere og ivareta rettighetene til illustratørene. Marie Grønvik har deltatt på Kulturtankens fagdager for både litteratur og visuell kunst i Den kulturelle skolesekken. Marie har også representert Grafill i arbeidet med å sikre vederlag til illustratører i DKS. Kopinor og Kulturtanken har nå inngått en ettårig pilotavtale for formidling av litteratur i Den kulturelle skolesekken (DKS) som skal sikre individuelle vederlag til illustratører.

Leser søker bok

Grafill er medlem i Leser søker bok og var opprinnelig en av stifterne til organisasjonen som fremmer lesing og litteratur for alle som leser i motvind. LSB gjør et stort arbeid for tilgjengeliggjøring av litteratur og både fremmer og samarbeider således med mange illustratører og tegneserieskapere.

Foreningen !les

Som flere aktører på litteraturfeltet er Grafill medlem i Foreningen !les som arbeider for å fremme lesing i befolkningen.

Kommende sammenslåing av Leser søker bok og Foreningen !les

Grafill er medlem i begge foreningene og daglig leder i Grafill møter på årsmøtene på vegne av Grafill. Daglig leder satt i 2022 i en utvalgsgruppe som kom med innspill i den mulige sammenslåingsprosessen. Utvalgsgruppen bestod for øvrig av representanter fra NFFO, NBU, Bibliotekforeningen og Lyd- og blindeskriftbiblioteket. På generalforsamlingene til Leser søker bok og Foreningen !les i 2023 ble det besluttet at organisasjonene skal jobbe for å slå seg sammen.

Internasjonalt samarbeid

Grafill har i flere år vært engasjert i europeiske og verdensomspennende nettverk. Målet er å fremme fagområder og norsk design og illustrasjon, identifisere muligheter og utfordringer, samt utveksle generelle erfaringer.

ICoD – International Council of Design

The ICoD tidligere kjent som ico-D og Icograda, er et internasjonalt råd og nettverk bestående av selvstendige medlemsorganisasjoner som skal jobbe sammen for felles standarder og regelverk og søker å opprettholde en engasjert internasjonal dialog om felles utfordringer og muligheter. Grafill har vært medlem i en årrekke. Grafills hovedstyre besluttet i 2023 å terminere vårt medlemskap inntil ICoD får på plass en klar strategi og en robust og transparent økonomi. Daglig leder Lene Renneflott og hovedstyremedlem Helge Persen har deltatt i møter på vegne av Grafill.

EIF – European Illustrators Forum

European Illustrators Forum (EIF) er en organisasjon av nasjonale foreninger for illustratører i europeiske land. Organisasjonen representerer over 18 foreninger over hele Europa og snakker på vegne av over 12 000 illustratører. Disse foreningene stiller opp for rettighetene til medlemmene sine, informerer og kobler de profesjonelle illustratørene i landet sitt. EIF har som hovedmål å koble organisasjonene sammen for å bedre styrke illustratørene i Europa og beskytte illustratørens rettigheter. I 2023 deltok EIF på to internasjonale bokmesser: Barnebokmessen i Bologna, Italia og Bokmessen i Guadalajara, Mexico.

På bokmessen i Bologna hadde EIF stand og bidro med portfolio-vurdering og veiledning av illustratører. Cecilie Maurud Barstad, Grafills styrerepresentant i EIF bidro med portfolioveiledning på standen. Grafills jurister Christian Wadahl Uhlen og Marie Grønvik var også aktive på standen med veiledning av illustratører på kontrakter og opphavsrett.

I Guadalajara bidro EIF med informasjon om hvordan de forskjellige foreningene i EIF har jobbet med å organisere illustratører og jobbe for deres vilkår og rettigheter både nasjonalt og i Europa. De delte også erfaringer fra sitt arbeid med kampanjen «Keep Your Copyright» og EIFs «Diversity Survey» en felles europeisk undersøkelse høsten 2022 for å kartlegge mangfold og økonomiske inntektsforskjeller mellom de forskjellige landene.

Cecilie Maurud Barstad fra Grafills hovedstyre har representert Grafill i EIF siden 2022. Styret gjennomførte i 2023 fire styremøter (online), og videre prosjektarbeid ble gjennomført lokalt med eget Slack-forum for dialog og utveksling av kunnskap og erfaring.

Young Lions Design

Grafill har tidligere år sendt to norske designere under 30 år til konkurransen Young Lions Design i Cannes. Det er Cannes Lions-festivalen som er arrangør for denne årlige 24-timers konkurransen for unge, kreative profesjonelle innen ulike fagområder. Capa, som representerer Cannes Lions i Norge, ha samarbeidet med Grafill for å finne et dyktig team til kategorien design.

Etter tilbakemeldinger fra teamene Grafill har sendt ned til den internasjonale konkurransen de siste årene valgte vi å evaluere prosjektet i 2022. Tilbakemeldingene gikk blant annet ut på at konkurransen ikke opplevdes som faglig relevant, at den var dreid mer mot reklame enn design, og at dommerne vektla andre ting da de vurderte arbeidene enn det som ble forespeilet under briefen. Grafill har også hatt en nedgang i påmeldinger til den nasjonale konkurransen. Styret fattet derfor midlertidig vedtak

om å avvente ressursbruk på Young Lions prosjektet inntil prosjektet var evaluert. Grafill har underveis vært i dialog med Cannes Lion administrasjonen. Grafills hovedstyre vil vurdere om Grafill skal gjenoppta samarbeidet om Young Lions i 2024.

World Expression Forum

Et helt nytt internasjonalt forum for ytringsfrihet ble stiftet høsten 2021 med Grafill som en blant mange samarbeidspartnere. Tegning og illustrasjon er viktige ytringsformer og Grafill vil bidra til ytringsfrihet og ta avstand fra trusler og trakassering av kunstnere. Grafill vil videre tilrettelegge for trygge rammer slik at også marginale stemmer skal høres i debattene og meningsutvekslingene rundt våre fagfelt. World Expression Forum (WEXFO) skal arbeide for å styrke ytringsfriheten internasjonalt og være en internasjonal møteplass for ytringsfrihet. 2023-konferansen foregikk på Lillehammer 22. og 23. mai i samarbeid med Litteraturfestivalen. Grafills administrasjon deltok på arrangementet.

Grafill bidro sammen med de norske forfatter- og oversetterforeningene til en paneldiskusjon om hvorvidt kunstig intelligens truer kunstneres ytringsfrihet: AI – A Threat to Artistic Freedom of Expression? Lars Fr. H. Svendsen, norsk professor i filosofi innledet med sine tanker om KI og kunstneres ytringsfrihet. Daglig leder i Grafill modererte den påfølgende panelsamtalen og diskusjonen med salen.

EØS-midler til bilaterale samarbeid gjennom Kulturrådet

Grafill mottok EØS-midler til bilaterale samarbeid gjennom Kulturrådet for å samarbeide med Nasjonalbiblioteket i Romania i 2022. Prosjektet heter «Art, Wonder in a Book». Grafill bidro med kulturutveksling og kompetanseheving hos samarbeidspartneren, Nasjonalbiblioteket i Romania, for at rumenske illustratører og kuratorer skal lære mer om digital illustrasjon og hvordan digitalisere eksisterende illustrasjoner. Prosjektet hadde flere delmål. I tillegg til å bidra til økonomisk og sosial utvikling i vertslandet (Romania) innenfor kulturfeltet, gjennom kompetanseutveksling mellom individuelle

utøvere, hadde prosjektet også som hensikt å øke bruken av illustrasjon og digitalisering som en del av markedsføring i bokbransjen for å tiltrekke seg og holde på et bredere publikum. Etter planen skulle prosjektet ferdigstilles i slutten av 2023, men prosjektet ble i løpet av 2023 utsatt på ubestemt tid av det Rumenske kulturdepartementet.

Solidaritetsarbeid og markeringer

Grafill har i løpet av 2023 sammen med kultur- og designfeltet deltatt på følgende markeringer for solidaritet, fred og ytringsfrihet:

02. februar

Stille fakkeltog til støtte for kolleger i Iran.

17. mars

Kulturfeltet markerer solidaritet med Ukraina.

22. november

Design mot bomber i Grafills hus.

16. desember

Hele landet for fred i Gaza.

Romana Romanyshyn og Andriy Lesiv fra Art Studio Agrafka i Ukraina kommer til Grafill torsdag 2. februar kl. 18.00. De vil presentere egne arbeider samt boka «Krigen som endret Rondo», som blir lansert av Magikon forlag. Inntekten fra boksalg går til Flyktninghjelpens arbeid i Ukraina.

ΑΓΡΑΦΚΑ
art studio agrafka

Illustrasjon: Grafill

Grafill Fond

Vera Pahle, leder
Halvor Nordum (vara)
Lene Renneflott / Christian Wadahl
Uhlen (sekretærer)
Trond Bredeesen
Torgeir Hjetland
Maria Sætre

Endringer i styret etter
generalforsamling i mai:
Vera Pahle og Trond Bredeesen
avsluttet sine styreverv etter seks år
og ble erstattet av Erik Ødegaard og
Mikkel Cornelius Lehne.

Grafill Fond mottar og disponerer vederlagsinntekter fra tre kilder: Kopinor, Bibliotekvederlag og Norwaco.

Grafill Fond hadde i 2022 driftsinntekter på kr 22 217 329,-. Økningen i driftsinntekter fra året før skyldes at utestående Kopinormidler som ikke ble utbetalt i 2021 ble utbetalt i 2022. Årsregnskapet viser et underskudd på kr 349 964,-. Grafill Fond besluttet i 2022 å bevilge 19.800.000 kr til Grafill som ordinær bevilgning. Tilsvarende beløp ble bevilget i 2020 og 2021.

Grafill Fond avholdt to ordinære styremøter i 2022. I tillegg ble det avholdt et fellesmøte mellom Grafill og Grafill Fond. Fondet har i 2022 særlig fokusert på den økonomiske forvaltningen av sin kapital.

Budsjett 2024 og regnskap 2023

GRAFILL BUDSJETT 2024

	Budsjett 2024	Innt. aktiviteter	Netto kostnad	%
INNTEKTER				
Medlemskontingent	1 725 000			
Andre driftsinntekter	1 400 500			
Foreldede prosjektmidler	-			
Bevilget fra Grafill Fond	20 988 000			
Sum inntekter	24 113 500			
KOSTNADER AKTIVITETSOMRÅDER				
POLITIKK OG PÅVIRKNING				
Kultur- og næringspolitikk				
Innspill til norsk lovgiving og politikk. Lobbyvirksomhet.	1 156 952		1 156 952	
Nettverk og samarbeid				
Norske og internasjonale samarbeid. Opphavsretts-, utdannings- og kulturinstitusjoner, næringslivet, Kunstnernettverket m.fl.	902 713		902 713	
Sum	2 059 665		2 059 665	9,1%
FREMME FAGENE				
Faggrupper				
Aktiviteter i faggruppene Animasjon & Motion Design, Grafisk design, Illustrasjon, Interaktiv design og Tegneserie.	962 948 -	25 000	937 948	
Lokallag				
Aktiviteter i lokallag Bergen, Møre & Romsdal, Stavanger, Sørlandet, Trøndelag, Tromsø	1 043 748 -	25 000	1 018 748	
Aktiviteter Møllergata 39				
Faglig innhold: seminarer, foredrag, kurs og utstillinger.	1 596 671 -	50 000	1 546 671	
Møllergata 39				
Faste kostnader og drift av lokaler.	1 834 880		1 834 880	
Årets vakreste Bøker og Bøkenes visuelle verden				
Konkurranse, prisutdeling, utstillinger og fagdag	1 326 421 -	150 000	1 176 421	
Visuelt				
Konkurranse, prisutdeling og utstilling	2 572 570 -	1 000 000	1 572 570	
Sum	9 337 238 -	1 250 000	8 087 238	35,6%
STIPENDER OG MEDLEMSFORDELER				
Medlemsfordeler				
Leilighet (Oslo og Frankrike), kursstøtte, reisetilskudd.	603 750 -	80 500	523 250	
Stipender og støtte				
Stipender, Årespriser, Årets tegneserie, Young Lions og Oslo Comics Expo.	6 198 779		6 198 779	
Sum	6 802 529 -	80 500	6 722 029	29,6%
RÅDGIVNING OG KOMPETANSEUTVIKLING				
Rådgivning og kurs				
Juridisk og forretningsmessig rådgivning, anbudsveiledning, kontrakter, maler og andre verktøy, kompetanseutvikling og kurs.	1 729 608 -	70 000	1 659 608	
Sum	1 729 608 -	70 000	1 659 608	7,3%
ORGANISASJON OG ADMINISTRASJON				
Medlemsadministrasjon				
Medlemsregister, medlemskontakt, fakturering.	734 828		734 828	
Organisasjonsarbeid				
Styre- og komitéarbeid, honorarer, verv, lokallag og faggrupper.	790 532		790 532	
Kommunikasjon				
Nettsider, innholdsproduksjon, markedsføring, nyhetsbrev.	1 507 194		1 507 194	
Administrasjon				
Økonomi og regnskap, revisjon, daglig ledelse, HR, HMS.	1 153 630		1 153 630	
Sum	4 186 183		4 186 183	18,4%
Sum kostnader aktiviteter	24 115 223 -	1 400 500	22 714 723	100,0%
RESULTAT		1 723		

Årsregnskap 2023

Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon

Utarbeidet av:

HÆGLAND &
SVANBERG

Org.nr.: 971 001 690

Pennso Dokumentmøkkel: 871A7-FB12B-7D730-3DF12-ACED5-LHFA4

Resultatregnskap

Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon

RESULTATREGNSKAP

Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2023	2022
Kontingenter	1	1 715 275	1 302 142
Vederlagsmidler	2	20 900 000	19 800 000
Annen driftsinntekt		1 302 758	1 627 274
Sum driftsinntekter		23 918 033	22 729 416
Stipendier	3	5 190 000	4 850 000
Lønnskostnad	4	8 055 890	7 935 388
Avskrivninger	5	1 171 520	1 164 657
Annen driftskostnad	4	9 319 815	8 775 215
Sum driftskostnader	6	23 737 225	22 725 261
Driftsresultat		180 808	4 155
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		60 479	35 549
Annen finansinntekt		496	607
Annen rentekostnad		2 867	1 618
Annen finanskostnad		3 812	950
Resultat av finansposter		54 297	33 587
Resultat før skattekostnad		235 105	37 742
Årsresultat	7	235 105	37 742
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital	7	235 105	37 742
Sum overføringer		235 105	37 742

Pennso Dokumentmøkkel: 871A7-FB12B-7D730-3DF12-ACED5-LHFA4

Balanse

Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon

Eiendeler	Note	2023	2022
Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Eiendommer	5	2 185 490	2 240 127
Inventar og utstyr	5	59 946	1 176 807
Sum varige driftsmidler		2 245 436	3 416 934
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler		25 000	25 000
Sum finansielle anleggsmidler		25 000	25 000
Sum anleggsmidler		2 270 436	3 441 934
Omløpsmidler			
Lager av varer og annen beholdning		0	33 080
Fordringer			
Kundefordringer		115 921	112 296
Andre kortsiktige fordringer		16 643 975	9 035 312
Sum fordringer		16 759 896	9 147 608
Bankinnskudd, kontanter o.l.			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	8	2 625 668	6 988 030
Sum omløpsmidler		19 385 564	16 168 718
Sum eiendeler		21 656 000	19 610 652

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBI2B-7D730-3DF12-ACED5-LHFA4

Balanse

Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon

Egenkapital og gjeld	Note	2023	2022
Egenkapital			
Innskutt egenkapital			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		14 329 264	14 094 159
Sum opptjent egenkapital		14 329 264	14 094 160
Sum egenkapital	7	14 329 264	14 094 160
Gjeld			
Avsetning for forpliktelseser			
Annen langsiktig gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Stipender	3	5 712 500	3 935 500
Leverandørgjeld		292 811	310 726
Skyldig offentlige avgifter		664 008	577 259
Annen kortsiktig gjeld		657 417	693 008
Sum kortsiktig gjeld		7 326 736	5 516 493
Sum gjeld		7 326 736	5 516 493
Sum egenkapital og gjeld		21 656 000	19 610 653

Styret i Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon

Behnam Farazollahi
styrelederBjørn Ivar Thomassen
nestlederTine Moe Løvberg
styremedlemHelge Persen
styremedlemCecilie Maurud Barstad
styremedlemSynnøve Hungnes
styremedlemKim Slaastad Holm
styremedlemLene Cecilie Renneflott
daglig leder

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBI2B-7D730-3DF12-ACED5-LHFA4

INDIREKTE KONTANTSTRØM

GRAFILL - NORSK ORGANISASJON FOR VISUELL KOM M UNIKASJON

	Note	2023	2022
KONTANTSTRØM M ER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Resultat før skattekostnad		235 105	37 742
Ordinære avskrivninger		1 171 520	1 164 657
Endring i varelager		33 080	-33 080
Endring i kundefordringer		-3 626	-112 296
Endring i leverandørgjeld		-17 916	310 726
Endring i andre tidsavgrensingsposter		-5 780 526	-1 712 315
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		-4 362 362	-344 565
KONTANTSTRØM M ER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		-4 362 362	-344 565
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynnel		6 988 030	7 332 595
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt		2 625 668	6 988 030

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBI2B-7D730-3DFI2-ACEDS-LHFA4

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak, og god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner. Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen.

Driftsinntekter

Driftsinntekter inntektsføres etter hvert som de opptjenes. Vederlagsmidler inntektsføres når vederlagets størrelse er vedtatt. .

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap. Det er ikke avsatt til tap i 2023.

Note 1 Medlemskontingent

Innbetalt medlemskontingent i 2023 er på kr 1 715 275

Note 2 Vederlagsmidler

Vederlagsmidler	2023	2022
Ordinære bevilgninger	20 900 000	19 800 000
Sum bevilgninger	20 900 000	19 800 000

Vederlaget for 2023 størrelse er satt til 20 900 000, men det ble kun overført 13 250 000. Resterende 7 650 000 er vedtatt og periodiseres som fordring, og overføres i 2024.

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBI2B-7D730-3DFI2-ACEDS-LHFA4

Note 3 Stipender

	2023	2022
Stipend bevilget pr 1 januar	3 935 500	4 334 000
Stipend bevilget i 2023	5 190 000	4 850 000
Stipender ikke hevet/tilbakeført/korreksjon saldo		
	9 125 500	9 184 000

Stipend hevet:	2023	2022
Etableringsstipend	180 000	270 000
Prosjektstipend	-	3 522 000
Aktivitetsstipend / utstillingsstipend	385 000	530 000
Prosjektstipend annet	446 000	-
Prosjektstipend Forskning-/research	200 000	-
Prosjektstipend Formidling	225 000	-
Prosjektstipend utstilling Deichmann	75 000	-
Prosjektstipend utvikling av verktøy	-	-
Reisestipend	147 000	218 500
Prosjektstipend Bildebok/Illustrert bok	250 000	-
Prosjektstipend utstilling	160 000	-
Prosjektstipend Publikasjon annet	520 000	-
Prosjektstipend Tegneserie	605 000	-
Kompetanse- og fagutviklingsstipend	163 000	481 000
Virksomhetsutviklingsstipend	57 000	227 000
Sum stipendutbetalinger	3 413 000	5 248 500

Stipend bevilget, ikke hevet	5 712 500	3 935 500
Bevilget stipend	5 190 000	4 850 000
Kostnadsførte stipend	5 190 000	4 850 000

Note 4 Ansatte, godtgjørelse mv

Lønnskostnader	2023	2022
Lønninger	5 888 409	5 632 266
Styre honorar	257 500	243 700
Arbeidsgiveravgift	1 060 073	956 618
Pensjonskostnader	528 471	858 198
Andre ytelser	321 436	244 606
Sum	8 055 890	7 935 388

Organisasjonen har i 2023 sysselsatt 8 årsverk.

Pensjonsforpliktelser

Virksomheten er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Organisasjonens pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Ytelser til ledende personer

	Daglig leder	Styret
Lønn	1 042 944	257 5000
Annen godtgjørelse	4 392	0
Sum	1 047 336	257 500

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2023 utgjør kr 91 155 ekskl. mva.

Note 5 Varige driftsmidler

	Maridalsveien	Utviklingskostnader medlem system	Inventar	Totalt
Anskaffelseskost 01.01.2023	2 731 860	4 221 734	82 894	7 036 488
Akk. av- og nedskrivninger 01.01.2023	491 733	3 101 833	25 988	3 619 554
Årets avskrivninger	54 637	1 089 230	27 631	1 171 498
Akk. av- og nedskrivninger 31.12.2023	546 370	4 191 063	53 619	4 791 052
Bokført verdi 31.12.2023	2 185 490	30 671	29 275	2 245 436

Note 6 Bidrag lokallag og faggrupper

	2023		2022	
	Bevilgning	Forbrukt	Bevilgning	Forbrukt
Lokallag:				
Grafill Bergen	150 000	143 621	150 000	102 011
Grafill Stavanger	150 000	128 135	150 000	122 188
Grafill Trøndelag	120 000	135 709	120 000	41 693
Grafill Sørlandet	60 000	2 138	60 000	0
Grafill Tromsø	65 000	63 469	65 000	14 726
Grafill Møre & Romsdal	50 000	52 805	50 000	7 164
Sum lokallag	595 000	525 877	595 000	287 782
Faggrupper:				
Grafill Grafisk Design	140 000	66 210	140 000	92 301
Grafill Illustrasjon	150 000	82 789	150 000	31 909
Grafill Tegneserier	40 000	38 813	40 000	66 297
Grafill Animasjon	105 000	97 690	105 000	38 750
Grafill Interaktiv	80 000	0	80 000	0
Sum faggrupper	515 000	324 225	515 000	229 257
Sum lokallag og faggrupper	1 110 000	850 102	1 110 000	517 039

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBIZB-7D730-3DFI2-ACED5-LHFA4

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FBIZB-7D730-3DFI2-ACED5-LHFA4

Note 7 Egenkapital

	Annen egenkapital
Pr. 31.12.2022	14 094 159
Årets resultat	235 105
Pr 31.12.2023	14 329 264

Note 8 Bundne midler

I posten bankinnskudd, kontanter og lignende inngår bundne bankinnskudd med kr 1 508 089

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FB2B-7D730-3DF2-ACED5-LHF44

Penneo

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Rennefloss, Lene Cecilie Daglig leder

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5997-4-653060
IP: 62.101.xxx.xxx
2024-05-29 15:29:44 UTC

Persen, Helge Styremedlem

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5990-4-3233105
IP: 51.175.xxx.xxx
2024-05-29 15:33:46 UTC

Holm, Kim Slaastad Styremedlem

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1403530
IP: 160.67.xxx.xxx
2024-05-29 15:35:39 UTC

Hungnes, Synnøve Styremedlem

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5995-4-190770
IP: 193.212.xxxx.xxx
2024-05-29 15:37:18 UTC

Thomassen, Bjørn Ivar Nestleder

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5994-4-1414935
IP: 46.15.xxx.xxx
2024-05-29 15:42:05 UTC

Barstad, Cecilie Maurud Styremedlem

På vegne av: Grafill
Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1364812
IP: 68.175.xxx.xxx
2024-05-29 17:16:20 UTC

Penneo Dokumentnøkkel: 87YA7-FB2B-7D730-3DF2-ACED5-LHF44

Dokumentet er signert digitalt, med Penneo.com. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?
Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av Penneo e-signature service «penneo@penneo.com». Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Løvberg, Tine Moe

Styremedlem

På vegne av: Grafill

Serienummer: no_bankid:9578-5993-4-1536128

IP: 46.15.xxx.xxx

2024-05-30 06:45:24 UTC

Farazollahi, Behnam

Styreleder

På vegne av: Grafill

Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1203166

IP: 77.16.xxx.xxx

2024-05-30 06:47:15 UTC

Penneo DokumentID: 67A7FB2B-7D7D-3DF2-ACED5-LHF44

Dokumentet er signert digitalt, med Penneo.com. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>

Uttalelse fra ledelsen

Dette brevet sendes i forbindelse med deres revisjon av regnskapet for Grafill - Norsk Organisasjon For Visuell Kommunikasjon for året som ble avsluttet den 31. desember 2023, med det formål å kunne konkludere om hvorvidt regnskapet i det alt vesentlige gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling, resultatene av driften og kontantstrømmene i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Vi bekrefter, etter beste evne og overbevisning, og etter å ha foretatt de forespørsler vi har ansett som nødvendige for å innhente de nødvendige opplysninger at:

1. Vi har oppfylt vårt ansvar vedrørende utarbeidelsen av regnskapet som fastsatt i vilkårene for revisjonsoppdraget datert 28.02.2022, og regnskapet gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge inkludert fremleggelse av all relevant informasjon.
2. Det har ikke forekommet noen uregelmessigheter hvor ledelsen eller ansatte med betydningsfull rolle i regnskaps- og intern kontroll-systemene er involvert, eller andre uregelmessigheter som kunne ha hatt vesentlig betydning for årsregnskapet.
3. Vi har gitt dere fullstendige opplysninger om samtlige kjente nærstående parter, relasjonene mellom dem, samt transaksjoner mellom dem.
4. Vi har fulgt lover, forskrifter og offentlige reguleringer, som hvis de ikke blir fulgt, kunne medføre økonomisk eller strafferettslig ansvar for selskapet. Det er gitt opplysninger om mulige lovbrudd vi er kjent med og alle faktiske og mulige konsekvenser av disse.
5. Vi erkjenner vårt ansvar for implementering og opprettholdelse av intern kontroll som skal forebygge og avdekke misligheter og feil. Vi har gitt dere informasjon om eventuelle mangler i intern kontrollen som ledelsen kjenner til. Vi mener at virkningen av ikke-korrigert feilinformasjon er uvesentlig, både enkeltvis og samlet for regnskapet totalt sett. En liste over ikke-korrigert feilinformasjon følger som vedlegg. Vi kjenner ikke til at det foreligger mangler eller feilinformasjon utover disse. Vi har gitt dere alle opplysninger om eventuelle påstander om misligheter eller mistanke om misligheter som kan ha påvirket selskapets regnskap og som er kommunisert av ansatte, tidligere ansatte, analytikere, tilsynsmyndigheter eller andre. Vi har gitt dere alle opplysninger om eventuelle misligheter eller mistanker om misligheter som vi er kjent med og som kan ha påvirket selskapet, og som involverer ledelsen, ansatte som har en betydningsfull rolle i intern kontroll, eller andre hvor misligheten kunne hatt en vesentlig virkning på regnskapet og vi har gitt opplysninger om resultatene av vår vurdering av risikoen for at regnskapet kan inneholde vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter.
6. Det er konsistens mellom informasjonen i årsregnskapet og annen informasjon som er gitt til dere før vi signerer denne erklæringen. Det er heller ikke vesentlige feil i annen informasjon.
7. Vi har gitt dere tilgang til alle opplysninger som er relevante for utarbeidelsen av regnskapet, som regnskapsregistreringer, dokumentasjon, styrereferater, generalforsamlingsprotokoll mv. Siste styremøte ble avholdt 24.05.2024.
8. Vi har gitt dere opplysninger om alle kjente tilfeller av manglende overholdelse eller mistanke om manglende overholdelse av lover og forskrifter som kan ha betydning for utarbeidelsen av regnskapet.
9. Følgende er tilstrekkelig hensyntatt og opplyst om i årsregnskapet:
  - a. Identiteten til samt mellomværende og transaksjoner med nærstående parter;
  - b. Tap som følge av kjøps- og salgsvtaler;
  - c. Avtaler og muligheter til tilbakekjøp av eiendeler som er solgt;
  - d. Eiendeler som er pantsatt eller på annen måte stilt som sikkerhet.

Penneo Dokumentnøkkel: 6Z5LO-E7PW0-0YYV8-70F8Y-6ZMGC-BK0ZC

10. Metode, de viktigste forutsetningene og dataene som er brukt av oss ved utarbeidelse av regnskapsestimaterne og tilhørende tilleggsopplysninger, er hensiktsmessige og i samsvar med det/de gjeldene rammeverk(et/ene).
11. Vi har ingen planer eller intensjoner som vil påvirke bokførte verdier og klassifiseringen av eiendeler eller gjeld i årsregnskapet.
12. Selskapet har eiendomsretten til alle eiendeler som er oppført i balansen. Det er ikke knyttet noen heftelser eller pantsettelse, herunder eiendomsforbehold, til disse eiendelene.
13. Vi har regnskapsført eller opplyst i note om alle forpliktelser, både faktiske og mulige, og har opplyst i note om eventuelle garantier.
14. Alle hendelser etter balansedagen som medfører korrigerende eller omtale, er korrigert eller omtalt.
15. Vi har gitt dere informasjon om alle faktiske eller mulige rettsvister og krav som har økonomisk betydning for regnskapet. Når det er aktuelt er disse rettsvistene og kravene tilstrekkelig regnskapsført og opplyst om i regnskapet.
16. Alle transaksjoner er registrert i regnskapsposter og reflektert i regnskapet. Årsregnskapet inneholder ikke vesentlig feil. Dette inkluderer at det ikke mangler opplysninger av betydning.
17. Vi bekrefter at det er vår vurdering at selskapet har evne til fortsatt drift.
18. Vi er ansvarlige for og har oppfylt vår plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.
19. Vi har gitt dere:
  - a. tilleggsopplysninger som revisor har bedt om fra oss for revisjonsformål,
  - b. siste versjon av alle dokument(ene) som er en del av selskapets årsregnskap/årsrapport, og
  - c. ubegrenset tilgang til personer i selskapet som det etter revisors vurdering er nødvendig å innhente revisjonsbevis fra.

Behnam Farazollahi
styreleder

Lene Renneflott
daglig leder

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Renneflott, Lene Cecilie

Daglig leder

På vegne av: Grafill

Serienummer: no_bankid:9578-5997-4-653060

IP: 62.101.xxx.xxx

2024-05-30 07:15:38 UTC

Farazollahi, Behnam

Styreleder

På vegne av: Grafill

Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1203166

IP: 85.252.xxx.xxx

2024-05-30 07:31:15 UTC

Penneo Dokumentnr: 63510E7PW0-07Y1V8-70F8Y-6ZJWGC-8K02C

Kunde: Grafill

Vedlegg til uttalelse fra ledelsen

Liste over ikke-korrigert feilinformasjon

Nr.	Beskrivelse av feil	Beløp	Påvirkning i regnskapet	Klassifisering av feilinformasjon	Eventuelle kommentarer
1	Ikke innberørt 5% sags på lønn over kr 750 000, ikke avsatt i regnskapet	-26 000	Resultat / egenkapitalfeil	Faktiske feil	
2	Mulig dobbeltbetalt husleie	157 000	Resultat / egenkapitalfeil	Prosjiserte feil	

Vi bekrefter med dette at vi er klar over feilinformasjonen som angitt ovenfor og mener at feilinformasjonen ikke medfører vesentlige feil i regnskapet, enkeltvis eller totalt sett.

Dato: 30.05.2024

Lene Renneflott

Behnam Farazollahi

Dokumentet er signert digitalt, med Penneo.com. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>

Årsregnskap 2023 Grafill Fond

Resultatregnskap
Balanse
Kontantstrøm
Noter til regnskapet

Org.nr.: 916 210 671

Pernico Dokumentnøkkel: QUBP3-323N6-TZQ7H-45NEH-DLLFL-UH161

Resultatregnskap

Grafill Fond

	Note	2023	2022
Driftsinntekter og driftskostnader			
Kopivederlag		18 919 904	18 193 058
Vederlag fra Norwaco		0	543 679
Bibliotekvederlag		3 733 519	3 480 592
Sum driftsinntekter		22 653 423	22 217 329
Overført vederlag til Grafill forening	1	20 900 000	19 800 000
Lønnskostnad	2	38 900	32 483
Annen driftskostnad	3	47 293	31 286
Sum driftskostnader		20 986 193	19 863 769
Driftsresultat		1 667 231	2 353 560
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		10 494	9 332
Annen finansinntekt		2 710 911	0
Annen finanskostnad		0	2 712 856
Resultat av finansposter		2 721 406	-2 703 524
Resultat før skattekostnad		4 388 636	-349 964
Årsresultat		4 388 636	-349 964
Overføringer			
Overført annen egenkapital	4	4 388 636	-349 964
Sum overføringer		4 388 636	-349 964

Pernico Dokumentnøkkel: QUBP3-323N6-TZQ7H-45NEH-DLLFL-UH161

Balanse

Grafill Fond

Eiendeler	Note	2023	2022
Omløpsmidler			
Bankinnskudd, kontanter o.l.		37 115 249	24 991 621
Sum omløpsmidler		<u>37 115 249</u>	<u>24 991 621</u>
Sum eiendeler		<u>37 115 249</u>	<u>24 991 621</u>

Grafill Fond

Side 3

Balanse

Grafill Fond

Egenkapital og gjeld	Note	2023	2022
Egenkapital			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	4	20 595 678	16 207 042
Sum opptjent egenkapital		<u>20 595 678</u>	<u>16 207 042</u>
Sum egenkapital		<u>20 595 678</u>	<u>16 207 042</u>
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Kortsiktig gjeld			
Annen kortsiktig gjeld		16 519 571	8 784 579
Sum kortsiktig gjeld		<u>16 519 571</u>	<u>8 784 579</u>
Sum gjeld		<u>16 519 571</u>	<u>8 784 579</u>
Sum egenkapital og gjeld		<u>37 115 249</u>	<u>24 991 621</u>

Styret i Grafill Fond

 Torgeir Hjetland
 styreleder

 Astrid Maria Sætre
 styremedlem

 Mikkel Cornelius Lehne
 styremedlem

 Erik Ødegård
 styremedlem

Grafill Fond

Side 4

Indirekte kontantstrøm

Grafill Fond

	Note	2023	2022
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat før skattekostnad		4 388 636	-349 964
Endring i andre tidsavgrensningsposter		7 734 992	0
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		12 123 628	-349 964
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		12 123 628	-349 964
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynnelt		24 991 621	25 341 585
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt		37 115 249	24 991 621

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak og god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner.

Følgende regnskapsprinsipper er anvendt:

Driftsinntekter

Driftsinntekter inntektsføres etter hvert som de opptjenes. Vederlagsmidler inntektsføres når vederlagets størrelse er bestemt og plan for overføring er vedtatt.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Endring av regnskapsprinsipp

Driftskostnader blir først kostnadsført når overføring er vedtatt.

Note 1 Bevilgninger

Fondsstyret har foretatt følgende bevilgninger:

	2023	2022
Ordinære bevilgninger	20 900 000	19 800 000
Sum bevilgninger	20 900 000	19 800 000

Note 2 Lønnskostnader og antall årsverk

Lønnskostnader

	2023	2022
Styrehonorar	38 900	32 483
Sum	38 900	32 483

Fondet har ingen ansatte.

Note 3 Honorar til revisor

Spesifikasjon av honorar til revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2023 utgjør kr 46 093 fordelt som følger:

Lovpålagt revisjon	20 093
Andre attestasjonstjenester	4 750
Skatterådgivning	0
Andre tjenester utenfor revisjon	21 250
SUM	46 093

Note 4 Egenkapital

	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 31.12.2022	16 207 042	16 207 042
Årets resultat	4 388 636	4 388 636
Pr 31.12.2023	20 595 678	20 595 678

Penneo

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Sætre, Maria
Styremedlem

På vegne av: Grafill fond
Serienummer: no_bankid:9578-5998-4-859720
IP: 84.209.xxx.xxx
2024-05-29 19:59:42 UTC

Lehne, Mikkel Cornelius
Styremedlem

På vegne av: Grafill fond
Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1192687
IP: 51.175.xxx.xxx
2024-05-29 20:04:56 UTC

Ødegård, Erik
Styremedlem

På vegne av: Grafill fond
Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-1481335
IP: 195.0.xxx.xxx
2024-05-29 20:21:23 UTC

HJETLAND, TORGEIR
Styreleder

På vegne av: Grafill fond
Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-883102
IP: 81.166.xxx.xxx
2024-05-29 21:46:34 UTC

Penneo Dokumentnøkkel: QUBP3-3Z3N6-TZQ7H-ASNEH-DLLEL-UH161

Penneo Dokumentnøkkel: QUBP3-3Z3N6-TZQ7H-ASNEH-DLLEL-UH161

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?
Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>

Til BDO AS ved Steinar Andersen

Uttalelse fra ledelsen

Dette brevet sendes i forbindelse med deres revisjon av regnskapet for Grafill Fond for året som ble avsluttet den 31. desember 2023, med det formål å kunne konkludere om hvorvidt regnskapet i det alt vesentlige gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling og resultatene av driften i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Vi bekrefter, etter beste evne og overbevisning, og etter å ha foretatt de forespørte vi har ansett som nødvendige for å innhente de nødvendige opplysninger at:

1. Vi har oppfylt vårt ansvar vedrørende utarbeidelsen av regnskapet som fastsatt i vilkårene for revisjonsoppdraget datert 28.4.2022, og regnskapet gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge inkludert fremleggelse av all relevant informasjon.
2. Det har ikke forekommet noen uregelmessigheter hvor ledelsen eller ansatte med betydningsfull rolle i regnskaps- og intern kontroll-systemene er involvert, eller andre uregelmessigheter som kunne ha hatt vesentlig betydning for årsregnskapet.
3. Vi har gitt dere fullstendige opplysninger om samtlige kjente nærstående parter, relasjonene mellom dem, samt transaksjoner mellom dem.
4. Vi har fulgt lover, forskrifter og offentlige reguleringer, som hvis de ikke blir fulgt, kunne medføre økonomisk eller strafferettslig ansvar for selskapet. Det er gitt opplysninger om mulige lovbrudd vi er kjent med og alle faktiske og mulige konsekvenser av disse.
5. Vi erkjenner vårt ansvar for implementering og opprettholdelse av intern kontroll som skal forebygge og avdekke misligheter og feil. Vi har gitt dere informasjon om eventuelle mangler i intern kontrollen som ledelsen kjenner til. Vi mener at virkningen av ikke-korrigert feilinformasjon er uvesentlig, både enkeltvis og samlet for regnskapet totalt sett. En liste over ikke-korrigert feilinformasjon følger som vedlegg. Vi kjenner ikke til at det foreligger mangler eller feilinformasjon utover disse. Vi har gitt dere alle opplysninger om eventuelle påstander om misligheter eller mistanke om misligheter som kan ha påvirket selskapets regnskap og som er kommunisert av ansatte, tidligere ansatte, analytikere, tilsynsmyndigheter eller andre. Vi har gitt dere alle opplysninger om eventuelle misligheter eller mistanker om misligheter som vi er kjent med og som kan ha påvirket selskapet, og som involverer ledelsen, ansatte som har en betydningsfull rolle i intern kontroll, eller andre hvor misligheten kunne hatt en vesentlig virkning på regnskapet og vi har gitt opplysninger om resultatene av vår vurdering av risikoen for at regnskapet kan inneholde vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter.
6. Det er konsistens mellom informasjonen i årsregnskapet og annen informasjon som er gitt til dere før vi signerer denne erklæringen. Det er heller ikke vesentlige feil i annen informasjon.
7. Vi har gitt dere tilgang til alle opplysninger som er relevante for utarbeidelsen av regnskapet, som regnskapsregistreringer, dokumentasjon, styrereferater, generalforsamlingsprotokoll mv. Siste styremøte ble avholdt [Dato - siste styremøte].
8. Vi har gitt dere opplysninger om alle kjente tilfeller av manglende overholdelse eller mistanke om manglende overholdelse av lover og forskrifter som kan ha betydning for utarbeidelsen av regnskapet.
9. Følgende er tilstrekkelig hensyntatt og opplyst om i årsregnskapet:
  - a. Identiteten til samt mellomværende og transaksjoner med nærstående parter;
  - b. Tap som følge av kjøps - og salgavtaler;

Side 1 av 2

- c. Avtaler og muligheter til tilbakekjøp av eiendeler som er solgt;
  - d. Eiendeler som er pantsatt eller på annen måte stilt som sikkerhet.
10. Metode, de viktigste forutsetningene og dataene som er brukt av oss ved utarbeidelse av regnskapsestimaterne og tilhørende tilleggsopplysninger, er hensiktsmessige og i samsvar med det/de gjeldene rammeverk(et/ene).
  11. Vi har ingen planer eller intensjoner som vil påvirke bokførte verdier og klassifiseringen av eiendeler eller gjeld i årsregnskapet.
  12. Selskapet har eiendomsretten til alle eiendeler som er oppført i balansen. Det er ikke knyttet noen heftelser eller pantsettelsler, herunder eiendomsforbehold, til disse eiendelene.
  13. Vi har regnskapsført eller opplyst i note om alle forpliktelser, både faktiske og mulige, og har opplyst i note om eventuelle garantier.
  14. Alle hendelser etter balansedagen som medfører korrigerende eller omtale, er korrigert eller omtalt.
  15. Vi har gitt dere informasjon om alle faktiske eller mulige rettsvister og krav som har økonomisk betydning for regnskapet. Når det er aktuelt er disse rettsvistene og kravene tilstrekkelig regnskapsført og opplyst om i regnskapet.
  16. Alle transaksjoner er registrert i regnskapsposter og reflektert i regnskapet. Årsregnskapet inneholder ikke vesentlig feil. Dette inkluderer at det ikke mangler opplysninger av betydning.
  17. Vi har gitt dere vår vurdering av selskapets evne til fortsatt drift, herunder våre vurderinger av effekten av pågående smitteverntiltak som følge av korona-utbruddet.
  18. Vi er ansvarlige for og har oppfylt vår plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.
  19. Vi har gitt dere:
    - a. tilleggsopplysninger som revisor har bedt om fra oss for revisjonsformål,
    - b. siste versjon av alle dokument(ene) som er en del av selskapets årsregnskap/årsrapport, og
    - c. ubegrenset tilgang til personer i selskapet som det etter revisors vurdering er nødvendig å innhente revisjonsbevis fra.

Torgeir Hjetland
styreleder

Lene Renneflott
daglig leder i Grafill

Side 2 av 2

Penneo

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Renneflott, Lene Cecilie

Daglig leder i Grafill

På vegne av: Grafill fond

Serienummer: no_bankid:9578-5997-4-653060

IP: 62.101.xxx.xxx

2024-05-30 07:10:01 UTC

HJETLAND, TORGEIR

Styreleder

På vegne av: Grafill fond

Serienummer: no_bankid:9578-5999-4-883102

IP: 62.73.xxx.xxx

2024-05-30 07:12:11 UTC

Penneo Dokumentnøkkel: TS6TF-KP7U-6D28O-N61YM-LZM1Y-451A7

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>

ÅPENHETSRAPPORT GRAFILL 2023

Utarbeidet i samsvar med forskrift til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv., jf. lov 28. mai 2021 nr. 49 om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. § 36 fjerde ledd

Bakgrunn:

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett regulerer kollektive forvaltningsorganisasjoner, som Kopinor og Norwaco. Deler av loven gjelder på visse vilkår også for medlemsorganisasjoner, som Grafill. Grafill kan være omfattet av loven på to ulike grunnlag: Enten fordi vilkårene i lovens § 2 (5) er oppfylt (delegert ansvar for fordeling og utbetaling), eller fordi vilkårene i lovens § 2 (6) er oppfylt (pålagt utarbeidelse av åpenhetsrapport).

Grafill er omfattet av § 2 (5) «bevis den kollektive forvaltningsorganisasjonen har besluttet at medlemsorganisasjonene skal fordele og utbetale rettighetsvederlag». Etter Grafills syn er ikke vilkåret oppfylt, verken for vederlag som utbetales fra Kopinor eller fra Norwaco. Forenklet mener Grafill at utbetalingene fra Kopinor og Norwaco er kollektivt fordelte midler.

Grafill er omfattet av § 2 (6) «bevis den kollektive forvaltningsorganisasjonen har besluttet at medlemsorganisasjonene skal utarbeide åpenhetsrapport». Etter Grafills syn er vilkåret kun oppfylt i forholdet til Norwaco. Forenklet mener Grafill dette skyldes at Norwacos pålegg om åpenhetsrapport er vedtektsfestet, mens Kopinors pålegg ikke er vedtektsfestet.

Grafill har registrert seg i Patentstyrets register på bakgrunn av at Grafill i henhold til Norwacos vedtekter § 1.4.1 er pålagt å utarbeide åpenhetsrapport for midler mottatt fra Norwaco. I 2023 har ikke Norwaco utbetalt midler til Grafill da Grafill og Norwaco foreløpig ikke har kommet til enighet om ny utbetalingsavtale.

Åpenhetsrapporten for 2023 er utarbeidet i samsvar med ovennevnte forhold.

Om formatet på åpenhetsrapporten:

Det finnes ikke et fast rapporteringsformat for åpenhetsrapporter, men kravene til hvilke opplysninger rapporten skal inneholde, fremgår av forskriften.

Av hensyn til enkelhet og transparens, har Grafill valgt å benytte forskriften som mal til åpenhetsrapport. Skrift i sort er forskriftsteksten. **Skrift i rødt er Grafills opplysninger.** Denne formen vil forhåpentlig også forenkle sammenligning av rapporter fra et år til et annet.

Åpenhetsrapport 2023:

§ 1.	Generelle opplysninger som skal inngå i den årlige åpenhetsrapporten Kollektive forvaltningsorganisasjoner skal etter lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. § 36 avgi en årlig åpenhetsrapport. Rapporten skal inneholde følgende opplysninger:
a.	årsregnskap med balanse og kontantstrømoppstilling Fremgår av årsmeldingen.
b.	en rapport om virksomheten i regnskapsåret Fremgår av årsmeldingen.
c.	opplysninger om avslag på lisenstillinger, jf. loven § 27 Ikke aktuelt.
d.	en redegjørelse for organisasjonens juridiske struktur og styringsstruktur Enhetsregisteret: https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=971001690 Vedtekter: http://s3-cu-west-1.amazonaws.com/grafill-files/documents/210529-Vedtekter-2021.pdf
e.	opplysninger om alle enheter som organisasjonen eier eller kontrollerer direkte eller indirekte, helt eller delvis Ikke aktuelt.
f.	opplysninger om det samlede vederlaget som de personene som er nevnt i loven § 14 tredje ledd og § 15 første ledd har fått utbetalt det foregående året, og andre ytelser som de har fått Bestemmelsene gjelder ikke medlemsorganisasjoner, jf. henvisninger i loven § 2 (6).
g.	informasjon som nevnt i § 2 til § 5 Se §§ 2-5 nedenfor.
h.	en delrapport om bruken av beløpene som blir trukket fra for sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser, herunder beløp til kollektiv fordeling, og som inneholder de opplysninger som er nevnt i § 6. Se § 6 nedenfor.

§ 2. Økonomisk informasjon som skal inngå i den årlige åpenhetsrapporten

	Åpenhetsrapporten som nevnt i § 1 skal inneholde følgende opplysninger om organisasjonens økonomiske forhold:
a.	informasjon om inntektene fra rettigheter for hver kategori av forvaltede rettigheter og for hver type bruk, for eksempel kringkasting, overføring på nettet og offentlig fremføring, inkludert opplysninger om inntekter fra investering av rettighetsvederlag, og bruken av slike inntekter, uavhengig av om de skal fordeles til rettighetshaverne eller andre kollektive forvaltningsorganisasjoner eller brukes på annen måte Grafill mottok i 2023 ingen inntekter «fra rettigheter for hver kategori av forvaltede rettigheter». Derimot mottok Grafill Fond i 2023 kollektivt fordelt vederlag fra Kopinor. Av hensyn til meråpenhet følger en tabell med oversikt over de ulike typer vederlag som vedlegg til åpenhetsrapporten.
b.	informasjon om kostnadene i forbindelse med forvaltning av rettigheter og andre tjenester som organisasjonen yter rettighetshavere Grafill forvaltet i 2023 ikke rettigheter, og hadde ingen kostnader forbundet med rettighetsforvaltning. Kostnader for «andre tjenester som organisasjonen yter rettighetshaverne» fremgår av regnskapet i årsmeldingen.
c.	informasjon om beløp som tilfaller rettighetshavere Ikke aktuelt.
d.	opplysninger om forholdet til andre kollektive forvaltningsorganisasjoner. Grafill er medlem i to kollektive forvaltningsorganisasjoner, Kopinor og Norwaco. I tillegg samarbeider Grafill med Bono, ved at Bono mottar deler av Norwaco-vederlaget for de rettighetshavere Grafill representerer (se tabell under).

§ 3.	Nærmere krav til informasjon om kostnader i forbindelse med forvaltning Informasjon som skal inngå i åpenhetsrapporten etter § 2 bokstav b, skal inneholde en redegjørelse som omfatter følgende:
a.	alle drifts- og finanskostnader fordelt på kategorier av forvaltede rettigheter og en redegjørelse for metoden som blir brukt til å fordele indirekte kostnader når det ikke er mulig å henføre slike kostnader til én eller flere kategorier av rettigheter Ikke aktuelt.
b.	drifts- og finanskostnader fordelt på kategorier av forvaltede rettigheter og en redegjørelse for den metoden som blir brukt til å fordele indirekte kostnader når det ikke er mulig å henføre slike kostnader til én eller flere kategorier av rettigheter, bare med hensyn til forvaltningen av rettigheter, inkludert administrasjonskostnader som blir trukket fra eller motregnet mot inntekter fra rettigheter eller eventuelle inntekter fra investering av inntektene fra rettigheter, i samsvar med loven § 18 og § 20 Ikke aktuelt.
c.	drifts- og finanskostnader i forbindelse med andre tjenester enn forvaltningen av rettigheter, men medregnet sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser, herunder kollektiv fordeling Ikke aktuelt.
d.	midler som brukes til å dekke kostnader Ikke aktuelt.
e.	fradrag fra inntekter fra rettigheter, fordelt på kategorier av forvaltede rettigheter og type bruk, og formålet med fradraget, for eksempel kostnader knyttet til forvaltningen av rettigheter eller til sosiale, kulturelle eller utdanningsmessige ytelser, herunder kollektiv fordeling Ikke aktuelt.
f.	prosentandelene som kostnaden ved forvaltningen av rettighetene og andre tjenester som den kollektive forvaltningsorganisasjonen yter til rettighetshaverne utgjør, sammenlignet med inntektene fra rettigheter i det aktuelle regnskapsåret, for hver kategori av forvaltede rettigheter og en redegjørelse for metoden som blir brukt til å fordele indirekte kostnader når det ikke er mulig å henføre slike kostnader til én eller flere kategorier av rettigheter. Ikke aktuelt.

§ 4.	Nærmere krav til informasjon om beløp som tilfaller rettighetshavere Informasjon som skal inngå i åpenhetsrapporten etter § 2 bokstav c, skal inneholde en redegjørelse som omfatter følgende:
a.	det samlede beløpet som er tilordnet rettighetshavere, fordelt på kategori av forvaltede rettigheter og type bruk Ikke aktuelt.
b.	det samlede beløpet som er betalt til rettighetshavere, fordelt på kategori av forvaltede rettigheter og type bruk Ikke aktuelt.

c.	hvor ofte det er blitt gjort utbetalinger, fordelt på kategori av forvaltede rettigheter og type bruk <i>Ikke aktuelt.</i>
d.	det samlede beløp som er krevd inn, men som ennå ikke er tilordnet rettighetshavere, fordelt på kategori av forvaltede rettigheter og type bruk, og i hvilket regnskapsår beløpet ble krevd inn <i>Ikke aktuelt.</i>
e.	det samlede beløp som er tilordnet, men som ennå ikke er fordelt til rettighetshavere, fordelt på kategori av forvaltede rettigheter og type bruk, og i hvilket regnskapsår beløpet ble krevd inn <i>Ikke aktuelt.</i>
f.	dersom en kollektiv forvaltningsorganisasjon ikke har utført fordeling og utbetaling innen den fristen som er fastsatt i loven § 21, skal det opplyses om årsakene til forsinkelsen <i>Ikke aktuelt.</i>
g.	de samlede beløpene som ikke kan fordeles, sammen med en redegjørelse for bruken av disse beløpene. <i>Ikke aktuelt.</i>

§ 5.	Nærmere krav til informasjon om forholdet til andre kollektive forvaltningsorganisasjoner Informasjon som skal inngå i åpenhetsrapporten etter § 2 bokstav d, skal inneholde en redegjørelse som omfatter følgende informasjon:
a.	beløp som er mottatt fra andre kollektive forvaltningsorganisasjoner, og beløp som er betalt til andre kollektive forvaltningsorganisasjoner, fordelt på kategori av rettigheter, type bruk og organisasjon <i>Ikke aktuelt.</i>
b.	administrasjonskostnader og andre fradrag fra inntekter fra rettigheter, som tilkommer andre kollektive forvaltningsorganisasjoner, fordelt på kategori av rettigheter, type bruk og organisasjon <i>Ikke aktuelt.</i>
c.	administrasjonskostnader og andre fradrag fra de beløp som er utbetalt av andre kollektive forvaltningsorganisasjoner, fordelt på kategori av rettigheter og organisasjon <i>Ikke aktuelt.</i>
d.	beløp som er fordelt direkte til rettighetshaver, og som stammer fra andre kollektive forvaltningsorganisasjoner, fordelt på kategori av rettigheter og organisasjon. <i>Ikke aktuelt.</i>

§ 6.	Opplysninger som skal inngå i delrapport om bruken av beløp som blir trukket fra for sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser I delrapporten som skal gis i henhold til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. § 36 andre ledd, skal følgende opplysninger inngå:
a.	beløp som er trukket fra for sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser, herunder kollektiv fordeling, i regnskapsåret, fordelt på type formål, og for hvert av disse formål en fordeling på kategori av forvaltede rettigheter type bruk <i>Ikke aktuelt.</i>
b.	en redegjørelse for bruken av disse beløpene, fordelt på type formål, medregnet kostnader knyttet til forvaltning av de beløp som er trukket fra for å finansiere sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser, og de separate beløp som blir brukt til sosiale, kulturelle og utdanningsmessige ytelser. <i>Ikke aktuelt.</i>

Vedlegg vederlag 2023:

Sektor/ avtale	Mottaker	Beløp (kr)	Kommentar
Vederlag fra Kopinor			
Skole, analog	Grafill Fond	8,523,932	
Skole, digital	Grafill Fond	3,999,089	
Kommunale musikk-/ kulturskoler	Grafill Fond	32,404	
Universitet/ høyskole	Grafill Fond	1,479,266	
Stat, analog	Grafill Fond	38,426	
Kommune/ Fylkeskommune	Grafill Fond	570,048	
Spekter	Grafill Fond	42,149	
Norges kristne råd	Grafill Fond	195	
NHO	Grafill Fond	81,515	
Stat, digital	Grafill Fond	3,262,511	
Finansforetak	Grafill Fond	745	
Gjensidighetsavtaler	Grafill Fond	424,196	
Annet opphavervederlag	Grafill Fond	465,428	
Sum Kopinor		18,919,904	
Vederlag fra Norwaco			
Tredjeparts TV- og radiodistribusjon	-	227,191	
Undervisningsbruk	-	117,264	
Biblioteker og museer	-	3,239	
Privatkopiering (Audiovisuelle verk)	-	28,684	
Sum Norwaco		376,378	<i>* Avventer utbetaling fra Norwaco</i>
Bibliotekvederlag	Grafill Fond	3,733,519	Ikke omfattet av loven
Samlede utbetalinger	Grafill Fond	22,653,423	
Utbetalt fra Norwaco til BONO			
Privatkopiering	BONO	4,223,845	Andeler Grafill, NBK, NJ mv.
TV-selskapers arkivmateriale	BONO	91,853	Andel Grafill

Kontrollkomiteens rapport 2023

Til Grafills generalforsamling 2024

Kontrollkomitéens rapport 2024

Kontrollkomitéen har gjennomført ordinær gjennomgang av styrets referater og årsregnskap for 2023.

Kontrollkomitéen har blitt gjort oppmerksom på følgende informasjon knyttet til regnskap for 2023: Etter at regnskapsbyrå Hægland & Svanberg overtok regnskapsføring for Grafill for 2023 har det blitt oppdaget tidligere regnskapstekniske feil. Disse feil har vært gjennomført på flere år. Etter råd fra regnskapsfører Rikke Emilie Gjerde har dette etterslep fra balansen mellom Grafill Fond og Grafill forening blitt rettet i regnskapet for 2023. Feil i balansen er på totalt kr 8 784 759 ved årsslutt 2023. Disse feil har ikke påvirkning på Grafills økonomi, dette er en ren teknisk regnskapsføringsfeil og Grafill har kontroll på sine midler (se også Note 5, årsregnskap 2023).

Kontrollkomiteen er av den oppfatning at organisasjonen utfører sine oppgaver på en god og forsvarlig måte. Kontrollkomiteen anbefaler at styrets beretning og årsregnskap for 2023 godkjennes av årsmøtet.

Med vennlig hilsen
Kontrollkomitéen i Grafill

(Sign)
Sunniva Djupedal

(Sign)
Ashley Jane Booth

Grafill - Norsk organisasjon for
visuell kommunikasjon
Møllergata 39
0179 OSLO
ORG.NR. 971 001 690
TEL 22 12 82 00
GRAFILL@GRAFILL.NO

Design: Lene Sveen